

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ - ΑΘΗΝΑΙ 1976

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΕΣ)

ΔΩΡΕΑΝ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΚΕΝΤΡΟΥ ΕΡΕΥΝΑΣ
ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΩΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

*Η εισαγωγή, οι περιλήψεις και οι ερμηνευτικές σημειώσεις μετα-
γλωτιστήσαν από το Σύμβουλο του Κ.Ε.Μ.Ε. Ι. Αρβανίτη .*

1976 ΞΕΝ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΚΥΡΟΥ ΑΝΑΒΑΣΙΣ

(ΕΚΛΟΓΕΣ)

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1976

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ

ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ Ζωὴ τοῦ Ξενοφώντα

Ὁ Ξενοφῶν, γιὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, γεννήθηκε στὴν Ἀθήνα τὸ 434 π.Χ. Καταγόταν ἀπὸ ἀριστοκρατικὴ καὶ πλούσια οἰκογένεια. Στὴ νεανικὴ του ἡλικία ἦταν πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλόσοφου Σωκράτη, ἀπὸ τὴ διδασκαλία τοῦ ὁποῖου πάρα πολὺ ὠφελήθηκε.

Τὸ 401 π.Χ. ἄφησε τὴν Ἀθήνα, μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ, καὶ πῆγε κοντὰ στὸν νεώτερο Κύρο, στὴ Σάρδεις τῆς Λυδίας, ὅταν αὐτὸς ἐτοιμαζόταν νὰ ἐκστρατεύσει ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξη, βασιλεῖα τότε τοῦ περσικοῦ κράτους. Στὴν ἐκστρατεία αὐτὴ πῆρε μέρος ὁ Ξενοφῶν ὡς ἀπλὸς ἰδιώτης. Μετὰ τὸ θάνατο ὅμως τοῦ Κύρου, στὴ μάχη κοντὰ στὰ Κοῦναξα, καὶ τὴ δολοφονία τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἐκλέχτηκε στρατηγὸς καὶ κατόρθωσε μὲ πολὺ μεγάλους κόπους καὶ κινδύνους νὰ ὀδηγήσει τὸ στρατὸ τῶν «μυρῶν» (10 000 περίπου) Ἑλλήνων ἀπὸ τὰ βόρεια τῆς Ἀσίας στὸν Εὐξείνιο Πόντο καὶ κατόπι στὴ Θράκη, ὅπου βοήθησε τὸν ἡγεμόνα τῆς Σεύθη ἀπὸ ἐκεῖ ἐτοιμαζόταν νὰ ξαναγυρίσει στὴν Ἀθήνα. Ἦλθαν ὅμως οἱ φίλοι του καὶ τὸν ἔπεισαν νὰ προσχωρήσει μὲ τὸ στρατὸ του στὸν σπαρτιατικὸ στρατὸ, ποὺ τότε μὲ τὸν Θίβρωνα ἐπικεφαλῆς πολεμοῦσε στὴ Μ. Ἀσία κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐπειτα, ὅταν τὸ 396 π.Χ. ἦλθε στὴν Ἀσία ἄλλος στρατηγός, ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, γιὰ νὰ συνεχίσει τὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν Περσῶν, ὁ Ξενοφῶν ἐντάχτηκε στὸ ἐπιτελεῖο του καὶ ἔγινε στενὸς φίλος του.

Ἀφοῦ πολέμησε στὴν Ἀσία μαζὶ μὲ τοὺς Σπαρτιάτες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἐπέστρεψε στὴν Ἑλλάδα ἀκολουθώντας τὸν Ἀγησίλαο καὶ πολέμησε μαζὶ του στὴν Κορώνεια (394

π.Χ.) έναντίον τῶν συμπατριωτῶν του Ἀθηναίων, ποῦ ἦταν σύμμαχοι τότε τῶν Θηβαίων.

Γιὰ τὴ συμμαχία του αὐτὴ μὲ τοὺς Σπαρτιάτες, τοὺς ἐχθροὺς τῆς πατρίδας του, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἐξόρισαν, ἐνῶ οἱ Σπαρτιάτες τοῦ παραχώρησαν ὡς δῶρο ἓνα κτῆμα στὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἡλίδας, κοντὰ στὴν Ὀλυμπία. Ἐκεῖ ἔζησε ὁ Ξενοφῶν πάνω ἀπὸ εἴκοσι χρόνια μὲ τὴ γυναίκα του Φιλισία καὶ τοὺς δυὸ γιούς του, τὸν Γρύλλο καὶ τὸν Διόδωρο, ἀσχολούμενος μὲ τὸ κυνήγι, τὴ γεωργία καὶ τὴ συγγραφικὴ ἐργασία.

Μετὰ τὴ μάχη ὅμως στὰ Λεῦκτρα, ὅπου νικῆθηκαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπὸ τοὺς Θηβαίους, ἐκδιώχτηκε ἀπὸ τὸν Σκιλλοῦντα (370 π.Χ.) καὶ κατέφυγε στὴν Κόρινθο. Κατὰ τὴ διαμονή του στὴν Κόρινθο οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνακάλεσαν ἀπὸ τὴν ἐξορία, ἀλλὰ ὁ Ξενοφῶν δὲν ἐπανῆλθε στὴν Ἀθήνα. Πέθανε στὴν Κόρινθο τὸ 355 π.Χ., σὲ ἡλικία 80 περίπου ἐτῶν.

2. Ἡ «Κύρου Ἀνάβασις» τοῦ Ξενοφῶντα

Ὁ Ξενοφῶν ἔγραψε πολλὰ συγγράμματα· ἓνα ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ **Κύρου Ἀνάβασις**, ποῦ χωρίζεται σὲ 7 βιβλία. Στὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐξιστορεῖται ἡ ἐξστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξη καὶ κυρίως ἡ **κάθοδος** (ἡ ἐπιστροφή) **τῶν Μυρίων**.

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΕΙΜΕΝΟ — ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΠΟ ΤΙΣ ΣΑΡΔΕΙΣ ΩΣ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ

(Μάρτιος - Σεπτέμβριος τοῦ 401 π. Χ.)

1. Αιτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου ἐναντίον τοῦ Ἀρταξέρξη καὶ προετοιμασίες γι' αὐτὴ

(1, 1 - 11)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίνονται παῖδες δύο, πρεσβύ- § 1-1 2
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κύρος· ἐπεὶ δὲ ἠσθένει
Δαρεῖος καὶ ὑπώπτει τελευτῆν τοῦ βίου, ἐβούλετο τῷ παῖδε
ἀμφοτέρω παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὼν ἐτύγ-
χανε· Κύρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἧς αὐτὸν σα-
τράπην ἐποίησε· καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων,
ὅσοι εἰς Καστωλοῦ πεδῖον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κύ-
ρος λαβὼν Τισσαφέρην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων
ὀπλίτας τριακοσίους, ἄρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρράσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βα- § 3
σιλείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κύρον πρὸς
τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύει αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται καὶ συλ-
λαμβάνει Κύρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μήτηρ ἐξαιτησαμένη
αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὁ δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθεὶς, βουλευέται, § 4-5
ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἦν δύνηται,
βασιλεύσει ἀντ' ἐκείνου. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε
τῷ Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρτα-
ξέρξη. Ὅστις δὲ τῶν παρὰ βασιλεῖ ἀφικνοῖτο πρὸς αὐτόν,

πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἑαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἶεν καὶ εὐνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

§ 6 - 7

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἠθροίζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο ἐπικρυπτόμενος, ὅπως ὅτι ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα. Ὡδὲ οὖν ἐποίητο τὴν συλλογὴν· ὁπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέρνους ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέρνους τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλείως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέρνης προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἐξέβαλεν. Ὁ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὕτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἠθροίζειν στράτευμα.

§ 8

Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἠξίου, ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἢ Τισσαφέρνην ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μήτηρ συνέπραττε αὐτῷ ταῦτα, ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἐπιβουλήν οὐκ ἠσθάνετο, Τισσαφέρνει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν ὥστε οὐδὲν ἤχθετο αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὧν Τισσαφέρνης ἐτύγχανεν ἔχων.

§ 9

Ἄλλο δὲ στράτευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ καταντιπέρας Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος ὁ Κῦρος ἠγάσθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ

ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου ὀρμώμενος, τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλησποντον οἰκοῦσι καὶ ὠφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χρήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφήν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἐκοῦσαι. Τοῦτο δ' αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στρατευμα.

Ἄριστιππος δὲ ὁ Θετταλὸς ξένος ὢν ἐτύγγανεν αὐτῷ, § 10 καὶ πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ξένους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν νομίζων οὕτως ἂν περιγενέσθαι τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἕξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλευῆται. Οὕτω δὲ αὖ τὸ ἐν Θετταλία ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στρατευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτίον ξένον ὄντα ἐκέλευσε λαβόν- § 11 τα ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ὡς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεῦεσθαι, ὡς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιοῦν, ξένους ὄντας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς πολεμήσων Τισσαφέρνει σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. Καὶ ἐποιοῦν οὕτως οὗτοι.

2. Συγκέντρωση τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων στὶς Σάρδεις.
Ἄναχώρηση τοῦ στρατεύματος ἀπὸ τῆς Σάρδεις καὶ πορεία του ἀνάμεσα στὴ Λυδία καὶ Φρυγία

(2, 1 - 18)

Ἐπεὶ δ' ἐδόκει αὐτῷ ἤδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό- § 1 φασιν ἐποιεῖτο, ὡς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε

βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἦκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στρατεύμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀποπέμψαι πρὸς ἑαυτὸν, ὃ εἶχε στρατεύμα· καὶ Ξενία τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἦκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅποσοι ἱκανοὶ ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

§ 2 - 3

Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ᾧ ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὶν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ἡδέως ἐπέιθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὄπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις ὀπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων ὀπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνήτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ ὁ Στυμφάλιος ὀπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ ὁ Ἀχαιὸς ὀπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ ὁ Μεγαρεὺς τριακοσίους μὲν ὀπλίτας, τριακοσίους δὲ πελταστάς ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ ὁ Σωκράτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

§ 4

Τισσαφέρνης δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μείζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευὴν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἰππέας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δὴ, ἐπεὶ ἤκουσε Τισσαφέρνους τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

§ 5 - 6

Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἴρηκα, ὠρμαῖο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἐξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαϊάνδρον ποταμὸν. Τούτου τὸ εὖρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπὶν ἑπτὰ ἐζευγμένη πλοίοις. Τοῦτον διαβάς ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα παρασάγγας ὀκτὼ εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαίμονα καὶ μεγάλην.

Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ ἦκε Μένων ὁ Θετταλὸς ὀπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους. Nai

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν § 7 - 8 εἰς Κελαινάς τῆς Φρυγίας, πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρω βασιλεία ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἃ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοιο ἑαυτὸν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ρεῖ ὁ Μαϊάνδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσὶν ἐκ τῶν βασιλείων· ρεῖ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. Ἔστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασιλεία ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσίου ποταμοῦ ὑπὸ τῆ ἀκροπόλει· ρεῖ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαϊάνδρον· τοῦ δὲ Μαρσίου τὸ εὖρὸς ἐστὶν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κύρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέ- § 9 - 10 αρχος ἔχων ὀπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρᾶκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κρητὰς διακοσίους. Ἄμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν ὁ Συρακόσιος ἔχων ὀπλίτας τριακοσίους, καὶ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς ἔχων ὀπλίτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθα Κύρος ἐξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν Ἑλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες ὀπλίται μὲν μύριοι καὶ χίλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας ὁ Ἀρκὰς τὰ Λύκαια ἔθυσσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἄθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσαῖ· ἐθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κύρος. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἐσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρᾳ.

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς τρεῖς παρασάγγας τριά- § 11 - 13 κοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔ-

μεινεν ἡμέρας πέντε καὶ τοῖς στρατιώταις ὠφείλετο μισθὸς πλέον ἢ τριῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἰόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπῆτουν. Ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γὰρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπον ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Ξυεννέσιος γυνὴ τοῦ Κίλικων βασιλέως παρὰ Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιᾷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτήν, Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβριον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κρήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως.

§ 14 - 16

Ἐντεῦθεν ἐξελαύνει σταθμούς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυρτάσιον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδειῖσαι τὸ στρατευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδειῖσαι ἐξέτασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἕλληνας, ὡς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἕκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἐκείνου, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνόν τεταγμένοι κατὰ ἴλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἕλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρμαμάξης. Εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικιοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

§ 17 - 18

Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἑρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον

τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξε, προβαλλόμενοι τὰ ὄπλα ἐπῆσαν. Ἐκ δὲ τούτου, τῶν στρατιωτῶν θάπτον προϊόντων σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἦ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ καταλιπόντες τὰ ὄπλα ἔφυγον. Οἱ δὲ Ἕλληνες σὺν γέλῳτι ἐπὶ τὰς σκηνάς ἤλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κύρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

[Περίληψη τῶν κεφ. 2 (§ 19 - 27), 3, 4, 5 (§ 1 - 10) καὶ 7.

Ἀπὸ τὸ Τουρίαιο ὁ Κύρος φτάνει στὸ Ἰκόνιο, τελευταία πόλη τῆς Φρυγίας· ἀπὸ αὐτὴ προχωρεῖ ἀνάμεσα στὴ Λυκαονία, πρὸς ἡταν χώρα ἐχθρική στὴ σατραπεία του, καὶ ἀφήνει τοὺς Ἕλληνες νὰ τὴν λεηλατήσουν. Ἀπὸ τὴ Λυκαονία ὁ Κύρος ἀποστέλλει μὲ τὸ στρατὸ τοῦ Μένωνα τὴν Ἐπύαξα στὴν πατριδα τῆς, ἐνῶ αὐτὸς μὲ τὸ ἐπόλοιπο στρατεύμα προχωρεῖ μέσα ἀπὸ τὴν Καππαδοκία καὶ φτάνει στοὺς Ταρσοὺς, τὴν πρωτεύουσα τῆς Κιλικίας.

Ὁ βασιλιάς τῆς Σύννεσις, μόλις πληροφορήθηκε ὅτι τὸ πεζικὸ καὶ τὸ ναυτικὸ τοῦ Κύρου πλησίαζε, ἐγκατέλειψε τὴν πρωτεύουσά του καὶ κατέφυγε σὲ μιὰ τοποθεσία ὄχθη ἐπάνω στὰ ὄρη. Μετὰ ἀπὸ λίγο ὅμως τὸν ἔπεισε ἡ σύζυγός του Ἐπύαξα νὰ παρουσιαστῆ στὸν Κύρο, μὲ τὸν ὁποῖο ἔγινε φίλος καὶ τοῦ ἔδωσε πολλὰ χορήματα γιὰ τὸ στρατεύμα· σ' ἀνταμοιβὴ ὁ Κύρος τὸν τίμησε μὲ πολὺτιμα δῶρα.

Στὴν Κιλικία ὁ Κύρος μένει εἴκοσι ἡμέρες, γιὰτὸ οἱ Ἕλληνες ὑποψιάζονταν πῶς βαδίζουν ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλιᾶ γι' αὐτὸ καὶ ἀρνοῦνται νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορεία. Ὁ Κλέαρχος τότε κατέφυγε σὲ πανοργία· συγκέντρωσε τοὺς στρατιῶτες καὶ μὲ δάκρυα ἐξέφρασε τὴ λύπη του, γιὰτὸ ἐνῶ ἐδερογετῆθηκε ἀπὸ τὸν Κύρο μὲ πολλὰ χορήματα, πρὸς ξοδευτήκαν στὸ στρατεύμα, καὶ ἐνῶ ὑποσχέθηκε νὰ τοῦ φανεῖ χορήσιμος, ἀναγκάζεται τώρα νὰ δειχθεῖ ἀπέναντί του ἀχάριστος καὶ φεύγης· ὥστὸς τοὺς διαβεβαιώνει πὸς ποτὲ δὲν θὰ ἐγκαταλείψει τοὺς Ἕλληνες γιὰ χάρη ξένου ἡγεμόνα, ἀλλὰ θὰ τοὺς ἀκολουθήσει, ὅπου κι ἂν πᾶνε.

Ἔπει' ἀπὸ αὐτὰ συγκεντρώνει πάλι τοὺς στρατιῶτες καὶ τοὺς ἀποκαλύπτει τὴ δύσκολη καὶ ἐπικίνδυνη θέσση τῶν Ἑλλήνων, μιὰ καὶ φανερὰ πιά ἀρνήθηκαν νὰ συμμορφωθοῦν μὲ τὴν ἐπιθυμία τοῦ Κέρου. Ἀφοῦ πολλοὶ εἶπαν τὴ γνώμη τους, ἀποφασίζεται τελικὰ νὰ σταλεῖ ἀντιπροσωπεΐα στὸν Κέρο, γιὰ νὰ τὸν ρωτήσῃ σὲ τί σκέπτεται νὰ χρησιμοποιήσει τοὺς Ἕλληνες. Ὁ Κέρος ἀπαντᾷ πὸς ἐπιθυμεῖ νὰ τιμωρήσῃ κοντὰ στὸν Εὐφράτη ποταμὸ τὸν ἐχθρὸ του Ἀβρακόμα, σατραπὴ τῆς Φοινίκης, καὶ τοὺς ὑπόσχεται αὐξηση τοῦ μισθοῦ.

Οἱ στρατιῶτες δέχονται αὐτὰ καὶ ἀποφασίζουν ν' ἀκολουθήσουν τὸν Κέρο, ἂν καὶ ὑποπτεύονταν ὅτι αὐτὸς ἐσκόπευε νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ ἐναντίον τοῦ μεγάλου βασιλιᾶ.

Ἀπὸ τοὺς Ταρσοὺς ὁ Κέρος, ἀφοῦ πέρασε τὴν πεδιάδα τῆς Κιλικίας καὶ τοὺς ποταμοὺς Ψάρο καὶ Πύραμο, φτάνει στοὺς Ἴσσοὺς, τελευταία πόλη τῆς Κιλικίας, ὅπου καταπλέει καὶ ὁ στόλος τοῦ Κέρου καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μαζί μὲ αὐτοὺς καὶ ὁ Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 ὀπλίτες. Ἀπὸ τοὺς Ἴσσοὺς, ἀφοῦ πέρασε τίς πύλες τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας, φτάνει στὴν Μοριάνδο, πόλη παραλιακὴ καὶ ἐμπορικὴ.

Μετὰ ἀπὸ πορεία δώδεκα ἡμερῶν φτάνουν στὴν πόλη Θάφακο, κοντὰ στὸν Εὐφράτη, ὅπου ὁ Κέρος φανερώνει στοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀληθινὸ σκοπὸ τῆς ἐκστρατείας καὶ τοὺς προτρέπει νὰ πείσουν τοὺς στρατιῶτες μὲ κάθε τρόπο νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οἱ στρατιῶτες δισταροῦνται μὲ τοὺς στρατηγούς, γιὰτὶ νόμιζαν ὅτι αὐτοὶ τοὺς ἀπέκρουβαν ἀπὸ καιρὸ τὴν ἀλήθεια, ἀλλὰ τελικὰ δέχονται ν' ἀκολουθήσουν τὸν Κέρο μὲ τὸν ὄρο ν' ἀῤῥηθῆι ὁ μισθὸς τους. Ὁ Κέρος ὑπόσχεται αὐξηση μισθοῦ καὶ μεγάλες ἀμοιβές, ἂν μποῦν στὴ Βαβυλώνα. Ἔτσι περνοῦν πεζοὶ τὸν Εὐφράτη καὶ συνεχίζοντας τὴν πορεία μέσα ἀπὸ τὴ Συρία φτάνουν στὸν ποταμὸ Ἀράξη.

Ἀπὸ τὸν Ἀράξη μπαίνουν στὴν Ἀραβία καὶ διασχίζοντας μεγάλη, ὀμαλὴ καὶ ἔρημη πεδιάδα φτάνουν στὸ Μάσκα ποταμὸ καὶ τὴν πόλη Κορσωτή, ὅπου μένουν τρεῖς ἡμέρες γιὰ νὰ προμηθευτοῦν τροφές. Ἐπειτα πάλι προχωροῦν μέσα ἀπὸ ἔρημη πεδιάδα δεκατρεῖς ἡμέρες καὶ φτάνουν στὶς Βαβυλώνιες πύλες, ἀφοῦ ἐπέμειναν πολλὲς κακοτυχίες ἀπὸ ἔλλειψη τροφίμων. Τελικὰ προμηθεύονται τροφίμα ἀπὸ τὴν Χαομάνδη, πόλη πέρα ἀπὸ τὸν Εὐφράτη, περνώντας τὸν ποταμὸ μὲ δεομάτινες σχεδίες.

Μετά ἀπὸ πορεία τριῶν ἡμερῶν μέσα στὴ Βαβυλωνία ὁ Κύρος, περιμένοντας τὴ μάχη, ἐπιθεωρεῖ κατὰ τὰ μεσάνυχτα τὸ στρατό του. Κατὰ τὴν ἐπιθεώρηση μετρήθησαν καὶ βρέθησαν Ἕλληνες ὀπλίτες 10 400 καὶ πελταστὲς 2 500, βάρβαροι κάτω ἀπὸ τὶς διαταγές τοῦ Κύρου 100 000 καὶ ἄρματα δρεπανηφόρα 20. Ἐξάλλον ὁ στρατὸς τοῦ βασιλιᾶ - ὅπως ἔλεγαν οἱ ἀυτόμολοι - ἀνερχόταν σὲ 1 200 000 ἄντρες μὲ τέσσερεις στρατηγούς, τὸν Ἀβρακόμα, τὸν Τισσαφέρην, τὸν Γωβρόα καὶ τὸν Ἀοβᾶκη, σὲ 200 δρεπανηφόρα ἄρματα καὶ σὲ 6 000 ἵππεις μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν Ἀρταγέστη· ἀπὸ τὰ στρατεύματα αὐτὰ τοῦ βασιλιᾶ παραβρέθηκαν στὴ μάχη 900 000 ἄντρες καὶ 150 δρεπανηφόρα ἄρματα.

Κατὰ τὸ προῖ, μετὰ τὴν ἐπιθεώρηση τῶν στρατευμάτων, ὁ Κύρος συγκαλεῖ τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς τῶν Ἑλλήνων, τοὺς ἐνθαρρύνει καὶ τοὺς προτρέπει νὰ φανοῦν ἄντρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ποὺ ἔχουν· ἐξαίροντας μάλιστα τὴν ἀξία τῆς λέγει: τὴν ἐλευθερίαν ἐλοιμὴν ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασιῶν — τὴν ἐλευθερία θὰ προτιμοῦσα ἀπὸ ὅλα μαζί τὰ ὅσα ἔχω καὶ ἀκόμη ἀπὸ ἄλλα πολλαπλάσια.

Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα πορεύεται μὲ ὅλο τὸ στρατό του συνταγμένο, γιὰτὶ περιμένε σὺντομα τὴν ἐπίθεση τοῦ βασιλιᾶ. Ἀλλὰ αὐτὸς ἀποσύρθηκε νοτιότερα ἀφήνοντας ἀφύλακτη μιὰ μακροιά, πλατιά καὶ βαθιὰ τάφρο, ποὺ εἶχε κατασκευάσει γιὰ ὄχυρωμα. Ὁ Κύρος πέρασε αὐτὴ τὴν τάφρο καὶ τοῦ κᾶνον περιμένει τὸν ἀδελφόν. Γι' αὐτὸ τὴν ἄλλη μέρα, ἐπειδὴ πίστευε ὅτι ὁ βασιλιᾶς εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ μὴν πολεμήσει, πορευόταν μὲ ἀταξία καὶ λιγότερη προσοχή.]

3. Ἡ μάχη κοντὰ στὰ Κούναξα. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου

(8, 1 - 27)

Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν § 1 - 3 ὁ σταθμός, ἐνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα Πατηγύας ἀνὴρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνά κράτος ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἷς ἐνετύγγανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἑλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρα-

τεύματι πολλῶ προσέρχεται ὡς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἑλληες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι. Κῦρος τε καταπηδήσας ἀπὸ τοῦ ἄρματος τὸν θώρακα ἐνέδου καὶ ἀναβάς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτά εἰς τὰς χεῖρας ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἐξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἕκαστον.

§ 4 - 7

Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὸ δεξιὸν κέρασ ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρασ ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου ὅσον ἐξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὀπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου. Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. Οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

§ 8 - 11

Καὶ ἤδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὐπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἠνίκα δὲ δαίτη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτός ὥσπερ νεφέλη λευκή, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὕστερον ὥσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. Ὅτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἤστραπτε καὶ αἱ λόγγαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τῶν πολεμίων. Τισαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γερραφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὀπλῖται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐπορεύοντο, ἕκαστον δ' ἔθνος ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων. Πρὸ δὲ αὐτῶν ἄρματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ

δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν.]

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι § 12-13 τῷ ἐρμηνεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἢ τέτταρσι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἶη· «κὰν τοῦτ'», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται». Ὁρῶν δὲ ὁ Κλεάρχος τὸ μέσον αἰψὸς καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὄντα τοῦ εὐωνύμου βασιλέα — τοσοῦτον γὰρ πλήθει περιῆν βασιλεὺς, ὥστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν — ἀλλ' ὅμως ὁ Κλεάρχος οὐκ ἤθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρασ, φοβούμενος μὴ κυκλωθεῖν ^ἢ ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.]

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα § 14-16 ὁμαλῶς προῆει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρὸς αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνοῦ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὑπέλασας ὡς συναντῆσαι ἤρετο, εἴ τι παραγγέλλοι. Ὁ δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ἱερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλὰ. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἤκουσε διὰ τῶν τάξεων ἰόντος καὶ ἤρετο, τίς ὁ θόρυβος εἶη. Ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δευτέρον ἤδη. Καὶ ὅς ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἤρετο, ὅ,τι εἶη τὸ σύνθημα. Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Ζεὺς σωτὴρ καὶ νίκη». Ὁ δὲ Κῦρος ἀκούσας. «Ἀλλὰ δέχομαί τε», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». Ταῦτα δ' εἰπὼν εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυσε.

Καὶ οὐκέτι τρία ἢ τέτταρα στάδια διειχέτην τὸ φάλαγγε § 17-20 ἀπ' ἀλλήλων, ἡνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἕλληνες καὶ ἤρχοντο

άντιοι ἰέναι τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἐξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπολειπόμενον ἤρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἅμα ἐφθέγγαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθειον. Πρὶν δὲ τόξευμα ἐξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κράτος οἱ Ἕλληνες, ἐβρόν δὲ ἀλλήλοισι μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ' ἐν τάξει ἔπεςθαι. Τὰ δ' ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἠνιόχων. Οἱ δ' ἐπεὶ προῖδοιεν, δίσταντο· ἔστι δ' ὅστις καὶ κατελήφθη ὡσπερ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς· καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτον παθεῖν ἔφασαν, οὐδ' ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

§ 21 - 24

Κῦρος δ' ὄρων τοὺς Ἕλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἠδόμενος καὶ προσκυνούμενος ἤδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδ' ὥς ἐξήχθη διώκειν, ἀλλὰ συνεισπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἐξακασίων ἱππέων τάξιν ἐπεμελεῖτο, ὅτι ποιήσει βασιλεὺς. Καὶ γὰρ ἤδει αὐτόν, ὅτι μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δ' οἱ τῶν βαρβάρων ἄρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἠγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἣν ἢ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἂν χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στρατεύμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, ὅμως ἔξω ἐγένετο τοῦ Κῦρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἔμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἐνθα δὴ Κῦρος δείσας, μὴ ὀπισθεν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἑλληνικόν, ἐλαύνει ἀντίος· καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἐξακασίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψεν τοὺς ἐξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσῃν τὸν ἄρχοντα αὐτῶν.

Ὡς δ' ἡ τροπή ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἕξα- § 25-27
κόσιοι εἰς τὸ διώκειν ὀρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἄμφ' αὐ-
τὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ ὁμοτράπεζοι καλούμενοι. Σὺν
τούτοις δὲν ὦν καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἄμφ' ἐκεῖνον στίφος·
καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν «τὸν ἄνδρα ὄρω» ἔτετο
ἐπ' αὐτὸν καὶ παῖει κατὰ τὸ στέρνον καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ
θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός, καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ
τραῦμά φησι. Παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῶ ὑπὸ τὸν
ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα ἐμάχοντο καὶ βασιλεὺς καὶ
Κῦρος καὶ οἱ ἄμφ' αὐτούς ὑπὲρ ἑκατέρου· καὶ ὅποσοι μὲν
τῶν ἄμφι βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκεῖνον
γὰρ ἦν. Κῦρος δὲ αὐτὸς τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν
περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῶ.

[Περίληψη τοῦ κεφ. 9.

Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κύρου: Ὁ Κῦρος κατὰ τὴν παιδική του
ἡλικία ἦταν σεμνὸς ἀνάμεσα στοὺς συνομήλικούς του, ὑπάκουος στοὺς
μεγαλύτερούς του, φιλομαθὴς καὶ μελετηρὸς· ἀγαποῦσε τὴν ἰππασία,
τὸ κινήγι, τὶς πολεμικὲς ἀσκήσεις καὶ ἦταν πολὺ ριψοκίνδυνος.

Ὅταν ἐνηλικιώθη καὶ ἔγινε σαυράτης, ἦταν φιλαλήθης καὶ πι-
στός στὶς συναλλαγές, τὶς ὑποσχέσεις καὶ τὶς φιλίες του. Ἀγαποῦσε
τὴν ἀρετὴ καὶ τὴ δικαιοσύνη, καταδίωκε τοὺς κακοὺς καὶ ἐκτιμοῦσε
ὅσους πλοῦτιζαν ἐντιμὰ καὶ ὄχι τοὺς αἰσχροκερδεῖς. Ἦταν ἐγγνώμων
στοὺς εὐεργέτες του καὶ γενναῖοδωρος στὶς εὐεργεσίες του. Γιὰ ὅλα
αὐτὰ κέρδισε τόσο τὴν ἀγάπη τῶν γνωστῶν του, ὥστε ὅλοι ἦταν πρό-
θυμοι νὰ ριψοκινδυνέψουν γιὰ χάρη του.]

4. Συνέχεια τῆς μάχης. Δεύτερη νίκη τῶν Ἑλλήνων

(10, 1 - 19)

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμενεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ § 5
δεξιὰ. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῶ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ

Κύρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ἴστανται, ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ὤρμηντο. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπάζουσι πολλὰ. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτούς, οἱ δ' ἀρπάζοντες ὡς ἤδη πάντα νικῶντες.

§ 5

Ἐπεὶ δ' ἤσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, ὅτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἶη, βασιλεὺς δ' αὖ ἤκουσε Τισσαφέρνους, ὅτι οἱ Ἕλληνες νικῶεν τὸ καθ' αὐτούς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἴχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, ὁ δὲ Κλέαρχος ἐβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίτατος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἴοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήζοντες.

§ 6 - 8

Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσίων πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὅπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτὸν ταύτῃ προσιόντα· ὁ δὲ βασιλεὺς ταύτῃ μὲν οὐκ ἤγεν, ἤ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος, ταύτῃ καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέρνην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Ὁ γὰρ Τισσαφέρνης ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς· διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δ' οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἠκόντιζον αὐτούς. Ἐπισθένης δὲ Ἀμφιπολίτης ἤρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. Ὁ δ' οὖν Τισσαφέρνης, ὡς μεῖον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέφει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ ὁμοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

§ 9 - 10

Ἐπεὶ δ' ἦσαν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρασ, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρασ καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτούς κατακόψειαν· καὶ ἐδόκει αὐ-

τοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρασ καὶ ποιήσασθαι ὀπισθεν τὸν ποταμόν. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐβουλευόντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρελθὼν εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχοῦμενος ἦει.

Ὡς δὲ εἶδον οἱ Ἕλληνες ἐγγύς τε ὄντας καὶ παρατετα- § 11-15
γμένους, αἰθῆς παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκ ἐδέχοντο, ἀλλ' ἐκ πλείονος ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι κώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς κώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἰππέων ὁ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γινώσκειν. Καὶ τὸ βασιλείον σημεῖον ὄραν ἔφασαν ἀετὸν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἐχώρουν οἱ Ἕλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἰππεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἰππέων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Ὁ οὖν Κλέαρχος οὐκ ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστίν, ἀπαγγεῖλαι. Καὶ ὁ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ κράτος. Σχεδὸν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δ' ἔστησαν οἱ Ἕλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα § 16-19
ἀνεπαύοντο· καὶ ἅμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδ' ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρῆει· οὐ γὰρ ἤδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἶκαζον ἢ διώκοντα οἴχεσθαι, ἢ καταληψόμενόν τι προσεληλακένα· ἅμα δ' ἐβουλευόντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἐδοξεν αὐτοῖς ἀπίεναί· καὶ ἀφικνοῦνται περὶ δείπνου ὥραν ἐπὶ τὰς σκηνάς. Ταύτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημά-

των τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν, καὶ τὰς ἀμάξας μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἴνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίῃ τοῖς Ἕλλησιν — ἦσαν δ' αὐταὶ τετρακόσαι ἀμάξαι —, καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπικσαν. Ὡστε ἄδειπνοι ἦσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων· ἦσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι· πρὶν γὰρ δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ ΩΣ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑ ΠΟΤΑΜΟ

(Σεπτέμβριος - 'Οκτώβριος τοῦ 401 π.Χ.)

5. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων με τὸν Ἀριαῖο καὶ τὸν Ἀρταξέρξη

(1, 2 - 11)

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἐθαύμαζον, § 2 - 3 ὅτι Κύρος οὔτε ἄλλον πέμποι σηματοῦντα, ὅτι χρῆ ποιεῖν, οὔτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασαμένοις, ἃ εἶχον, καὶ ἐξοπλισαμένοις προίεναι εἰς τὸ πρόσθεν, ἕως Κύρου συμμείξειαν. Ἦδη δὲ ἐν ὄρμῃ ὄντων, ἅμα ἡλίῳ ἀνέχοντι ἦλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ. Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἶη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, ὅθεν τῇ προτεραίᾳ ὄρμητο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἕκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη ἐπὶ Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθε.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες § 4 - 5 πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν· «Ἄλλ' ὄφελε μὲν Κύρος ζῆν· ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλλετε Ἀριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὡς ὄρατε, οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἦλθετε, ἐπορευόμεθα ἀν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελόμεθα δὲ Ἀριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτόν· τῶν γὰρ μάχῃ νικῶντων καὶ τὸ ἄρχειν ἐστί». Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει τοὺς

ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἐβούλετο· ἦν γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἀριαίου.

§ 6 Οἱ μὲν ὄχοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα ἐπορίζετο σῆτον, ὅπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων κόπτοντες τοὺς βοῦς καὶ ὄνους· ζύλοις δὲ ἐχρῶντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἠνάγκαζον οἱ Ἕλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ξυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις· πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι· οἷς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἐψόντες ἦσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7 - 8 Καὶ ἤδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγοράν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέρνους κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, εἷς δὲ Ἕλληνα, Φαλίνοσ, ὃς ἐτύγγανε παρὰ Τισσαφέρνει ὦν καὶ ἐντίμων ἔχων· καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τάξεις τε καὶ ὀπλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἄρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἕλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ ὅπλα ἰόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὐρίσκεισθαι, ἂν τι δύνωνται ἀγαθόν.

§ 9 - 11 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες· οἱ δὲ Ἕλληνες βαρέως μὲν ἤκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικῶντων εἴη τὰ ὅπλα παραδιδόναι· «ἀλλ'», ἔφη, «ὕμεῖς μὲν, ὧ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἀριστόν ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἤξω». Ἐκάλεσε γὰρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, ὅπως ἴδοι τὰ ἱερά ἐξηρημένα· ἔτυχε γὰρ θυόμενος. Ἐνθα δὲ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρχὰς πρεσβύτατος ὦν, ὅτι πρόσθεν ἂν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ ὅπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· «Ἄλλ' ἐγὼ», ἔφη, «ὧ Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ὡς κρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ

ὄπλα ἢ ὡς διὰ φιλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γὰρ ὡς κρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται». Πρὸς ταῦτα Φαλῖνος εἶπε· «Βασιλεὺς νικᾶν ἡγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τίς γὰρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς ἑαυτοῦ εἶναι, ἔχων ἐν μέσῃ τῇ ἑαυτοῦ χώρα καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πληθὸς ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύνασθε ἂν ἀποκτεῖναι».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «ὦ Φαλῖνε, § 12 - 14
νῦν, ὡς σὺ ὄραξ, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὄπλα καὶ ἀρετή. Ὅπλα μὲν οὖν ἔχοντες οἴομεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἴου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὄντα ὑμῖν παραδώσειν, ἀλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχοῦμεθα». Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Φαλῖνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «Ἀλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, ὦ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀχάριτα· ἴσθι μέντοι ἀνόητος ὢν, εἰ οἶε τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλείως δυνάμεως».

Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἔηκε καὶ ἠρώτησεν, εἰ ἤδη ἀποκε- § 15 - 18
κριμένοι εἶεν. Φαλῖνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὔτοι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἶπέ, τί λέγεις». Ὁ δ' εἶπεν· «Ἐγὼ σε, ὦ Φαλῖνε, ἄσμενος ἐόρακα, καὶ οἱ ἄλλοι δέ, οἶμαι, πάντες· σὺ τε γὰρ Ἕλληγν εἶ καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσους σὺ ὄραξ· ἐν τοιούτοις δὲ ὄντες πράγμασι συμβουλομέθα σοι, τί χρῆ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν, ὅ,τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ ὁ σοι τιμὴν οἶσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον αἰετὸν λεγόμενον, ὅτι Φαλῖνός ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλείως κελεύσων τοὺς Ἕλληνας τὰ ὄπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἶσθα δέ, ἥτι ἀνάγκη λέγεσθαι

ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἃ ἂν συμβουλευσῆς). Ὁ δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπήγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλευῆσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὄπλα, ὅπως εὐέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἕλληνες.

§ 19 Φαλῖνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· «Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυριάων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι σωθῆναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ ὄπλα· εἰ δ' ὅμως μηδεμίᾳ σωτηρίας ἐστὶν ἐλπίς ἄκοντος βασιλέως, συμβουλεύω σώζεσθαι ὑμῖν, ὅπη δυνατόν».

§ 20 - 23 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ λέγεις· παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἴομεθα, εἰ μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἂν ἄξιοι εἶναι φίλοι ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ παραδόντες ἄλλω, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν, ἄμεινον ἂν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ ὄπλα ἢ ἄλλω παραδόντες». Ὁ δὲ Φαλῖνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν· ἀλλὰ καὶ τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν αὐτοῦ σπονδαὶ εἶεν, προῖοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἶπατε οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαὶ εἰσιν, ἢ ὡς πόλεμός ἐστι παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ». Κλέαρχος δ' ἔλεξεν· «Ἀπάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτά δοκεῖ, ἅπερ καὶ βασιλεῖ». «Τὶ οὖν ταῦτά ἐστιν;», ἔφη ὁ Φαλῖνος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «Ἦν μὲν μένωμεν, σπονδαὶ εἰσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος». Ὁ δὲ πάλιν ἠρώτησε· «Σπονδάς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ;» Κλέαρχος δὲ ταῦτά πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προῖοῦσι πόλεμος». «Ὅ,τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.

[Περίληψη τοῦ κεφ. 2.

Μετὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ Φαλίνου ἐπιστρέφουν ὁ Προκλῆς καὶ ὁ Χειρίσοφος, πὺρ εἶχαν ἀποσταλεῖ στὸν Ἀσιαῖο, καὶ γνωρίζουν στοὺς

Ἕλληνες ὅτι ὁ Ἀοιαῖος δὲν δέχεται τὴ βασιλεία, τοὺς περιμένει ὁμοῦς νὰ ἔλθουν αὐτὴ τὴ νύκτα, ἂν θέλουν ν' ἀναχωρήσουν. Ὁ Κλέαρχος δὲν δίνει καμιά ὀριστικὴ ἀπάντησι. Ἀλλὰ ἔπειτ' ἀπὸ κοινὴ ἀπόφασιν τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν λοχαγῶν ξεκινᾶνε μετὰ ἀπὸ τὸ δεῖπνον καὶ φτάνουν κατὰ τὰ μεσάνυκτα στὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀοιαίου, ὅπου συνάπτουν μαζί του συμμαχίαν καὶ ὀρκίζονται νὰ μὴν προδώσει ὁ ἕνας τὸν ἄλλο. Οἱ βάρβαροι μάλιστα ὀρκίζονται ἀκόμη πὺς θὰ τοὺς ὀδηγήσουν χωρὶς δόλο.

Ἐπειτ' ἀπὸ τοὺς ὅρκους ἀποφασίζουσιν, κατὰ τὴν πρότασιν τοῦ Ἀοιαίου, νὰ μὴν ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον, ὅπου δὲν θὰ βρισκαν τροφάς, ἀλλὰ νὰ προτιμήσουν ἄλλο δρόμον μακρότερον, μὲ ἄφθονα ὁμοῦς τροφίμα, αὐτὸν πρὸς τὸ βορρᾶ μὲς ἀπὸ τὴ Βαβυλώνια πεδιάδα.

Τὴν ἄλλη μέρα κατὰ τὴν πορείαν γίνεται φανερὸ ἀπὸ σημάδια πὺς οἱ ἔχθροί δὲν ἀπεῖχαν πολὺ. Ὡστόσο μὲ τὴ δόσιν τοῦ ἡλίου, χωρὶς νὰ γίνῃ συμπλοκή, κατασκηνοῦσιν μὲ πολὺ θόρυβον σὲ χωριά, ἀπὸ τὰ ὅποια ὁ βασιλικὸς στρατὸς εἶχε διασπάσει ἀκόμη καὶ αὐτὰ τὰ ξύλα ἀπὸ τὰ σπίτια. Αὐτὴ μάλιστα ἡ θορυβώδης κατασκήνωσις τῶν Ἑλλήνων προξένησε φόβον σιτοῦς ἔχθροῦς, ποὺ ἦταν κατασκηνομένοι πάρα πολὺ κοντὰ τοῖς, καὶ ἐργάζαντο ἐγκαταλείποντας τὶς σκηνὰς. Καί, ὅπως φαίνεται, τρώμαξε καὶ αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τὸν ξαφνικὸν αὐτὸ ἐρχομὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος.]

6. Σπονδὲς μετὰ τοῦ βασιλεῦς καὶ τῶν Ἑλλήνων

(3, 1 - 14, 17 - 23)

Ὁ δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἐξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε § 1 - 2 δῆλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἅμα ἡλίω ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπεμψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἐζήτησαν τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὼν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἶπε τοῖς προφύλαξι κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στράτευμα, ὥστε ὄρασθαι πάντῃ § 3 - 5
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Ἑκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

φάλαγγα πυκνήν, τῶν ἀόπλων δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγγέλους, καὶ αὐτός τε προῆλθε τοὺς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτά ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλονται. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἤκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται τὰ τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασιλεῖ. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· «Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον· ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ' ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς Ἑλλησι μὴ πορίσας ἄριστον».

§ 6 - 7 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαινον, καὶ ἦκον ταχύ· ὧ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, ὧ ἐπετέκτατο ταῦτα πράττειν· ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἤκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἳ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἄξουσιν, ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

§ 8 - 9 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτούς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο σὺν τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχύ καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. Ὁ δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρέψω, ἕως ἂν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι· οἴμαί γε μέντοι», ἔφη, «καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι». Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τὰπιτήδεια.

§ 10 - 14 Καὶ οἱ μὲν ἡγοῦντο, Κλέαρχος δ' εἶπετο ἔχων τὸ στράτευμα ἐν τάξει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἄνευ γεφυρῶν· ἀλλ' ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ἠῦρισκον ἐκπεπτωκότας, ἐνίους δὲ καὶ ἐξέκοπτον. Πορευόμενοι δὲ ἀφί-

κοντο εἰς κώμας, ὅθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνῆν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὄξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασι- § 17 - 20
λέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ἑρμηνέως τοιάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἑλλη-
νες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὐρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναί-
μην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῶσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ οὐκ ἂν ἀχαριστίαν μοι εἶναι οὔτε πρὸς ὑμῶν οὔτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. Ταῦτα δὲ γνοὺς ἡτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἂν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρόν τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἡγγεῖλα καὶ βοή-
θειαν ἔχων ἅμα τῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμεν, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑμετέρῳ στρατοπέδῳ. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλευέσθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέ-
λευεν ἐλθόντα, τίνας ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμ-
βουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ᾖ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι».

Μετὰ ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἑλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ § 21 - 23
ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· «Ἡμεῖς οὔτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὔτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ἠΰρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκευοὺς λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. Ἐπεὶ μέντοι ἤδη αὐτὸν ἐωρῶμεν ἐν δεινῷ ὄντα, ἡσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κῦ-
ρος τέθνηκεν, οὔτε βασιλεῖ ἀντιποιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὐτ'

ἔστιν, ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθα ἂν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδ' αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἂν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἂν οἴκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίῃ· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχη, καὶ τούτου εἷς γε δύναμιν οὐχ ἥττησόμεθα εὖ ποιῶντες».

[Περίληψη τῶν κεφ. 3 (§ 24 - 29) καὶ 4.

Ὁ Τισσαφέρνης στὰ λόγια τοῦ Κλέαρχου ἀπάντησε πὸς θὰ μεταφέρει στὸ βασιλῆα τὰ ὅσα εἰδώθηκαν καὶ ζήτησε, ὥσπου νὰ ξαναγροῖσει, νὰ ἰσχύει ἡ συμφωνία τῆς ἀναχωρῆς.

Γύρισε τὴν τρίτη ἡμέρα καὶ τοὺς ἀνακοίνωσε πὸς εἶχε καταφέρει νὰ τοὺς σώσει παρ' ὅλες τὶς ἀντιρροήσεις, ποὺ πρόβαλλαν πολλοὶ Πέρσες. Ἔτσι μποροῦν οἱ Ἕλληνες ν' ἀναχωρήσουν γιὰ τὴν ἐπιστροφή στὴν Ἑλλάδα ἀνάμεσ' ἀπὸ τὴν περσικὴ χώρα, ποὺ θὰ τὴν θεωρήσουν φιλική. Οἱ κάτοικοι θὰ τοὺς προσφέρουν τροφίμα, γιὰ ν' ἀγοράζουν καί, ὅπου δὲν βρίσκουν ἀγορά, θὰ τοὺς ἐπιτρέπεται νὰ τὰ παίρνουν μόνοι τους ἀπὸ τὴ χώρα, χωρὶς νὰ τὴν βλάπτουν.

Οἱ προτάσεις αὐτὲς ἔγιναν δεκτικὲς ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες καὶ δοξάστηκαν δίνοντας καὶ τὰ χεῖρια. Στὴ συνέχεια ὁ Τισσαφέρνης εἶπε πὸς θὰ πάει ἀμέσως στὸ βασιλῆα καὶ πὸς, μάλις γροῖσει, θὰ τοὺς ὀδηγήσει στὴν Ἑλλάδα ἐπιστρέφοντας καὶ ὁ ἴδιος στὴ σατραπεία του.

Οἱ Ἕλληνες καὶ ὁ Ἀριαῖος, ποὺ εἶχαν στρατοπεδεύσει κοντὰ - κοντὰ, περιμένον τὸν Τισσαφέρνη ἀνω ἀπὸ 20 ἡμέρες. Στὸ διάστημα αὐτὸ φτάνουν στὸν Ἀριαῖο τ' ἀδελφία του καὶ ἄλλοι συγγενεῖς μὲ τὴ διαβεβαίωση τοῦ βασιλῆα γι' αὐτὸν καὶ τοὺς Πέρσες, ποὺ ἦταν μαζί του, πὸς δὲν θὰ τοὺς κρατήσῃ μνησικακία γιὰ τὴν ἐκστρατεία μὲ τὸν Κύρο.

Ἀπὸ τότε ὁ Ἀριαῖος καὶ οἱ ἄνθρωποι του ἄρχισαν ν' ἀδιαφοροῦν γιὰ τοὺς Ἕλληνες. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ πρὸ πολλοὶ Ἕλληνες ἦταν δεσαστημένοι καὶ ἔλεγον στὸν Κλέαρχο καὶ στοὺς ἄλλους στρατηγούς πὸς πρέπει ἀμέσως ν' ἀναχωρήσουν, γιὰ εἶναι βέβαιοι πὸς ὁ βασιλῆας μὲ κάθε τρόπο θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς καταστρέφῃ. Ὁ Κλέαρχος ἀποκρίνεται σ' αὐτοὺς ὅτι δὲν εἶναι συμφέρον τους νὰ διαλύσουν τὶς συνθηκας.

Στὸ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Τισσαφέρνης καὶ ὁ Ὀρόντας, ὁ γαμπρὸς τοῦ βασιλιᾶ, μαζὶ μὲ τὰ στρατεύματά του, καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία. Ὁ Ἀριαῖος πορευόταν μὲ τὸ βαρβαρικὸ στράτευμα τοῦ Κύρου μαζὶ μὲ τὸν Τισσαφέρνη καὶ τὸν Ὀρόντα καὶ μαζὶ τους ἐστρατοπέδευε. Οἱ Ἕλληνες ὅμως, ἐπειδὴ τοὺς ὑποπιέονταν, προχωροῦσαν μόνοι τους καὶ στρατοπέδευαν μακριὰ τους. Ἀφοῦ προσπέρασαν τὸ τεῖχος τῆς Μηδίας καὶ δύο διώρυγες, φθάνουν στὴ Σιττάκη, μεγάλη πόλη κοντὰ στὸν Τίγρητα ποταμὸ, ὅπου καὶ στρατοπέδευσαν κοντὰ τῆς, ἐνῶ οἱ βάρβαροι εἶχαν περάσει νορτίτερα τὸν ποταμὸ. Μὲ τὸ ξημέρωμα πέρασαν τὸν ποταμὸ καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ ἔφθασαν σὲ μιὰ πόλη ποὺ λεγόταν Ὠπις.

Ἀπὸ ἐκεῖ προχώρησαν στὰ πλούσια χωριά τῆς Παρυσάτιδας, τῆς μητέρας τοῦ Κύρου καὶ τοῦ βασιλιᾶ, τὰ ὁποῖα ἄφησε ὁ Τισσαφέρνης νὰ λεηλατηθοῦν ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες. Κατόπιν ἔφτασαν στὶς Καινές, μιὰ πόλη πλούσια καὶ μεγάλη κοντὰ στὸν Τίγρητα.]

7. α) Συνέντευξη Κλέαρχου καὶ Τισσαφέρνη

(5, 1 - 21, 24 - 26)

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμὸν, § 1 - 2 τὸ εὖρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψία μὲν ἦσαν, φανερά δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. Ἔδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύναιτο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὶν ἐξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπεμψέ τινα ἐροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χρήζει. Ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἦκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε: «Ἐγώ, § 3 - 6 ὦ Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὄρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσῃν ἀλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σὲ τε ὀρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὀρῶντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα. Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐ δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθῆσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγώ τε σαφῶς οἶδα, ὅτι ἡ-

μεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἔλθειν, ὅπως, εἰ δυναίμεθα, ἐξέλοιμεν ἀλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γὰρ οἶδα ἤδη ἀνθρώπους, οἳ φοβηθέντες ἀλλήλους οἱ μὲν ἐκ διαβολῆς, οἱ δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας, φθάσαι βουλόμενοι πρὶν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὕτε μέλλοντας οὗτ' ἂν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἂν παύεσθαι ἤκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, ὡς σὺ ἡμῖν οὐκ ὀρθῶς ἀπιστεῖς.

§ 7

»Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύννοιδεν αὐτῷ παρημεληκῶς, τοῦτον ἐγὼ οὐποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι· τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὗτ' ἀπὸ ποίου ἂν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὗτ' εἰς ποῖον ἂν σκότος ἀποδράῃ οὔθ' ὅπως ἂν εἰς ἐχυρὸν χωρίον ἀποσταίῃ· πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῆ πάντων ἴσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

§ 8 - 11

»Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σέ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σύν μὲν γὰρ σοὶ πᾶσα ὁδὸς εὐπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἄνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἢ ὁδός· οὐδὲν γὰρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ ποταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γὰρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναιμεν, ἄρ' οὐκ ἂν, τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζοίμεθα; "Ὅσων δὲ δὴ καὶ οἷων ἂν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἱκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, ὃν βούλοιο· σέ δὲ

νῦν ὄρω τὴν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν
 σαυτοῦ σφύζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἣ Κῦρος πολεμίᾳ
 ἐχρῆτο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. Τούτων δὲ τοιούτων
 ὄντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὥστε μὴ βούλεσθαι σοὶ φίλος εἶναι;

» Ἀλλὰ μὴν ἐρῶ καὶ ταῦτα, ἐξ ὧν ἔχω ἐλπίδας καὶ σέ § 12 - 14
 βουλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. Οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοῦς
 λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἂν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει τα-
 πεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν· οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ
 ἄλλα ἔθνη, πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἃ οἶμαι ἂν παῦσαι ἐνοχλοῦν-
 τα ἀεὶ τῇ ὑμετέρᾳ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἷς μάλιστα
 ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυρωμένους, οὐχ ὄρω, ποίᾳ δυνάμει συμμά-
 χῳ χρησάμενοι μᾶλλον ἂν κολάσαισθε ἢ τῇ νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσῃ.
 Ἄλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βούλοιο τῷ
 φίλος εἶναι, μέγιστος ἂν εἴης, εἰ δὲ τίς σε λυποίῃ, ὡς δεσπό-
 τῆς ἂν ἀναστρέφοιο, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρετάς, οἷ σοι οὐκ ἂν τοῦ
 μισθοῦ ἕνεκα μόνον ὑπηρετοῖμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν
 σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἂν ἔχοιμεν δικαίως.

» Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαν- § 15
 μαστὸν εἶναι τὸ σέ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἂν ἀκού-
 σαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς
 ἡμεῖς σοὶ ἐπιβουλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρνης δὲ ὧδε § 16 - 19
 ἀπεκρίνατο· « Ἀλλ' ἤδομαι μὲν, ὦ Κλέαρχε, ἀκούων σου
 φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γινώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν
 βουλεύοις, ἅμα ἂν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ἴνα
 δὲ μάθῃς, ὅτι οὐδ' ἂν ὑμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὔτ' ἐμοὶ
 ἀπιστοῖτε, ἀντάκουσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι,
 ἄρα δοκοῦμέν σοι ἰππέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ ὀπλί-
 σεως, ἐν οἷς ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἱκανοὶ εἴμεν ἂν, ἀντιπάσχειν
 δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; Ἄλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι
 ἀπορεῖν ἂν σοὶ δοκοῦμεν; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἃ ὑμεῖς

φίλια ὄντα σὺν πᾶσι πόνῳ διαπορεύεσθε, τσαῦτα δὲ ὄρη ὄρατε, ἃ ἡμῖν ἕξεστι προκαταλαβοῦσιν ἄπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὧν ἕξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, ὁπόσοις ἂν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; Ἐνίους δ' αὐτῶν οὐδ' ἂν παντάπασι διαβαῖτε, εἰ μὴ ἡμεῖς ὑμᾶς διαπορεύοιμεν. Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἠττώμεθα, ἀλλὰ τὸ γέ τοι πῦρ κρεῖττον τοῦ καρποῦ ἐστίν· ὃν ἡμεῖς δυναίμεθ' ἂν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, ὃ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἶτε μάχεσθαι ἂν δύναισθε.

§ 20 - 21 »Πῶς ἂν οὖν ἔχοντες τοσοῦτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἂν τὸν τρόπον ἐξελοίμεθα, ὅς μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβείας, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχροῦς; Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἐστὶ καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἐχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἐθέλουσι δι' ἐπιπορείας τε πρὸς θεοῦς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὕτως ἡμεῖς, ὦ Κλέαρχε, οὔτε ἀλόγιστοι οὔτε ἠλίθιοι ἐσμεν».

§ 24 - 26 Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν· «Οὐκοῦν οἵτινες, κοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν;» «Καὶ ἐγὼ μὲν γε», ἔφη ὁ Τισσαφέρνης, «εἰ βούλεσθέ μοι οἷ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξω τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ». «Ἐγὼ δέ», ἔφη ὁ Κλέαρχος, «ἄζω πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, ὅθεν ἐγὼ περὶ σοῦ ἀκούω». Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων ὁ Τισσαφέρνης φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποίησατο.

β) Πέντε στρατηγοὶ καὶ εἴκοσι λοχαγοὶ Ἑλληνες στή σκηνή
τοῦ Τισσαφέρνη. Σύλληψη καὶ θανάτωσή τους

(5, 27 - 42)

Τῇ δὲ ὕστεραία ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον § 28-30
δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακειῖσθαι αὐτῷ Τισσα-
φέρνην, καί, ἃ ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἔφη τε χρῆναι
ἰέναι παρὰ Τισσαφέρνην, οὓς ἐκέλευε, καί, οἱ ἂν ἐλεγχοῦσι
διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας τούτους καὶ κακό-
νους τοῖς Ἑλλήσιν ὄντας τιμωρηθῆναι. Ὑπόπτειε δὲ εἶναι
τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθρα συγγεγενη-
μένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ
ἐπιβουλεύοντα, ὅπως τὸ στράτευμα ἅπαν πρὸς αὐτὸν λαβῶν
φίλος ἦ Τισσαφέρνει. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἅπαν τὸ
στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυ-
ποῦντας ἐκποδῶν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀντέλεγόν τινες
αὐτῷ μὴ ἰέναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ
πιστεύειν Τισσαφέρνει. Ὁ δὲ Κλέαρχος ἰσχυρῶς κατέτεινεν,
ἕως διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἰέναι, εἴκοσι δὲ λο-
χαγοὺς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων
στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ § 31-34
μὲν στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἰσω, Πρόξενος Βοιωτίας, Μέ-
νων Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης
Ἀχαιοός, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῶ δ'
ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἱ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο
καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς
ἰπέων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, ᾧτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλ-
ληνι ἢ δούλῳ ἢ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἑλληνες
τὴν τε ἰππασίαν ἐθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὀρῶντες καί,
ὅ,τι ἐποίουν, ἠμφεγνούον, πρὶν Νίκαρχος Ἀρκάς ἦκε φεύ-

γων τετρωμένος εις τὴν γαστέρα, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἕλληνες ἔθρονον ἐπὶ τὰ ὄπλα πάντες, ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἕξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

§ 35 - 37 Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἤλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάζος καὶ Μιθραδάτης, οἳ ἦσαν Κύρω πιστότατοι· ὁ δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐρμηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέρην ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς ὄραν καὶ γινώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἐκέλευον εἴ τις εἶη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλείως. Μετὰ ταῦτα ἐξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὀρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὼν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μὲν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, ἐπεὶ ἐπιτορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Πρόξενος δὲ καὶ Μένων, ὅτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ὑμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ ὄπλα ἀπαιτεῖ· ἑαυτοῦ γὰρ εἶναί φησιν, ἐπεὶ περὶ Κύρου ἦσαν τοῦ ἐκείνου δούλου».

§ 39 - 42 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἕλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος· «ὦ κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους, οἵτινες ὁμόσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἐχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέρνῃ τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ τοὺς τε ἄνδρας αὐτούς, οἷς ὤμνυτε, ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε; » Ὁ δὲ Ἀριαῖος εἶπε· «Κλέαρχος πρόσθεν ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρ-

νει τε καὶ Ὀρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις). Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιον γὰρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπέπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γάρ, ὅτι φίλοι γε ὄντες ἀμφοτέροις πειράσσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλευσαι». Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Περίληψη τοῦ κεφ. 6.]

Χαρακτηρισμὸς τῶν στρατηγῶν ποῦ δολοφονήθηκαν: Ὁ Κλέαρχος ἦταν ἐμπειροπόλεμος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐπιζητοῦσε τοὺς πολέμους καὶ ὅταν ἀκόμη ἦταν δυνατὸ καὶ ὄφειλε νὰ ζεῖ σὲ εἰρήνῃ. Ὅχι μόνον δὲν ἀπέφευγε τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ μὲ θάρρος ριχόταν σ' αὐτούς. Ἦταν τραχὺς καὶ αὐστηρὸς στοὺς στρατιῶτες του. Ἐλεγε πὼς ὁ στρατιώτης πρέπει νὰ φοβᾶται περισσότερο τὸν ἀρχηγό του παρὰ τοὺς ἐχθρούς. Γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὸν ἀγαποῦσαν πολὺ οἱ στρατιῶτες του, ἀλλὰ στὶς δύσκολες περιστάσεις ὅλοι προσβλέπανε σ' αὐτὸν μ' ἐμπιστοσύνη. Ἦταν περίπου πενήντα ἐτῶν, ὅταν δολοφονήθηκε.

Ὁ Πρόξενος ὁ Βοιωτὸς ἦταν μορφωμένος καὶ φιλόδοξος. Δὲν ἤθελε ν' ἀποκτήσει τὸ καθετὶ μὲ ἀδικίες, ἀλλὰ προτιμοῦσε νὰ τὸ πετύχει μὲ δικαιοσύνη καὶ τιμιότητα. Εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ διοικεῖ χρηστοὺς καὶ τιμίους ἀνθρώπους, ἀλλὰ δὲν ἦταν ἰκανὸς νὰ τοὺς ἐμπνεύσει οὔτε σεβασμὸ οὔτε φόβο. Ἀπεναντίας πῶς πολὺ ντρεπόταν αὐτὸς τοὺς στρατιῶτες του ἀπ' ὅ,τι αὐτὸν ἐκείνοι. Οἱ χρηστοὶ καὶ οἱ τίμιοι τὸν ἀγαποῦσαν, ἐνῶ οἱ κακοὶ τὸν ἐκμεταλλεύονταν. Ὅταν ἦταν περίπου τριάντα ἐτῶν δολοφονήθηκε.

Ὁ Μένων ὁ Θεσσαλὸς ἦταν φίλαρχος καὶ φιλόδοξος. Ἐπιζητοῦσε τὴν ὑπεροχὴ μὲ τὸ ψέμα, τὴν ἐπιορκία καὶ τὶς διαβολές. Συγκρατοῦσε τοὺς στρατιῶτες του μὲ τὸ νὰ τοὺς ἐπιτρέπει κάθε ἀδικία. Δὲν θανατώθηκε ὅπως οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ μὲ ἀποκεφαλισμὸ, ποῦ φαίνεται νὰ εἶναι ὁ πῶς σύντομος θάνατος, ἀλλὰ βασανίστηκε ὡς κακοῦργος ἕναν ὀλόκληρο χρόνον καὶ ἔτσι τὸν βρῆκε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

Ὁ Ἀγίας ὁ Ἀρκὰς καὶ ὁ Σωκράτης ὁ Ἀχαιὸς ὑπῆρξαν καλοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι. Ἦταν περίπου τριάντα πέντε χρόνων, ὅταν θανατώθηκαν.]

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΟΤΑΜΟ ΖΑΠΑΤΑ ΩΣ ΤΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ

(Ὀκτώβριος - Νοέμβριος τοῦ 401 π.Χ.)

8. α) Ἄθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρυνση τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα

(1, 2 - 25)

Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχα- § 2
γῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπωλώλεσαν, ἐν
πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἕλληνες ἐννοούμενοι, ὅτι ἐπὶ ταῖς
βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλω δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλά καὶ
ἔθνη καὶ πόλεις πολέμια ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέ-
ξειν ἔμελλεν, ἀπειχόν δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μείον ἢ μύρια στά-
δια, ἡγεμῶν δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιά-
βατοι ἐν μέσῳ τῆς οἴκαδε ὁδοῦ, προυδεδάωκεσαν δὲ αὐτοὺς
καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνου δὲ καταλελειμ-
μένοι ἦσαν οὐδὲ ἰππέα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὥστε εὐδηλον
ἦν, ὅτι νικῶντες μὲν οὐδένα ἂν κατακάνοιεν, ἡττηθέντων δὲ
αὐτῶν οὐδεὶς ἂν λειφθεῖη.

Ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐ- § 3
τῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγέυσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυ-
σαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὄπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνε-
παύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἕκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεῦδειν
ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν,

οὐς οὐποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὄψεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

§ 4 - 5 Ἦν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὢν συνηκολούθει, ἀλλὰ Πρόξενος αὐτὸν μετεπέμψατο οἰκοθεν ξένος ὢν ἀρχαῖος· ὑπισχνεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιῆσειν, ὃν αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Ὁ μὲντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ ὁ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μὴ τι πρὸς τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη τὸ Κύρῳ φίλον γενέσθαι, ὅτι ἐδόκει ὁ Κύρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολεμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

§ 6 - 7 Ἐλθὼν δ' ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνοι ἂν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἣν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθεῖη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ ὁ Ἀπόλλων θεοῖς, οἷς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἦλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. Ὁ δ' ἀκούσας ἡτιάτο αὐτόν, ὅτι οὐ τοῦτο πρῶτον ἠρώτα, πότερον λῶον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἰτέον εἶναι τοῦτ' ἐπυνθάνετο, ὅπως ἂν κάλλιστα πορευθεῖη. («Ἐπεὶ μὲντοι οὕτως ἦρου, ταῦτ'»), ἔφη, «χρῆ ποιεῖν, ὅσα ὁ θεὸς ἐκέλευσεν».

§ 8 - 10 Ὁ μὲν δὴ Ξενοφῶν οὕτω θυσάμενος, οἷς ἀνεῖλεν ὁ θεός, ἐξέπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Πρόξενον καὶ Κύρον μέλλοντας ἤδη ὁρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προξένου μεῖναι αὐτὸν καὶ ὁ Κύρος συμπροθυμεῖτο, εἶπε δέ, ὅτι, ἐπειδὴν τάχιστα ἡ στρατεία λήξει, εὐθύς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ ὁ στόλος εἶναι εἰς Πισίδας. Ἔστρατεύετο μὲν δὴ οὕτως ἐξαπατηθεὶς — οὐχ ὑπὸ Προξένου· οὐ γὰρ ἤδει τὴν ἐπὶ βασιλέα ὁρμῆν οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μὲντοι εἰς Κι-

λικίαν ἤλθον, σαφές πᾶσιν ἤδη ἐδόκει εἶναι, ὅτι ὁ στόλος εἶη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες ὅμως οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὧν εἷς καὶ Ξενοφῶν ἦν.

Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ § 11 - 12 οὐκ ἐδύνατο καθεῦδεν· μικρὸν δ' ὕπνου λαχὼν εἶδεν ὄναρ. Ἔδοξεν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῶαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. Περίφοβος δ' εὐθύς ἀνηγέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, ὅτι ἐν πόνοις ὧν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, ὅτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλω δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἐξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ' εἴργοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινῶν ἀποριῶν.

Ἄποιδόν τι μὲν δὴ ἐστὶ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι § 13 - 14 σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὐθύς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔνοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «τί κατάκειμαι; ἢ νύξ προβαίνει· ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἤξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδῶν πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας μὴ οὐχὶ ὑβρίζομένους ἀποθανεῖν; Ὅπως δ' ἀμυνόμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἐξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; Ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἔλθειν ἀναμένω; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις».

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶ- § 15 - 18 τον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· Ἐγὼ, ὦ ἄνδρες λοχαγοί, οὔτε καθεῦδεν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδ' ὑμεῖς, οὔτε κατακεῖσθαι ἔτι, ὁρῶν ἐν οἷσις πράγμασιν ἔσμεν. Οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον ὅτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πό-

λεμον ἐξέφεησαν, πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἑαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑψησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; ὃς καὶ τοῦ ὁμομητρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἤδη, ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμεῖς δέ, οἳ κηδεμόνα μὲν οὐδένα ἔχομεν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; Ἄρ' οὐκ ἂν ἐπὶ πᾶν ἔλθοι, ὡς ἡμᾶς τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαι ποτε ἐπ' αὐτόν; Ἄλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἐκείνῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

§ 19 - 20 »Ἐγὼ μὲν οὖν, ἕως μὲν αἰ. σπονδαὶ ἦσαν, οὔποτε ἐπαυόμεν ἡμᾶς μὲν οἰκτίρων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίζων, διαθεώμενος αὐτῶν, ὅσῃν μὲν χώραν καὶ οἶαν ἔχοιεν, ὡς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, ὅσους δὲ θεράποντας, ὅσα δὲ κτήνη, ὅσον δὲ χρυσόν, ὅσῃν δὲ ἐσθῆτα· τὰ δ' αὖ τῶν στρατιωτῶν ὁπότε ἐνθυμοίμην, ὅτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς μετέχοιμεν, εἰ μὴ πριαίμεθα, χρήματα δέ, ὧν ὠνησόμεθα, ἥδειν ἔτι ὀλίγους ἔχοντας, ἄλλως δὲ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἢ ὠνουμένους ὄρκους ἥδειν κωλύοντας ἡμᾶς· ταῦτ' οὖν λογιζόμενος τὰς σπονδάς μᾶλλον ἐφοβούμην ἢ νῦν τὸν πόλεμον.

§ 21 - 23 »Ἐπεὶ μέντοι ἐκεῖνοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἐκείνων ὕβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἤδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα, ὁπότεροι ἂν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες ᾧσιν, ἀγωνοθέται δ' οἱ θεοὶ εἰσιν, οἳ σὺν ἡμῖν, ὡς εἰκός, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ ὀρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους· ὥστε ἐξεῖναί μοι δοκεῖ ἵνα ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μείζονι ἢ τούτοις. Ἐπι δ'

ἔχομεν σώματα ἰκανώτερα τούτων καὶ φύγη καὶ θάληη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἱ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ἡμῶν, ἦν οἱ θεοὶ ὥσπερ τὸ πρόσθεν νίκηγν ἡμῖν διδῶσιν.

» Ἄλλ' ἴσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταυτὰ ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν § 24 - 25
θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ἡμᾶς ἐλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρξωμεν τοῦ ἐξορμηῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν· φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κἀγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἐθέλετε ἐξορμαῖν ἐπὶ ταῦτα, ἔπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δ' ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἡγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακὰ».

8. Συνέλευση τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν πού σώθηκαν. Ὅμιλία τοῦ Ξενοφῶντα καὶ ἐκλογή νέων στρατηγῶν

(1, 32 - 47)

Ὁ μὲν ταῦτ' ἔλεξεν, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι § 32
ἐκέλευον πάντες. Παρὰ δὲ τὰς τάξεις ἰόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἶη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, ὁπόθεν δὲ οἴχοιτο, τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δ' αὖ λοχαγὸς σῶος εἶη, τὸν λοχαγόν.

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὄπλων § 33 - 34
ἐκαθέζοντο· καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὅτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἦσαν νύκτες. Ἐνταῦθα Ἰερόνυμος Ἡλεῖος πρεσβύτερος ὢν τῶν Προξένου λοχαγῶν ἤρχετο λέγειν ὧδε· «Ἡμῖν, ὧ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, ὀρώσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, ὅπως βουλευσάμεθα, εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δ'», ἔφη, «καὶ σύ, ὦ Ξενοφῶν, ἄπερ καὶ πρὸς ἡμᾶς».

§ 35 - 36

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· « Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, ὅτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέρνης οὐς μὲν ἡδυνήθησαν συνειλήφασιν ἡμῶν, τοῖς δ' ἄλλοις δῆλον ὅτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἢν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε, οἶμαι, πάντα ποιητέα, ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκεῖνοι ἐφ' ἡμῖν. Εὖ τοίνυν ἐπίστασθε, ὅτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, ὅσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρὸν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὗτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καὶ μὲν ὑμᾶς ὀρώσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἢν δὲ ὑμεῖς αὐτοὶ τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ᾗτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὖ ἴστε, ὅτι ἔφονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι.

§ 37 - 38

» Ἴσως δέ τοι καὶ δίκαιόν ἐστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Ὑμεῖς γὰρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ᾗν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτηῖτε· καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμος ἐστίν, ἀξιοῦν δεῖ αὐτοὺς ὑμᾶς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἢν που δέη. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἶομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἶπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν.

§ 39 - 42

» Ἐπειδὴν δὲ καταστήσθητε τοὺς ἀρχοντας, ὅσους δεῖ, ἢν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἶμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ᾗθλον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακὰς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων τῶν στρατιωτῶν οὐκ οἶδα, ὅ,τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἦν δὲ τις τρέψη αὐτῶν τὰς γνώμας, ὡς μὴ

τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δὴ, ὅτι οὔτε πληθὸς ἐστὶν οὔτε ἰσχύς ἢ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιούσα, ἀλλ' ὀπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

»Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὦ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, ὅποσοι § 43 - 44
μὲν πειρῶνται ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχυρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὅποσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἐγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους ὀρῶ μᾶλλον πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἕως ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. Ἄ καὶ ὑμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν». Ὁ μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος: «Ἄλλὰ πρόσθεν μὲν, § 45 - 47
ὦ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὅσον ἤκουον Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οἷς λέγεις τε καὶ πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους: κοινὸν γὰρ ἂν εἶη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν», ἔφη, «μὴ μέλλωμεν, ὦ ἄνδρες, ἀπελθόντες ἤδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἄρχοντας, καὶ ἐλόμενοι ἤκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ τοὺς αἰρεθέντας ἄγετε· ἔπειτ' ἐκεῖ συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν», ἔφη, «καὶ Τολμίδης ὁ κῆρυξ». Καὶ ἅμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ περαινοίτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἠρέθησαν ἄρχοντες ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἀχαιοῦ, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιοῦ, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν Ἀθηναῖος.

[Περὶ ἡλίου τοῦ κεφ. 2 (§ 1 - 6).

Κατὰ τὰ ξημερώματα ἔφτασαν στὸ κέντρο τοῦ στρατοπέδου οἱ νέοι στρατηγοί, πὸν εἶχαν ἐκλεγεί, καὶ ἀφοῦ ἐγκατέστησαν προφυλακὰς συγκέντρωσαν τοὺς στρατιῶτες. Πρῶτος μίλησε ὁ Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος καί, ἀφοῦ τοὺς ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν στὶς κρίσιμες στιγμὲς, τοὺς παρότρυνε νὰ δειχθοῦν παλικάρια καὶ ἢ νὰ γλωτώσουν μὲ τὴν νίκη ἢ νὰ πέσουν στὴ μάχη δοξασμένα, ἀλλὰ ποτὲ νὰ μὴν καταντήσουν ζωντανοὶ στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν.

Ἔστερα μίλησε ὁ Κλεάνωρ ὁ Ὀρχομένιος καὶ ἀναφέρθηκε στὴν ἐπιπορκία καὶ τὴν ἀσέβεια τοῦ βασιλιᾶ, στὴν ἀπιστία τοῦ Τισσαφρόνη καὶ τὴν προδοσία τοῦ Ἀοιαίου. Καὶ κατέληξε: «Αὐτοὺς ἄς τοὺς τιμωρήσουν οἱ θεοί. Ἀλλὰ ἐμεῖς ποτὲ πιά νὰ μὴν ξεγελαστοῦμε ἀπὸ αὐτοὺς καὶ νὰ πολεμήσουμε ὅσο γίνεται πρὸ γενναῖα».]

9. Ὁμιλία τοῦ Ξενοφῶντα στὴ γενικὴ συγκέντρωση τοῦ στρατεύματος

(2, 7 - 32)

§ 7 Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῶν νικᾶν πρέπει, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὀρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν τοῦ λόγου δὲ ἤρχετο ὧδε:

§ 8 «Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιπορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. Εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν ὀρῶντας καὶ τοὺς στρατηγοὺς, οἳ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν· εἰ μὲντοι διανοούμεθα σὺν τοῖς ὅπλοις ὧν τε πεποιθήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου πολεμεῖν αὐτοῖς, σὺν τοῖς θεοῖς πολλὰ ἡμῖν καὶ καλὰ ἐλπίδες εἰσὶ σωτηρίας».

§ 9 Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυται τις ἀκούσας δ' οἱ στρατιῶται πάντες μιᾷ ὀρμῇ προσεκίνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε: «Δοκεῖ μοι, ὦ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας

ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὐξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ ὅτῳ δοκεῖ τοῦτ'», ἔφη, «ἀνατείνάτω τὴν χεῖρα». Καὶ ἀνέτειναν ἅπαντες. Ἐκ τούτου ἠύξαντο καὶ ἐπαιάνισαν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἤρχετο πάλιν ὧδε· § 10
 «Ἐτύγχανον λέγων, ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἶεν σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν ὄρκους, οἱ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδάς παρὰ τοὺς ὄρκους λελύκασιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, εἰκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεοὺς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἱκανοὶ εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς, καὶ ἐν δεινοῖς ὧσι, σφῆζειν εὐπετῶς, ὅταν βούλωνται.

»Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν § 11 - 13
 ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σφῆζονται τε σὺν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ ὡς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ἀντιστῆναι αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, ὅπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εἶχον ἱκανὰς εὐρεῖν, ἐψηφίσαντο κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν ἀποθούουσιν. Ἐπειτα, ὅτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίμητον στρατιὰν ἤλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὡν ἔστι μὲν τεκμήρια ὁρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτύριον ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτρέφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μὲν ἐστε προγόνων.

§ 14 - 16 »Οὐκ ἐρῶ δ' ὅμως τοῦτο, ὡς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὐπω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς. Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας μαχόμενοι ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγὼν ἐστὶ, πολὺ δῆπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι. Ἄλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἄπειροι ὄντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἄμετρον ὀρῶντες, ὅμως ἐτολμήσατε σὺν τῷ πατρὶϊ φρονήματι ἰέναι ἐπ' αὐτούς· νῦν δέ, ὁπότε καὶ πείραν ἤδη ἔχετε αὐτῶν, ὅτι οὐ θέλουσι καίπερ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

§ 17 »Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξετε ἔχειν, ὅτι οἱ Ἀριαίου πρόσθεν σὺν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφροσύνησιν. Ἔτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἠττημένων· ἔφυγον γοῦν πρὸς ἐκείνους καταλιπόντες ἡμᾶς. Τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρεῖττον σὺν τοῖς πολεμίους ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὄραν.

§ 18 - 19 »Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεῖς, τοῖς δὲ πολεμίους πολλοὶ πάρεσιν, ἐνθυμήθητε, ὅτι οἱ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἄνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὔτε δηχθεὶς οὔτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἄνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, ὅ,τι ἂν ἐν ταῖς μάχαις γίνηται. Οὐκοῦν τῶν ἵππέων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρου ὀχήματός ἐσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν· ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἢν τις προσῆ, πολὺ δὲ μᾶλλον, ὅτου ἂν βουλώμεθα, τευξόμεθα. Ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἵππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

»Εἰ δὲ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, τοῦτο δὲ ἄχθεσθε, ὅτι § 20 - 21
οὐκέτι ἡμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν
παρέξει, σκέψασθε, πότερον κρεῖττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα
ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἂν ἡμεῖς ἄν-
δρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἳ εἴσονται, ὅτι, ἦν τι περὶ
ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρ-
τήσονται. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρεῖττον ἐκ τῆς
ἀγορᾶς, ἧς οὗτοι παρεῖχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου,
μηδὲ τοῦτο ἐτι ἔχοντας, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς λαμβάνειν, ἢ περ κρα-
τῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, ὁπόσω ἂν ἕκαστος βούληται;

»Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γινώσχετε, ὅτι κρεῖττονα, τοὺς δὲ πο- § 22
ταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἡγεῖσθε ἐξαπατη-
θῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτό ἐστι τὸ μωρότατον,
ὧν πεποιθήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες γὰρ ποταμοί, ἦν καὶ
πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὄσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς δια-
βατοὶ γίνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

»Εἰ δὲ μήθ' οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἡγεμόν τε μηδεὶς ἡμῖν § 23 - 24
φανεῖται, οὐδ' ἐπὶ τούτῳ ἡμῖν γε ἄθυμητόν. Ἐπιστάμεθα
μὲν γὰρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἂν φαῖμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ
βασιλέως χώρα πολλὰς τε καὶ εὐδαίμονας καὶ μεγάλας πόλεις
οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὡσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ
αὐτοὶ εἶδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες τὴν
βασιλέως χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ' ἂν ἔφην ἔγωγε
χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὠρμημένους, ἀλλὰ κατα-
σκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκῆσοντας. Οἶδα γάρ, ὅτι καὶ
Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἡγεμόνας ἂν δοίη, πολλοὺς δ'
ὀμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ ὁδοποιήσεί γ' ἂν αὐτοῖς,
καὶ εἰ σὺν τεθρίπποις βούλοιντο ἀπιέναι. Καὶ ἡμῖν γε οἶδα,
ὅτι τρισάσμενος ταῦτ' ἂν ἐποίει, εἰ ἑώρα ἡμᾶς μένειν κατα-
σκευαζομένους.

» Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα, μή, ἂν ἅπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ § 25 - 26

ἐν ἀφθόνοις βιοτεύειν, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειραῖσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδειῖξαι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἐξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιοτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὄραν.

§ 27 - 28

» Ἀλλὰ γάρ, ὦ ἄνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον, ὅτι τῶν κρατούντων ἐστί· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἂν πορευοίμεθά τε ὡς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δεοί, ὡς κράτιστα μαχοίμεθα. Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας, ἃς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῆι, ἀλλὰ πορευώμεθα, ὅπη ἂν τῆ στρατιᾷ συμφέρη· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνάς συγκατακαῦσαι. Αὗται γὰρ αὖ ὄχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνωφελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτε εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια ἔχειν. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἄλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν, πλὴν ὅσα πολέμου ἕνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖστοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὦσιν, ὡς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι. Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἦν δὲ κρατῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

§ 29 - 31

» Λοιπὸν μοι εἰπεῖν, ὅπερ καὶ μέγιστον, νομίζω εἶναι. Ὅρατε καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἐξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον, πρὶν τοὺς στρατηγούς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζοντες, ὄντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἱκανοὺς εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ληφθέντων δὲ τῶν ἀρχόντων, ἀναρχία ἂν καὶ ἀταξία ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν τοὺς ἄρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν, πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλλον τοῖς ἄρχουσιν νῦν ἢ πρόσθεν· ἦν δὲ τις ἀπειθῆ, ψηφίσασθαι τὸν αἰὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σὺν τῷ ἄρχοντι κολάζειν· οὕτως οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῆδε γὰρ τῆ ἡμέρα μυρίους ὄψονται ἀνθ'

ένος Κλεάρχους τούς οὐδενὶ ἐπιτρέφοντας κακῶ εἶναι.

» Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἤδη ὥρα· ἴσως γὰρ οἱ πολέμιοι § 32 αὐτίκα παρέρσονται. "Ὅτω οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπι- κυρωσάτω ὡς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δέ τι ἄλλο βέλτιον δοκεῖ ἢ τοῦτο, σιλήματω καὶ ὁ ἰδιώτης διδάσκειν· πάντες γὰρ κοινῆς σωτηρίας δεόμεθα».

[Περίληψη τῶν κεφ. 2 (§33 - 39), 3, 4 καὶ 5 (§1 - 18).

"Υστερ' ἀπὸ αὐτὰ ὁ Χειρίσοφος εἶπε πὺς τὸ καλῦτερον εἶναι νὰ ἐγκρίνουν ὑψώνοντας τὸ χεῖρι τους, ἐφόσον συμφωνοῦν μὲ ὅσα πρότεινε ὁ Ξενοφῶν. "Ὅλοι σήκωσαν τὸ χεῖρι τους. Τότε ὁ Ξενοφῶν ξανασηκώ- θηκε καὶ εἶπε : «Εἶναι φανερὸ πὺς πρέπει νὰ βαδίζουμε σὲ μέρη, ὅπου θὰ προμηθευόμαστε τροφίμα. Θὰ μπορούσαμε ὅμως νὰ προχωροῦμε μὲ μεγαλύτερη ἀσφάλεια, ἂν βάζαμε τούς στρατιῶτες σὲ σχηματισμὸ πλαισίον, γιὰ νὰ βρίσκονται περισσότερο ἀσφαλισμένα τὰ φορητὰ ζῶα καὶ τὸ ἄμαχο πλῆθος. Γι' αὐτὸ ἄς μπεῖ μπροστὰ στὸ πλαῖσιο ὁ Χειρίσοφος καὶ ἄς διοικεῖ τὴν ἐμπροσθοφυλακὴ. Τis δύο πλευρὲς τοῦ πλαισίον ἄς διοικοῦν δύο στρατηγοί, οἱ πῶ μεγάλοι στὴν ἡλικία, καὶ τὴν ὀπισθοφυλακὴ ἄς τὴν ἀναλάβουμε γιὰ τὴν ὥρα ἐμεῖς οἱ πῶ νέοι, ἐγὼ καὶ ὁ Τιμασίον».

"Τώρα πρέπει νὰ φύγουμε, κατέληξε ὁ Ξενοφῶν, καὶ ὅποιος ἔχει λαχτάρα νὰ δεῖ τούς δικούς του, ἄς φανεῖ παλικάρι, ὅποιος πάλι ἀγαπᾷ τὴ ζωὴ ἄς προσπαθεῖ νὰ νικᾷ...».

"Ὅταν εἶπε αὐτά, ὅλοι σηκώθηκαν καὶ ἔφυγαν, γιὰ νὰ ἐκτελέσουν ἐκεῖνα πὺ ἀποφασίστηκαν. Τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ ἔρχεται ὁ Πέρσης Μιθραδάτης καὶ κἀνοντάς τους τὸ φίλο ζήτησε νὰ μάθει τούς σκοπούς τους. Οἱ Ἕλληνες ὅμως κατὰλαβαν πὺς ἦταν σταλμένος ἀπὸ τούς Πέρσες νὰ τούς κατασκοπεύσει καὶ ἀποφάσισαν γιὰ πόλεμο, χωρὶς νὰ δέχονται κήρυκες.

"Ἐπειτ' ἀπὸ τὸ φαγητὸ πέρασαν τὸν ποταμὸ Ζαπάτα καὶ προχω- ροῦσαν συνταγμένοι, ὅταν ξαναπαρουσιάζεται ὁ Μιθραδάτης μὲ ἱππεῖς, τοξότες καὶ σφενδονῆτες καὶ κάνει ἐπίθεση ἐναντίον τῶν Ἑλλήνων τραυματίζοντας πολλοὺς ἀπ' αὐτούς. Οἱ Ἕλληνες στενοχωροῦνται γι' αὐτὸ καὶ μὲ πρόταση τοῦ Ξενοφῶντα συγκρότησαν καὶ αὐτοὶ σφεν- δονῆτες καὶ ἱππεῖς.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα, μόλις πέρασαν μιὰ επικίνδυνη χαράδρα, δέχτηκαν πάλι τὴν ἐπίθεση τοῦ Μιθραδάτη, ἀλλὰ τὴ φορὰ αὐτὴ οἱ Ἕλληνες σφενδονῆτες καὶ ἵππεις ὄρμησαν πάνω τους καὶ τοὺς πῆραν στὸ κωνίγι σκοτώνοντας ἀσκετούς. Ἀνετόχλητοι πιά τὴν ὑπόλοιπη ἡμέρα προχώρησαν καὶ ἔφτασαν στὴ Λάρισα, μιὰ μεγάλη πολιτεία κοντὰ στὸν Τίγρητα ποταμό, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἐπομένη ἔφτασαν στὴν πόλη Μέσπιλα.

Τὴν τρίτη ἡμέρα, καθὼς προχωροῦσαν, παρουσιάστηκε ὁ Τισσαφέρνης μὲ πολυάριθμο στρατό. Οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ τοὺς παρενοχλοῦσε, ἄλλαξαν τὴν παράταξη τοῦ στρατοῦ, γιὰ νὰ συνεχίσει ἀσφαλέστερα ἡ πορεία τους. Ἔτσι προχώρησαν τὶς τέσσερις ἡμέρες.

Τὴν πέμπτη ἡμέρα προχωρώντας ἀνάμεσα σὲ ψηλοὺς λόφους δέχτηκαν πάλι μικρὸς ἐπιθέσεις ἀπὸ τοὺς βαρβάρους καὶ μὲ δυσκολία ἔφτασαν σὲ χωριά, ὅπου ἔμειναν τρεῖς ἡμέρες. Τὴν τέταρτη ἡμέρα, ἐπειδὴ ξαναπαρουσιάστηκε ὁ Τισσαφέρνης στὴν πεδιάδα, κατέφυγαν σ' ἓνα χωριὸ καὶ περιμέναν ἐκεῖ τοὺς ἐχθρούς. Ὅταν οἱ βάρβαροι πλησίασαν καὶ ἐτοιμάζονταν νὰ τοὺς χτυπήσουν, οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀνέτρεφαν εὐκόλα καὶ τοὺς ἀνάγκασαν νὰ στρατοπεδεύσουν σὲ πολὺ μακρινὴ ἀπόσταση, γιὰ ν' ἀποφύγουν τὴ συμπλοκὴ κατὰ τὴ νύχτα. Ἔτσι ἔφυγαν καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ βάδισαν τόσο πολὺ κατὰ τὴ νύχτα, ὥστε τὶς ἐπομενες δυὸ ἡμέρες δὲ φάνηκαν οἱ ἐχθροί.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα οἱ βάρβαροι κατέλαβαν μιὰ θέση πιὸ ψηλὴ ἀπὸ τὸ μέρος ποὺ σκόπευαν νὰ περάσουν οἱ Ἕλληνες. Ὁ Χειρίσοφος τοὺς εἶδε καὶ βρέθηκε σὲ πολὺ δύσκολη θέση. Ὁ Ξενοφῶν ὅμως πιωταηρεῖ μιὰ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πιὸ ψηλὴ ἀπὸ ἐκείνη τῶν βαρβάρων καὶ ἀνεβαίνει μὲ πελταστὲς νὰ τὴν πιᾶσει τὸ ἴδιο προσπαθοῦν καὶ οἱ ἐχθροί. Τελικὰ πρόλαβαν οἱ Ἕλληνες καὶ ἔφτασαν στὴν κορυφὴ πρὶν ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς.

Τότε οἱ βάρβαροι γύρισαν πίσω καὶ ἔφυγαν, ἐνῶ ὁ Χειρίσοφος μὲ τοὺς ἄντρες του κατέβηκε καὶ στρατοπέδευσε σ' ἓνα χωριὸ μὲ πολλὰ τροφίμα. Ὁλόγυρα ὑπῆρχαν καὶ ἄλλα χωριά πλούσια καὶ μὲ ἄφθονα τροφίμα. Ὁ Τισσαφέρνης, γιὰ νὰ φέρει τοὺς Ἕλληνες σὲ δύσκολη θέση καὶ νὰ μὴν ἔχουν ἀπὸ ποῦ νὰ προμηθευτοῦν τροφές, ἄρχισε νὰ καίει τὰ χωριά. Καὶ αὐτὸ στενοχώρησε πραγματικὰ τοὺς Ἕλληνες· σ' ἀντίδραση μάλιστα ὁ Χειρίσοφος πρότεινε νὰ καίνε καὶ αὐτοὶ ὅσα χωριά μπορούσαν.

Νέα δυσκολία τοὺς παρουσιάστηκε σὲ λίγο, ὅταν σκέφτηκαν νὰ ξεκινήσουν ἀφήνοντας τὸν τόπο ποὺ εἶχαν στρατοπεδεύσει. Τὰ θεόρα-

τα βουνά από τή μιὰ καὶ τὸ μεγάλο βάθος τοῦ ποταμοῦ ἀπὸ τὴν ἄλλη τοὺς ἔφεραν σὲ ἀμηχανία. Κάποιος Ροδίτης τοὺς πρότεινε νὰ περάσει ὁ στρατὸς τὸ ποτάμι ἐπάνω σὲ ἀσκιά, πὸν θὰ εἶχε αὐτὸς φτιάξει καὶ ἐνώσει μεταξύ τους. Ἐπειδὴ τὸ ἔβρισκαν ἀδύνατο στὴν πράξη, ἀποφάσισαν νὰ ξαναγυρίσουν πίσω στὴ Βαβυλώνα, στὰ χωριὰ πὸν δὲν εἶχαν καεῖ. Ἀπὸ τοὺς αἰχμάλωτους Πέρσες πῆραν πληροφορίες γιὰ ὁλόκληρη τὴ γύρω περιοχὴ καὶ γιὰ πῶν ἔβγαζε ὁ κάθε δρόμος. Ἔτσι ἔκριναν πὸς τοὺς συνέφερε περισσότερο, βαδίζοντας ἀνάμεσα στὰ βουνά, νὰ μπουῶν στὴ χώρα τῶν Καρδούχων. Γιατὶ οἱ αἰχμάλωτοι ἔλεγαν πὸς, ὅταν περάσουν αὐτὴ τὴν περιοχὴ, θὰ φτάσουν στὴν Ἀρμενία, καὶ ἀπὸ ἐκεῖ ἦταν εὐκόλο πιά νὰ πάει κανένας ὅπου ἤθελε.]

ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΑΠΟ ΤΗ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ, ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΩΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ

(Νοέμβριος τοῦ 401 - Φεβρουάριος τοῦ 400 π.Χ.)

[*Περίληψη τῶν κεφ. 1 (§ 5 - 28, 2 (§ 1 - 23), 3 (§ 1 - 34) καὶ 4 (§ 1 - 22).*

Νύχτα οἱ Ἕλληνες στρατιῶτες ἄρχισαν τὴν πορεία τους πρὸς τὰ βουνὰ τῶν Καρδοῦχων, ὅσπου ἔφτασαν κατὰ τὰ ξημερώματα. Μπροστὰ πήγαινε ὁ Χειρίσοφος μὲ τοὺς στρατιῶτες του καί, πρὶν τὸν πάρον ἐἶδηση οἱ ἐχθροί, κατόρθωσε ν' ἀνεβεῖ σὲ μιὰ κορυφή. Πίσω του ἐρχόταν τὸ ὑπόλοιπο στράτευμα καὶ αὐτὸς τοὺς ὀδηγοῦσε προχωρόντας πρὸς τὰ χωριά, πὺν βρῖσκονταν στὶς κοιλάδες καὶ στὶς χαράδρες τῶν βουνῶν. Οἱ Καρδοῦχοι ἄφηναν τὰ σπῖτια τους καὶ ἔβρισκαν καταφύγιο στὰ βουνὰ μὲ τὶς οἰκογένειές τους. Ἔτσι οἱ Ἕλληνες μπορούσαν νὰ παίρουν ὅσα τρόφιμα ἤθελαν, μὰ ἀπέφευγαν ν' ἀγγίξουν ὅ,τιδήποτε ἄλλο. Τὰ ἄφηναν ἀπειράχτα, μίπως οἱ Καρδοῦχοι ἔδειχναν φιλικὴ διάθεση καὶ τοὺς ἐπιτρέπανε νὰ περάσουν ἀπὸ τὴ χώρα τους φιλικά. Ὅμως οἱ Καρδοῦχοι δὲν ἄργησαν νὰ τοὺς δείξουν τὶς ἐχθρικές διαθέσεις τους· οἰχτήκαν νύχτα πάνω στοὺς Ἕλληνες, σκότωσαν καὶ πλήγωσαν ἀκετούς.

Μόλις ξημέρωσε, ἀφοῦ ἐγκατέλειψαν ὅλους τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ὅσα ἄλλα τοὺς δυσκόλευαν στὴν πορεία, ξεκίνησαν μὲ μεγάλη κακοκαιρία. Ὁ Χειρίσοφος μπροστὰ, ὁ Ξενοφῶν μὲ τὴν ὀπισθοφυλακὴ πίσω. Οἱ ἐχθροὶ ὅμως ἔκαναν συχνές καὶ μεγάλες ἐπιθέσεις καὶ ὁ Ξενοφῶν κάθε φορὰ ἔδινε διαταγὴ νὰ περιμένει ὅλο τὸ στράτευμα μέχρι νὰ τοὺς ἀποκρούσουν. Σὲ μιὰ στιγμή ὁ Χειρίσοφος, διακρίνοντας ἕνα πλῆθος ἐχθρῶν νὰ ἔχουν πιάσει τὸ πέρασμα, ἀγνόησε τὴ διαταγὴ τοῦ Ξενοφῶντα καὶ δὲ σταμάτησε, ἀναγκάζοντας καὶ τὸ ὑπόλοιπο στράτευμα νὰ πολεμᾷ συγχρόνως καὶ νὰ φεύγει. Ὅταν ἀργότερα ὁ Ξενοφῶν ζήτησε

ἐξηγήσεις, ὁ Χειρίσοφος, φανερόντας τὸν κίνδυνον ποὺ πέρασαν, ἐξήγησε πὸς ὅ,τι ἔκανε ἦταν ὁ μόνος τρόπος ποὺ τοῦ ἔμενε γιὰ νὰ τοὺς σώσει.

Ἀπὸ δύο αἰχμαλώτους ζήτησαν νὰ μάθουν ἄλλο δρόμον ἐκτὸς ἀπὸ τὸ φανερό. Ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο ὑποσχέθηκε νὰ τοὺς ὀδηγήσει ἀπὸ κάποιο ἄλλο πέρασμα, ἀλλὰ ἔπρεπε πρῶτα νὰ καταλάβουν μιὰ βουνοκορφή. Σχηματίστηκε λοιπὸν ἓνα ἐθελοντικὸ σῶμα ἀπὸ 2 000 περίπου ἄντρες μὲ τὸν Ἀριστόνομον τὸν Ἀγασία, τὸν Καλλίμαχον, τὸν Ἀριστέα κ.ἄ. γιὰ τὴν κατάληψιν τῆς βουνοκορφῆς. Ἐμειναν σύμφωνοι νὰ πιάσουν νύχτα τὴ βουνοκορφή καὶ μόλις ξημερώσει νὰ τοὺς δώσουν τὴν εἶδηση μὲ τὴ σάλπιγγα. Τότε ἄλλοι θὰ βιάδιζαν ἐναντίον ἐκείνων ποὺ φύλαγαν τὸ φανερὸ δρόμον, ἐνῶ ἄλλοι θὰ ἔτρεχαν πρὸς τὴ βουνοκορφή νὰ τοὺς βοηθήσουν.

Ὁ Ξενοφῶν μὲ τὴν ὀπισθοφυλακὴν του, γιὰ νὰ παραπλανήσει τοὺς ἐχθροὺς καὶ νὰ μὴν προσέξουν τοὺς ἐθελοντῆς ποὺ ἔκαναν τὸ γύρον γιὰ νὰ φτάσουν στὴ βουνοκορφή, προχώρησε πρὸς τὸ φανερὸ πέρασμα. Καὶ ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ κυλώντας μεγάλες στραγγυλὲς πέτρες ἀπὸ ψηλὰ ἐμπόδιζαν τοὺς Ἕλληνας νὰ πλησιάσουν, οἱ ἐθελοντῆς, πηγαίνοντας κυκλικά, ἀνέβηκαν στὴ βουνοκορφή καὶ σκότωσαν ἢ ἔδιωξαν ἀπὸ ἐκεῖ τοὺς ἐχθροὺς. Ὅταν ξημέρωσε κάλεσαν καὶ τοὺς ἄλλους μὲ τὴ σάλπιγγα. Πρῶτοι οἱ στρατιῶτες τοῦ Χειρίσοφου καὶ ἔπειτα οἱ ἄλλοι ἀνέβηκαν στὴ βουνοκορφή, ὅπου καὶ συναντήθηκαν μὲ τοὺς ἐθελοντῆς.

Ὁ Ξενοφῶν μὲ τὴν ὀπισθοφυλακὴν του πάντα, ὅστερ' ἀπὸ πολλὰς προσπάθειαις πιάνοντας τὸν ἓνα μετὰ τὸν ἄλλο τοὺς λόφους, ἄλλοῦ δίνοντας μάχην, ἄλλοῦ κωνηγώντας καὶ διώχοντας τὸν ἐχθρόν, ἄρχισε ν' ἀνεβαίνει καὶ αὐτὸς πρὸς τὴ βουνοκορφή, γιὰ νὰ συναντηθεῖ μὲ τὸ ὑπόλοιπον στράτευμα.

Συγκεντρωμένος πάλι ὅλος ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς πέρασε τοὺς λόφους καὶ κατέβηκε στὰ πεδινὰ μέρη, ὅπου ὑπῆρχαν πολλὰ κὶ ὁμορφα σπιτία μὲ ἄφθονα τροφίμα. Ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Χειρίσοφος κατάφεραν νὰ σηκώσουν τοὺς νεκροὺς τοὺς καὶ νὰ τοὺς θάψουν μὲ ὅσες τιμὲς ταιριάζουν σὲ γενναίους. Τὴν ἄλλη μέρα οἱ ἐχθροὶ ξαναῤῥισαν τὶς ἐπιθέσεις. Οἱ Ἕλληνες ὅμως, μοιράζοντας τὸ στρατόν τοὺς στὰ ὑψώματα καὶ στὰ χαμηλά, βοηθοῦσαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο καὶ ἀνοίγαν δρόμον συνεχίζοντας τὴν πορεία τους.

Αὐτὴ τὴν ἡμέραν φάνοντας στὰ χωριά, ποὺ βρισκόνταν πάνω ἀπὸ

τὸν κάμφο, κοντὰ στὸν Κεντρίτη ποταμό, ποὺ χωρίζει τὴν Ἀρμενία ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Καρδοούχων, ἔμειναν νὰ ξεκουραστοῦν. Ἐφτὰ ὁλόκληρες μέρες, βαδίζοντας στὴ χώρα τῶν Καρδοούχων, τὶς πέρασαν μὲ μάχες καὶ ἔπαθαν τόσα κακά, ποὺ δὲν τὰ εἶχαν πάθει ἀπὸ τὸ βασιλιά καὶ τὸν Τισσαφέρην. Μὲ τὴν ἰδέα λοιπὸν πὼς εἶχαν γλυτώσει πιὰ ἀπ' αὐτὰ κοιμήθηκαν εὐχάριστα.

Μόλις ὅμως ξημέρωσε, βλέπουν στὴν ἀπέναντι μεριὰ τοῦ Κεντρίτη ποταμοῦ ὀπλισμένους ἱππεῖς τοῦ ἔχθρου, ἔτοιμους νὰ τοὺς ἐμποδίσουν τὴ διάβαση. Ἄλλοι πάλι πεζοὶ παραταγμένοι σὲ ὑψώματα, πιὸ πάνω ἀπὸ τοὺς ἱππεῖς, ἦταν ἔτοιμοι νὰ τοὺς ἐμποδίσουν νὰ μποῦν στὴν Ἀρμενία. Οἱ Ἕλληνες προσπάθησαν νὰ περάσουν τὸν ποταμό, μὰ ἦταν τόσο βαθιὰ τὰ νερά, ἢ κοίτη τοῦ ποταμοῦ τόσο ἀνώμαλη καὶ τὰ βέλη ποὺ ρίχνονταν ἐναντίον τους τόσο πυκνά, ὥστε ἀναγκάστηκαν ν' ἀποσυρθοῦν καὶ νὰ στρατοπεδεύσουν κοντὰ στὸν ποταμό. Εἶδαν ὅμως ὅτι πίσω τους εἶχαν συγκεντρωθεῖ πολλοὶ ὀπλισμένοι Καρδοῦχοι καὶ ἔνιωσαν μεγάλη στενοχώρια καὶ ἀμηχανία.

Τὴ νύχτα ὁ Ξενοφῶν εἶδε ἕνα ὄνειρο· τοῦ φάνηκε πὼς, ἐνῶ ἦταν δεμένος, τὰ δεσμά του χαλαρώθηκαν ἀπὸ μόνα τους καὶ τέλος λύθηκαν καὶ μοροῦσε νὰ περπατᾷ ἐλεύθερα. Ξυπνώντας ἔνιωσε εὐχαρίστηση καὶ ἄρχισε νὰ ἐλπίζει πὼς τοῦτο ἦταν ἕνα σημάδι ὅτι ὅλα θὰ πᾶνε καλά. Τὴν ὥρα ποὺ ἔτρωγε ἦλθαν καὶ τὸν βοῆκαν τρέχοντας δύο νέοι. Τοῦ εἶπαν πὼς ξεχώρισαν στὴν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ ποταμοῦ ἕνα γέρο, μιὰ γυναῖκα καὶ κάτι κορίτσια νὰ βάζουν σακιά μὲ ροῦχα σὲ μιὰ πέτρα κον- φαλωτή. Ὅταν πλησίασαν βοῆκαν ἕνα πέρασμα τοῦ ποταμοῦ, ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ ζωγώσουν οἱ ἱππεῖς τοῦ ἔχθρου.

Ὁ Ξενοφῶν χάριξε τόσο πολὺ μὲ τὴν εἶδηση, ὥστε ἔκανε ὁ ἴδιος σπονδὴ στοὺς θεοὺς καὶ τοὺς εὐχαρίστησε γιὰ τὸ φαινόμενο τοῦ ὀνείρου καὶ τοῦ περάσματος. Ἀφοῦ συγκέντρωσε τοὺς στρατηγούς, ἄρχισαν νὰ σκέπτονται ποῶς θὰ ἦταν ὁ καλύτερος τρόπος νὰ περάσουν τὸ πο- τάμι. Τελικὰ πῆραν τὴν ἀπόφαση νὰ πηγαίνει μπροστὰ ὁ Χειρίσοφος μὲ τὸ μισὸ στρατὸ καὶ νὰ περνᾷ ἀπέναντι, ἐνῶ ὁ Ξενοφῶν μὲ τὸν ἄλλο μισὸ νὰ μένει πίσω, κι ἀνάμεσά τους νὰ περνοῦν τὰ ὑποζύγια μὲ τὸ ἄμα- χο πλήθος. Ἔτσι κι ἔγινε. Ὁ Χειρίσοφος μὲ τὸ στρατὸ του ἔμπαινε στὸν ποταμό, ἐνῶ ὁ Ξενοφῶν μὲ τοὺς ἐλαφρὰ ὀπλισμένους στρατιῶτες του ἔτρεχε μὲ ὅλη του τὴ δύναμη πρὸς τὰ πίσω, θέλοντας νὰ δώσει τὴν ἐντύπωση πὼς θὰ ἀποκλείσει τὸ ἐχθρικό ἱππικὸ ποὺ ἦταν στὸ ποτάμι.

Οἱ ἔχθροὶ φοβήθηκαν μίπως κυκλωθοῦν καὶ τὸ ἄβαλαν στὰ πόδια. Ὁ Χειρῖσοφος, ὅταν πέρασε, πῆγε πρὸς τὰ ὑψώματα κι ὁρμοῦσε στοὺς ἔχθρους πὸν ἦταν ψηλότερα ἀπὸ τὸ ἱππικό. Καὶ ἐκεῖνοι ἄφησαν τὰ ὑψώματα καὶ ἔφυγαν. Στὸ μεταξὺ ὁ Ξενοφῶν γύρισε, ὅσο πιὸ γρήγορα μποροῦσε, καὶ πῆγε κοντὰ στοὺς στρατιῶτες πὸν περνοῦσαν ἀκόμα τὸ ποτάμι, γιατί ἔβλεπε τοὺς Καρδούχους πὸν κατέβαιναν νὰ τοὺς ἐπιτεθοῦν. Παρέταξε λοιπὸν τοὺς στρατιῶτες του ἀπέναντι στοὺς Καρδούχους καὶ ἐτοιμάστηκε γιὰ μάχη.

Οἱ Καρδοῦχοι βλέποντας πὸς εἶναι λίγοι οἱ στρατιῶτες τοῦ Ξενοφῶντα ἄρχισαν μὲ τόλμη πρῶτοι τὴν ἐπίθεση. Οἱ Ἕλληνες ὁμως ψάλλοντας τὸν παιάνα ὁρμησαν καταπάνω τους, ἐνῶ ὁ σαλπικτής ἔδινε τὸ σένημα τῆς μάχης. Οἱ Καρδοῦχοι ξαφνιασμένοι ἀπὸ τὴν ὁρμή καὶ τὶς φωνὲς τῶν Ἑλλήνων φοβήθηκαν καὶ ἔφευγαν ὅσο πιὸ γρήγορα γινόταν. Τότε οἱ Ἕλληνες βλέποντας τὴ φηγή τους ξαναγύρισαν στὸν ποταμὸ καὶ τὸν περνοῦσαν μὲ μεγάλη βιασύνη.

Μόλις πέρασαν τὸν ποταμὸ συντάχτηκαν καὶ κατὰ τὸ μεσημέρι προχώρησαν ἀνάμεσα στὴν περιοχὴ τῆς δετικῆς Ἀρμενίας. Ὑποδιοικητὴς τῆς χώρας ἦταν ὁ Τιρίβαζος καὶ αὐτὸς φρόντισε νὰ ἔλθει σὲ συνεννόηση μαζί τους, ὥστε οὔτε αὐτὸς νὰ βλάπτει τοὺς Ἕλληνες οὔτε ἐκεῖνοι νὰ καῖνε τὰ σπίτια.

Ἐνῶ ὁμως προχωροῦσαν οἱ Ἕλληνες παρατήρησαν πὸς ἀπὸ ἀπόσταση δέκα περίπου σταδίων ὁ Τιρίβαζος τοὺς παρακολοῦθοῦσε μὲ τὸ στρατό του. Ἀπὸ κάποιον ὀπλισμένο Πέρση, πὸν ἔπιασαν, ἔμαθαν πὸς ὁ Τιρίβαζος μὲ τὸ στρατό του καὶ μὲ μισθοφόρους Χάλυβες καὶ Ταόχους ἐσκόπευε νὰ τοὺς ἐπιτεθεῖ, ἐνῶ θὰ περνοῦσαν ἀπὸ τὴν κλεισοῦρα ἐνὸς βουνοῦ. Ἀμέσως οἱ στρατηγοί, ἀφοῦ ἄφησαν στὸ στρατόπεδό τους τὸ στρατηγὸ Σοφαίνετο τὸν Στυμφάλιο μὲ φρουρούς, προχώρησαν μὲ τὸν ὑπόλοιπο στρατὸ καὶ μὲ τὸν αἰχμάλωτο Πέρση ὀδηγὸ νὰ συναντήσουν ἐκείνους πὸν τοὺς εἶχαν στήσει παγίδα. Μόλις ὁμως τοὺς κατάλαβαν οἱ βάρβαροι, χωρὶς νὰ ἐτοιμαστοῦν γιὰ ἀντίσταση, ἄρχισαν νὰ φεύγουν ὥστόσο καταδιωγμένοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ἄφησαν πίσω τους πολλοὺς νεκρούς. Οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ φοβήθηκαν μίπως οἱ ἔχθροὶ ἀνασυνταχθοῦν καὶ ἐπιτεθοῦν σ' ἐκείνους πὸν εἶχαν ἀφήσει στὸ στρατόπεδο, σταμάτησαν τὴν καταδίωξη καὶ γύρισαν ὅσο πιὸ γρήγορα μποροῦσαν στοὺς δικούς τους.]

10. α) Κακουχίες τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορεία τους
ἀνάμεσα στὴν Ἀρμενία

(5, 1 - 22

§ 1 - 2

Τῇ δ' ὑστεραία ἐδόκει πορευτέον εἶναι, ὅπῃ δύναιντο τάχιστα, πρὶν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἠγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμούς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὀμφαλόν. Ἐλέγοντο δ' οὐδ' αἰ πηγὰι πρόσω εἶναι.

§ 3 - 6

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμούς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Ὁ δὲ τρίτος σταθμὸς ἐγένετο χαλεπός, καὶ ἄνεμος βορρᾶς ἐναντίος ἔπνει παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνύς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνθα δὴ τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἦν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος ὀργυρία· ὥστε καὶ τῶν ὑποζυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ τὴν νύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὀψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἶχον. Οἱ οὖν πάλαι ἤκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσέεισαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὀψίζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυρούς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. Ἐνθα δὴ μετεδίδουσαν ἀλλήλοις, ὧν εἶχον ἕκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκόμενης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἕως ἐπὶ τὸ δάπεδον· καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐξῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

§ 7 - 8

Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν

δ' ὀπισθοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πίπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἡγνῶναι, ὅ,τι τὸ πάθος εἶη. Ἐπειδὴ δὲ εἶπέ τις αὐτῶ τῶν ἐμπείρων, ὅτι σαφῶς βουλιμιῶσι, κἄν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποζύγια, εἴ πού τι ὀρώη βρωτῶν, διεδίδου τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ τι ἐμφάγοιεν, ἀνίσταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς § 9 - 11
κώμην ἀφικνεῖται καὶ πρὸς τῇ κρήνῃ ἐμπροσθεν τοῦ ἐρύματος καταλαμβάνει γυναῖκας καὶ κόρας τῆς κώμης ὑδροφορούσας. Αὗται ἠρώτων αὐτούς, τίνες εἶεν. Ὁ δ' ἐρμηνεύς εἶπε περσισί, ὅτι παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, ὅτι οὐκ ἐνταῦθα εἶη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὀψέ ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὴν κώμην σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ ὅσοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὁδὸν ἐνυκτέρευσαν ἄσιτοι καὶ ἄνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ § 12 - 14
μὴ δυνάμενα τῶν ὑποζυγίων πορεύεσθαι ἤρπαζον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἱ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς οἱ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσσεσηπότες. Ἦν δὲ τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπορεύετο, τοῖς δὲ ποσί, εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· ὅσοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἱμάντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπῆγγυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βοῶν.

Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν § 15 - 19

στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέ-
 ναι αὐτόθι τὴν χιόνα εἶκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ
 κρήνην τινά, ἣ πλησίον ἤτριμζεν ἐν νάπη. Ἐνταῦθ' ἐκτραπό-
 μενοι ἐκάθηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορευέσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν
 ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας, ὡς ἤσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάση
 τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὴ ὑπολείπεσθαι λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοὶ
 πολέμιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἐχαλέπαινον. Οἱ δὲ
 σφάττειν ἑαυτοὺς ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.

§ 17 - 18

Ἐνταῦθα ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολε-
 μίους φοβῆσαι, εἴ τις δύναιτο, ἵνα μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι.
 Καὶ ἦν μὲν σκότος ἤδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῶ θεοῦ βω περι-
 ῶν ἤρπασαν διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἅτε
 ὑγιαίνοντες, ἐξαναστάντες ἔδραμον ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ
 κάμνοντες ἀνακραγόντες, ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπί-
 δας πρὸς τὰ δόρατα ἐκρούσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δεῖσαντες ἤκαν
 ἑαυτοὺς κατὰ τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδα-
 μοῦ ἐφθέγγετο.

§ 19 - 20

Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῶ εἰπόντες τοῖς ἀσθε-
 νοῦσιν, ὅτι τῇ ὑστεραίᾳ ἤξουσί τινες ἐπ' αὐτοὺς, πορευόμενοι,
 πρὶν τέτταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῶ ἀνα-
 παυομένοις ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἐγκεκαλυμμέ-
 νοις, καὶ οὐδὲ φυλακὴ οὐδεμία καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν
 αὐτοὺς. Οἱ δ' ἔλεγον, ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐ προῖοιεν. Ὁ δὲ πα-
 ρίων καὶ παραπέμπων τῶν πελταστῶν τοὺς ἰσχυροτάτους
 ἐκέλευσε σκέψασθαι, τί εἶη τὸ κωλύον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι
 ὅλον οὕτως ἀναπαύοιτο τὸ στράτευμα. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ
 Ξενοφῶντα ἠυλίσθησαν αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἀδειπνοί, φυ-
 λακὰς οἷας ἐδύναντο καταστησάμενοι.

§ 21 - 22

Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς
 τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν
 ἀναγκάζειν προῖέναι. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ

τῆς κόμης σκεψομένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἰδόντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδωσαν κομιζέειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καί, πρὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι, ἦσαν πρὸς τῇ κόμῃ, ἔνθα Χειρίσοφος ἠύλιζετο.

β) Οἱ μετὰ τὶς κακουχίας ἡμέρες ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων
στὰ χωριὰ τῆς Ἀρμενίας

(5, 23 - 27)

Ἐπεὶ δὲ συνεχέγοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κόμας § 23 - 24
ἀσφαλῆς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ
ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες, ἄς ἐώρων κόμας, ἐπορεύοντο
ἕκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. Ἐνθα δὲ Πολυκράτης Ἀθη-
ναῖος λοχαγὸς ἐκέλευσεν ἀφιέναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐ-
ζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κόμην, ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν, καταλαμ-
βάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμήτας καὶ τὸν κωμάρχην καὶ πώ-
λους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἑπτακαίδεκα καὶ τὴν
θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν ἐκδεδομένην· ὁ δ'
ἀνὴρ αὐτῆς λαγῶς ὤχετο θηράσων καὶ οὐχ ἑάλω ἐν τῇ κόμῃ.

Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὡσπερ φρέα- § 25 - 27
τος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δὲ εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὄρυ-
κταί, οἱ δὲ ἄνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰ-
κίαις ἦσαν αἶγες, οἶες, βόες, ὄρνιθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων·
τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῶ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἦσαν δὲ καὶ πυ-
ροὶ καὶ κριθαὶ καὶ ὕσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν.
Ἐνῆσαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κριθαὶ ἰσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέ-
κειντο, οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες·
τούτους ἔδει, ὅποτε τις διψῶν, λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν.
Καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν ὁ κρίθινος οἶνος, εἰ μὴ τις ὕδωρ ἐπι-
χέοι· καὶ πάνυ ἠδὺ τῶ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

[Περίληψη τῶν κεφ. 5 (§ 28 - 36), 6 καὶ 7 (§ 1 - 18).

Ὁ Ξενοφῶν κάλεσε τὸν προεστὸ τοῦ χωριοῦ νὰ δειπνήσει μαζί του καὶ τοῦ ἔδωσε θάρρος, λέγοντάς του πὼς οὔτε τὰ παιδιά του θὰ πάρουν οὔτε ἀπὸ τὸ σπίτι του θὰ λείπει τίποτα, ἀρκεῖ νὰ τοὺς δείξει φιλικὴ διάθεση καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσει ὅταν θὰ φεύγουν.

Τὴ νύχτα ὅλοι οἱ στρατιῶτες ἔμειναν στὰ σπίτια τοῦ χωριοῦ καὶ κοιμήθηκαν ἔχοντας σὲ ἀφθονία ὃ τι ἤθελαν. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ξενοφῶν πῆρε τὸν προεστὸ καὶ πῆγε στὸν Χειρίσοφο. Στὸ δρόμο, ἀπ' ὅποιον χωριὸ περνοῦσαν, ἔβλεπαν τοὺς Ἕλληνες νὰ τρῶνε, νὰ πίνουν καὶ νὰ διασκεδάζουν. Τὸ ἴδιο γινόταν καὶ στὸ χωριὸ ποὺ στρατοπέδευε ὁ Χειρίσοφος. Μίλησαν μαζί του καὶ ἔφθγαν γροῖζοντας πάλι στὸ στρατοπέδο τους.

Ἀφοῦ ἔμειναν ἑπτὰ ἡμέρες στὰ χωριά τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας, συνέχισαν τὴν πορεία τους περνώντας ἀνάμεσα στὴ χιονισμένη ὄρεινὴ χώρα μὲ ὀδηγὸ τὸν προεστὸ καὶ μὲ κατεῶθνηση πρὸς τὰ ΒΑ. Τὴν τρίτη ἡμέρα ὁ Χειρίσοφος θυμῶνοντας μὲ τὸν προεστὸ, γιατί δὲν τοὺς ὀδήγησε σὲ χωριά, τὸν χτύπησε, γι' αὐτὸ καὶ ἐκεῖνος τὴ νύχτα δραπέτευσε.

Ἦστερ' ἀπὸ αὐτὸ οἱ Ἕλληνες, προχωρώντας ἑπτὰ ἡμέρες, χωρὶς ὀδηγὸ, ἔφθασάν στὸν Φάση ποταμὸ καὶ ἀφοῦ τὸν πέρασαν, ἔπειτα ἀπὸ δύο ἡμέρες συνάντησαν ἐπάνω στὸ βουνὸ Χάλυβες, Ταόχους καὶ Φασιανοὺς ἑτοιμοὺς νὰ τοὺς ἐμποδίσουν τὸ πέρασμα. Μὲ τολμηρὰ καὶ ἐπίμονες ἐπιθέσεις οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀνάγκασαν νὰ φύγουν καὶ ξεπερνώντας τὸ βουνὸ κατέβηκαν σὲ χωριά γεμάτα ἀπὸ πολλὰ τρόφιμα.

Βαδίζοντας οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν στὴ χώρα τῶν Ταόχων. Οἱ Τάοχοι, ἀφήνοντας τὰ χωριά τους, κατοικοῦσαν μὲ τίς οἰκογένειές τους ἐπάνω σὲ ἀπόκρημνες τοποθεσίες, ποὺ εἶχαν ὄχρωσσει, καὶ εἶχαν κοιβαθίσει ἐκεῖ ὅλες τους τίς τροφές. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ Ἕλληνες, ἐπειδὴ δὲν ἔβρισκαν τρόφιμα, ἀναγκάστηκαν νὰ ἐπιτεθοῦν σὲ μιὰ τέτοια τοποθεσία καὶ ἔπειτα ἀπὸ ἐπίμονη μάχη κατόρθωσαν νὰ τὴν κερძέψουν καὶ νὰ βροῦν τροφές.

Ἦστερ' ἀπὸ ἐπτὰ ἡμέρες πορεία ἀνάμεσα στὴ χώρα τῶν Χαλύβων, ἐνὸς γενναϊότατον λαοῦ, ἔφθασαν στὸν Ἀρπασο ποταμὸ περνώντας τον βάδισαν τέσσερις ἡμέρες μέσα ἀπὸ τὴν χώρα τῶν Σκοθηγῶν καὶ ἔφθασαν σὲ χωριά, ὅπου προμηθεύτηκαν τρόφιμα. Ἐπειτα ἀπὸ ἄλλες τέσσερις ἡμέρες ἔφθασαν στὴν πόλιν Γυμνάδα.]

11. "Αφιξη τῶν Ἑλλήνων στο ὄρος Θήχη καὶ ἡ θεὰ τῆς
θάλασσας

(7, 19 - 27)

Ὁ δὲ ταύτης ἄρχων τοῖς Ἑλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως § 19-20
διὰ τῆς ἐαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖ-
νος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς ὄρος, ὅθεν ὕφον-
ται θάλατταν· εἰ δὲ μὴ, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἡγούμε-
νος, ἐπειδὴ ἐνέβαλλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκελεύετο καίειν
καὶ φθεῖρειν τὴν χώραν· ᾧ καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι τούτου
ἕνεκεν ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἑλλήνων εὐνοίας.

Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὄρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὄνομα δὲ § 21-24
τῷ ὄρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὄρους,
κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὀπι-
σθοφύλακες ᾤήθησαν ἔμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολε-
μίους· εἶποντο γὰρ ὀπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιομένης χώρας καὶ
αὐτῶν οἱ ὀπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινὰς καὶ ἐξώγησαν
ἐνέδραν ποιησάμενοι καὶ γέρρα ἔλαβον ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ
εἴκοσιν. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοή πλείων τε ἐγίνετο καὶ ἐγγύτε-
ρον καὶ οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς αἰεὶ βοῶντας
καὶ πολλῶ μείζων ἐγίνετο ἡ βοή, ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίνοντο,
ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβάς ἐφ' ἵππον
καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἰππέας ἀναλαβῶν παρεβοήθει· καὶ τάχα
δὴ ἀκούουσι βοῶντων τῶν στρατιωτῶν «θάλαττα, θάλατ-
τα» καὶ παρεγγυώντων. Ἐνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὀπι-
σθοφύλακες καὶ τὰ ὑποζύγια ἠλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ πε- § 25-27
ριέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγούς καὶ λοχαγούς δακρύοντες.
Καὶ ἐξαίφνης, παρεγγυήσαντός τινος, οἱ στρατιῶται φέρουσι
λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν
δερμάτων πλῆθος ὠμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμά-
λωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεμνε τὰ γέρρα καὶ

τοῖς ἄλλοις διεκκελεύετο. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλλη-
νες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην
ἀργυρεῶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρκεῖκους δέκα· ἕτει δὲ
μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρα-
τιωτῶν. Κώμην δὲ δείξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν
ὁδόν, ἣν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο,
ᾤχετο ἀπιῶν.

[Περὶ ἄληψι τοῦ κεφ. 8 (§ 1 - 21).

Οἱ Ἕλληνες κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ βουνὸ Θήζη βιάδιζαν ἀνάμεσα
στὴ χώρα τῶν Μακρόνων, ὅπου συνάντησαν μιὰ δυσκολοπέραστη
τοποθεσία καὶ ἕνα ποταμὸ πρὸ οἱ ὄχθες τοῦ ἦταν πεκροδασομένης.
Αὐτὸ τὸν ποταμὸ προσπαθοῦσαν νὰ περάσουν ἀλλὰ χωρὶς ἀποτέλεσμα,
γιατὶ οἱ Μάκρωνες, παραταγμένοι στὴν ἀπέναντι ὄχθη, τοὺς ἐμπόδιζαν
νὰ βγοῦν ὀχθοντας ἐναντίον τοὺς πέτρος.

Στὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμή παρουσιάζεται στὸν Ξενοφῶντα κάποιος
στρατιωτῆς ἀπὸ τοὺς πελταστῆς, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε — καθὼς ἔλεγε — εἶχε
ἐπιηρετίσει ὡς δοῦλος στὴν Ἀθήνα καὶ βεβαίως πρὸς ἐγνώριζε τὴ
γλώσσα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Μὲ τὴ μεσολάβησίν του λοιπὸν οἱ Ἕλλη-
νες ἔρχονται σὲ συμφωνία μὲ τοὺς Μάκρωνες καὶ αὐτοὶ τοὺς βοήθησαν
νὰ κόψουν τὰ δέντρα καὶ ν' ἀνοίξουν δρόμο νὰ περάσουν. Οἱ ἴδιοι ἀκόμη
τοὺς συνόδεψαν τρεῖς ἡμέρες, ὥσπου ἔφτασαν στὰ σύνορα τῆς χώρας
τῶν Κόλχων. Ἐκεῖ ὑπῆρχε ἕνα μεγάλο βουνό, πρὸ ἐπάνω τοῦ ἦταν
παραταγμένοι οἱ Κόλχοι καὶ τοὺς περιέμεναν. Ὑστερῶς ἀπὸ τολμηρῶ
ἐπίθεσι οἱ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἔτρεψαν καὶ αὐτοὺς σὲ φυγῆ, ἀνέβηκαν στὸ
βουνό καὶ κατασκήνωσαν σὲ χωριὰ μὲ ἄφθονα τρόφιμα.]

12. Οἱ Ἕλληνες στὴν Τραπεζοῦντα

(8, 22 - 28)

§ 22 - 24

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας
ἐπτὰ καὶ ἦλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἑλ-
ληνίδα οἰκουμένην παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, Σινωπέων ἀ-

«Ὁὐλλεττα! Ὁὐλλεττα!»

(Οἱ σπαρτιάτες τοῦ Ξενοφῶνα βλέποντας τὸν Πόρο)

ποικίαν ἐν τῇ Κόλχων χώρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κόμαις· κἀντεῦθεν ὀρμώμενοι ἐλῆζοντο τὴν Κολχίδα. Ἀγοράν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζοῦντιοι καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἕλληνας καὶ ξένια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων καὶ ξένια καὶ παρ' ἐκείνων ἦλθον βόες.

§ 25-26 Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν Θυσίαν, ἣν ἠϋξάντο, παρεσκευάζοντο· ἦλθον δ' αὐτοῖς ἱκανοὶ βόες ἀποθῦσαι τῷ Διὶ σωτήρια καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἃ ἠϋξάντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὄρει, ἐνθαπερ ἐσκήνουν. Εἶλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Θυσία ἐγένετο, τὰ δέρματα παρέδωσαν τῷ Δρακοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκῶς εἴη. Ὁ δὲ δεῖξας, οὐπερ ἐστηκότες ἐτύγγανον, «Οὔτος ὁ λόφος», ἔφη, «κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἂν τις βούληται». «Πῶς οὖν», ἔφασαν, «δυνήσονται παλαίειν ἐν οὕτῳ σκληρῷ καὶ δασεῖ;» Ὁ δ' εἶπε· «Μᾶλλον τι ἀνιάσεται ὁ καταπεσών».

§ 27-28 Ἦγωνίζοντο δὲ στάδιον μὲν παῖδες τῶν αἰχμαλώτων οἱ πλείστοι, δόλιχον δὲ Κρήτες πλείους ἢ ἐξήκοντα, πάλιν δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἕτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γὰρ κατέβησαν καὶ ἅτε θεωμένων τῶν ἐταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγένετο. Ἐθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει τοὺς ἵππεας κατὰ τοῦ πρᾶνοῦς ἐλάσαντας καὶ παρὰ τὴν θάλατταν ὑποστρέψαντας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἄγειν τοὺς ἵππους. Καὶ κάτω μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο· ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον μάλιστα βιάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἐνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγένετο.

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΩΣ ΤΑ ΚΟΥΤΩΡΑ

(Μάρτιος - Μάιος τοῦ 400 π.Χ.)

[Περίληψη τῶν κεφ. 1 καὶ 2.

"Ὑστερ' ἀπὸ τῆς θυσίης καὶ τοὺς ἀγῶνες τοὺς οἱ Ἕλληνες συγκεν-
τρώθηκαν καὶ συσκέπτονταν γιὰ τὴν κατορινὴ πορεία τοῦ στρατεύμα-
τος. Στὴ σύσκεψη αὐτὴ ἀποφάσισαν νὰ γυρίσουν στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴ
θάλασσα καὶ ἀπέστειλαν τὸν Χειρίσοφο πρὸς βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμο-
νίων Ἀναξίβιο, πρὸς βοισζόταν πρὸς Βρζάντιο, γιὰ νὰ τοὺς προμηθεύσει
τὰ ἀπαραίτητα πλοῖα. Ἀλλὰ, ὡστόσο νὰ φτιάσουν τὰ πλοῖα, ὁ Ξενοφῶν
τοὺς συμβουλεύει τί μέτρα πρέπει νὰ παίρουν, ὅταν πληγαίνον γιὰ τρῶφι-
μα στὴν ἐχθρική χώρα, μὲ ποῖο τρόπο θὰ κάνουν πετρεχημένες ἐπιδρομὲς
γιὰ νὰ τὰ ἀρπάξουν καὶ ἀκόμη πῶς θὰ ἐξασφαλίζουν τὸ στρατόπεδο
ἀπὸ πιθανὴ ἐχθρική ἐπίθεση. Καὶ ἂν τεχὸν ὁ Χειρίσοφος γυρίσει χωρὶς
πλοῖα, τοὺς συμβουλεύει νὰ εἰτοιμάσουν ἀπὸ ἐκεῖ πέρα ἀρκετὰ μεταγω-
γικά πλοῖα. Ἄν πάλι δὲν τὰ καταφέρουν, προτείνει νὰ παραγγείλουν
στὶς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν στὸ μεταξὺ τοὺς δυσκολο-
διάβατους δρόμους γιὰ τὴν εὐκολότερη ὁδοιπορία τοῦ στρατεύματος.

"Ὅλα τὰ ἄλλα οἱ στρατιῶτες τὰ δέχτηκαν, ἀλλ' ἀρνήθηκαν τὴν
ὁδοιπορία, καθότι τὴν ἀποστρέφονταν. Ὁ Ξενοφῶν ὁμως κατόρθωσε
κρυφὰ νὰ πείσει τὶς παραθαλάσσιες πόλεις νὰ ἐπισκενιάσουν τοὺς δρό-
μους.

Ἐπειδὴ ὁμως τὰ τρῶφιμα ἄρχισαν νὰ ἐξαντλοῦνται, οἱ Ἕλληνες
εἰσέβαλαν στὴν ὄρεινὴ χώρα τῶν Λοιλῶν. Οἱ Λοίλιες ἔκαψαν ὅλες τὶς
ἐξυποκορρίεντες θέσεις τοὺς καὶ συγκεντρώθηκαν μὲ τὰ ὑπάρχοντά
τοὺς ὅλοι σὲ μιὰ ὄχρῃ τοποθεσία πρὸς κέντρο, ὅπου βρισκόταν ἡ πρω-
τεύουσά τοὺς. Ἀλλὰ ὕστερ' ἀπὸ μεγάλη μάχη οἱ Ἕλληνες τὴν κερρίεν-
σαν, τὴν προπύλησαν καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα ξαναγύρισαν στὴν Τραπε-
ζούντα μὲ ἀρκετὰ τρῶφιμα.]

13. Οἱ Ἕλληνες στήν Κερασούντα. Μοιρασιά τῶν χρημάτων ἀπό τήν πώληση τῶν λαφύρων. Τάματα στούς θεούς

(3, 1 - 13)

§ 1 - 3 Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἦκεν οὔτε πλοῖα ἱκανά ἦν οὔτε τὰ ἐπιτήδεια ἐξῆν λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ εἰς μὲν τὰ πλοῖα τοὺς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευον ἐπιμελεῖσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασούντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἄποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρα. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα καὶ ἐξέτασις σὺν τοῖς ὄπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός. Καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἐξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπὸ τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσφ.

§ 4 - 6 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἣν τῷ Ἀπόλλωνι ἐξεῖλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀσιναιῶς ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸ ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τὸ τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τοῦ Προξένου, ὃς σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτ' ἀπῆει σὺν Ἀγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς Βοιωτίαν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ, τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκέρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι ἦν δὲ τι πάθῃ, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὅτι οἶοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

Ἐπεὶ δ' ἔφευγεν ὁ Ξενοφῶν καὶ κατῴκει ἤδη ἐν Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὀλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὀλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῶ· Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῶ, ὅπου ἀνεῖλεν ὁ θεός. Ἐτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεῶν Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἰχθύες ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχοι· ἐν δὲ τῶ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων τῶν θηρίων, ὅποσα ἐστὶν ἀγρευόμενα.

§ 7 - 8

Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου καὶ τὸ λοιπὸν δὲ αἰεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα θυσίαν ἐποίει τῇ θεῶ καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεὸς τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιστα, ἄρτους, σῖνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυομένων ἀπὸ τῆς ἱερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. Καὶ γὰρ θῆραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἱ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, καὶ ἄνδρες δὲ οἱ βουλόμενοι συνεθήρων· καὶ ἠλίσκετο τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σῦες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι.

§ 9 - 10

Ἔστι δὲ τὸ χωρίον, ἧ ἐκ Λακεδαίμονος εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται, ὡς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἱεροῦ. Ἐνὶ δ' ἐν τῷ ἱερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ ὄρη δένδρων μεστά, ἰκανὰ σῦς καὶ αἰγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἰόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλλος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεῖθη. Ὁ δὲ ναός, ὡς μικρὸς μεγάλῳ, τῶ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔοικεν, ὡς κυπαρίττινον χρυσῶ, τῶ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα.

§ 11 - 13

ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ ΕΧΟΝΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡ-
ΠΟΥΜΕΝΟΝ ΤΗΝ ΜΕΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ.
ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΗΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ
ΠΟΙΗ ΤΑΥΤΑ ΤΗ ΘΕΩ ΜΕΛΗΣΕΙ.

[Περίληψη τῶν κεφ. 4 καὶ 5 (§ 1 - 6).

Ἀπὸ τὴν Κερασούντα οἱ Ἕλληνες συνεχίζοντας τὴν πορεία τους ἔφτασαν στὰ σύνορα τῆς χώρας τῶν Μοσσηνοίκων. Αὐτοί, ἐπειδὴ εἶχαν μεγάλη πεποίθησι στὴν ἀρχαρότητα τῆς χώρας τους, ἐμπόδιζαν τοὺς Ἕλληνες νὰ περάσουν ἀνάμεσά της. Τότε μὲ τὴ μεσολάβησι κάποιου Τραπεζούντιου οἱ Ἕλληνες συμμάχησαν μὲ τοὺς δυτικούς Μοσσηνοί-
κους, πὺν ἦταν ἐχθροὶ τῶν ἀνατολικῶν, ἐκείνων δηλ. πὺν τοὺς ἀνέκο-
ψαν τὴν πορεία. Ὑστερῶς ἀπὸ αὐτὴν τὴ συμμαχία οἱ Ἕλληνες μὲ πολλὰς ἐπιθέσεις ἐνίκησαν τοὺς ἀνατολικούς Μοσσηνοίκους καὶ παρέδωσαν τὴ χώρα στοὺς συμμάχους τους, στοὺς δυτικούς.

Ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Μοσσηνοίκων, διασχίζοντας τὴ χώρα τῶν Χα-
λύβων, εἰσῆλθαν στὴ χώρα τῶν Τιβασηρῶν, τὴν ὁποία πέρασαν εἰρη-
νικὰ καὶ σὲ δυὸ ἡμέρες ἔφτασαν στὴν ἑλληνικὴ πόλη Κοτύωρα, μὴ ἀποικία τῶν Σινωπέων, ὅπου καὶ ἔμειναν σαράντα πέντε ἡμέρες. Στὸ διάστημα αὐτὸ πρόσφεραν θυσίαις στοὺς θεοὺς καὶ ὀργάνωσαν θρησκευ-
τικὰς γιορτὰς καὶ γυμνικὰς ἀγῶνας. Τρόφιμα ἄρπαζαν εἴτε ἀπὸ τὴν Παφλαγονία εἴτε ἀπὸ τὰ περὶχωρα τῶν Κοτυώρων, γιὰτὶ οἱ Κοτυω-
ρίται οὔτε γιὰ ν' ἀγοράσουν τοὺς ἕδιναν τρόφιμα οὔτε καὶ δέχονταν τοὺς ἀρρώστους μέσα στὴν πόλη τους.]

14. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Σινωπέων στὰ Κοτύωρα

(5, 7 - 25)

5 - 9

Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυωριτῶν τῆς τε πόλεως — ἦν γὰρ ἀποικία ἐκεί-
νων καὶ φόρον ἐκείνοις ἔφερε — καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἦ-
κουον δηρουμενήν. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλ-
λήνων ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατόνυμος, δεινὸς νομιζόμενος

εἶναι λέγειν· «Ἐπεμψεν ἡμᾶς, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἐπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε, Ἕλλη-
νες ὄντες βαρβάρους, ἔπειτα δὲ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολ-
λῶν τε καὶ δεινῶν, ὡς ἡμεῖς ἠκούσαμεν, πραγμάτων σεσω-
σμένοι παρεγένεσθε. Ἀξιοῦμεν δέ, Ἕλληνες ὄντες καὶ αὐτοί,
ὑφ' ὑμῶν ὄντων Ἑλλήνων ἀγαθὸν μὲν τι πάσχειν, κακὸν δὲ
μηδέν· οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πρόποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς
ποιούντες.

»Κοτυωρίται δὲ οὗτοί εἰσιν ἡμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν § 10-12
χώραν ἡμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφε-
λόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ἡμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ
Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε, ὅ,τι ἂν τούτοις κακὸν
ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. Νῦν δὲ ἀκούο-
μεν ὑμᾶς εἶς τε τὴν πόλιν βία εἰσεληλυθότας σκηνοῦν ἐν ταῖς
οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βία λαμβάνειν, ὧν ἂν δέησθε,
οὐ πείθοντας. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε,
ἀνάγκη ἡμῖν καὶ Κορύλλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον, ὄν-
τινα ἂν δυνώμεθα, φίλον ποιεῖσθαι».

Πρὸς ταῦτα ἀναστάς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν § 13-15
εἶπεν· «Ἄλλ' ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Σινωπεῖς, ἤκομεν ἀγαπῶντες,
ὅτι τὰ σώματα διεσωσάμεθα καὶ τὰ ὅπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνα-
τὸν ἅμα τε χρήματα ἄγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μά-
χεσθαι. Καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἑλληνίδας πόλεις ἤλθομεν, ἐν
Τραπεζοῦντι μὲν, παρεῖχον γὰρ ἡμῖν ἀγοράν, ὠνούμενοι εἶχο-
μεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἂνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς καὶ ζῆνια ἔδω-
καν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἴ τις τῶν βαρβάρων
αὐτοῖς φίλος ἦν, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐ-
τῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἠγοῖντο, κακῶς ἐποιοῦμεν, ὅσον ἐδυνάμεθα.
Ἐρωτᾶτε δὲ αὐτούς, ὁποῖων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ
ἐνθάδε, οὓς ἡμῖν ἠγεμόνας διὰ φιλίαν ἢ πόλις συνέπεμψεν.

»Ὅποι δ' ἂν ἐλθόντες ἀγοράν μὴ ἔχωμεν, ἂν τε εἰς βάρ- § 16-19

βαρον γῆν ἂν τε εἰς Ἑλληνίδα, οὐχ ὕβρει ἀλλὰ ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὄντας, ὅμως, καὶ μάλα φοβερούς ὄντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγοράν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δέ, καίπερ βαρβάρους ὄντας, ἐπεὶ ἀγοράν οἷαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομιζομεν εἶναι καὶ βία οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἐκείνων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοι εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἴσω ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγοράν ἔπεμπον· ἠτικῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστήν τούτων αἴτιον εἶναι.

§ 20 - 21 »Ὁ δὲ λέγεις βία εἰσελθόντας σκηνοῦν, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἠξιούμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς οἰκίας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέωγον τὰς πύλας, ἧ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτη εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς οἰκίαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, ὅπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῆ ὄσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἧ κομίσασθαι αὐτούς, ὅταν βουλώμεθα. Οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ὄρατε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἂν μὲν τις εὖ ποιῇ, ἀντευποιεῖν, ἂν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

§ 22 - 23 »Ἄ δὲ ἠπειλήσας, ὡς, ἦν ὑμῖν δοκῆ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, εὖ ἴσθι, ὅτι ἡμεῖς ἦν μὲν ἀνάγκη ἧ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἤδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἂν δὲ δοκῆ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα—ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαπτιῶν—, πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὧν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γίγνεσθαι».

§ 24 - 25 Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἦσαν οἱ συμπρέσβεις τῷ

Ἐκατοντόμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἶπεν, ὅτι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἤκειον, ἀλλὰ ἐπιδειξόντες, ὅτι φίλοι εἰσὶ. «Καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσομεν διδόναι, ἃ δύνανται ὀρωμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὄντα, ἃ λέγετε». Ἐκ τούτου ξενία τε ἔπεμπον οἱ Κοτυωρίται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐξένιζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλὰ τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυθάνοντο.

[Περὶ λήψη τῶν κεφ. 6 - 8.

Τὴν ἐπομένην οἱ στρατηγοὶ συγκάλεσαν σὲ συνέλευσιν τοὺς στρατιῶτες καὶ τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν Σινωπέων γιὰ νὰ συσκεφτοῦν, ἂν θὰ συνέχιζαν τὴν πορεία τους ἀπὸ τῆ στεριά ἢ ἀπὸ τῆ θάλασσα. Ἀποφάσισαν λοιπὸν νὰ προχωρήσουν ἀπὸ τῆ θάλασσα καὶ οἱ Σινωπεῖς προσφέρθηκαν νὰ τοὺς προμηθεύσουν τὰ ἀναγκαῖα πλοῖα.

Στὸ μεταξὺ ὁ Ξενοφῶν, ἐπειδὴ κατηγορήθηκε πὸς χτέπησε κάποιους στρατιῶτες καὶ πὸς φροῦταν ἀλαζονικά, ἀπολογήθηκε καὶ ἀπέδειξε ὅτι, ὅσες φορὲς ἀναγκάστηκε νὰ χτεπήσει κάποιον καὶ νὰ μεταχειριστῆ βία, τὸ ἔκανε γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ στρατεύματος καὶ γιὰ τὴ διατήρησιν τῆς πειθαρχίας. Παρὰδέχτηκε πὸς χτέπησε στρατιῶτες πὸν ἀφίροντας τὶς θέσεις τους τὴν ὥρα τῆς μάχης καὶ τρέχοντας μπροστὰ ἤθελαν ν' ἀρπάξουν λάφυρα καὶ νὰ πλεονεκτοῦν εἰς βάρος τῶν ἄλλων. Ἀνέφερε μάλιστα καὶ ἄλλα περιστατικὰ πὸν μὲ τὸ δίκιον του εἶχε μεταχειριστῆ βία. Τέλος ἐξέφρασε τὸ παράπονον πὸς ὅσα κακὰ ἔπαθον ἀπὸ αὐτὸν τὰ θεμοῦνται, ἐνῶ τὰ καλὰ πὸν τοὺς ἔκανε ὅλοι τὰ ξεχωρῶν. Ἄλλὰ μὴν, εἶπε, καλόν γε καὶ δίκαιον καὶ ὄσιον καὶ ἡδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνηῆσθαι. — Πράγματι, εἶπε, εἶναι ὠραῖο καὶ δίκιο καὶ ὄσιο καὶ πιὸ εὐχάριστο νὰ θυμᾶται κανεὶς πιὸ πολὺ τὰ καλὰ παρὰ τὰ κακὰ.

ΒΙΒΛΙΟ ΕΚΤΟ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ ΩΣ ΤΗ ΧΡΥΣΟΠΟΛΗ

(Μάιος - Ὀκτώβριος τοῦ 400 π.Χ.)

15. Συνθήκες τῶν Ἑλλήνων με τοὺς Παφλαγόνες. Οἱ Ἑλληνας φτάνουν στὴ Σινώπη

(1, 1 - 24)

§ 1 - 3 Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, οἱ δὲ καὶ ληζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. Ἐκλώπευον δὲ καὶ οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδανυμένους καὶ τῆς νυκτὸς τοὺς πρόσω σκηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ πολεμικώτατα πρὸς ἀλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. Ὁ δὲ Κορύλας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἄρχων, πέμπει παρὰ τοὺς Ἑλληνας πρέσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, λέγοντας, ὅτι Κορύλας ἕτοιμος εἶη τοὺς Ἑλληνας μῆτε ἀδικεῖν μῆτε ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ μὲν τούτων σὺν τῇ στρατιᾷ βουλευσούντο, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς ἐδόκουν δικαιοτάτους εἶναι.

§ 4 - 6 Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν ἀίχμαλῶτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐωχίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποισι ἐδείπνουν καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἷς ἐνετύγγαλλον ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐπεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν, ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θυρᾶκες καὶ πρὸς αὐτὸν ὠρχήσαντο σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἤλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς μαχαίραις ἐρχῶντο· τέλος δὲ ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον παῖει, ὡς πᾶσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπεσε τεχνικῶς πῶς. Καὶ ἀνέκραγον οἱ

Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὄπλα τοῦ ἑτέρου ἐξήγει ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρακῶν τὸν ἕτερον ἐξέφερον ὡς τεθνηκότα· ὁ δὲ οὐδὲν ἐπεπόνθει.

Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγνητες ἀνέστησαν, οἳ ὄρ-§ 7-8
χοῦντο τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν ταῖς ὄπλοις. Ὁ δὲ τρόπος τῆς ὀρχήσεως ἦν ὕδρ· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστής δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προῖδη, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστής, δῆσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίστε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἶτα παρὰ τοὺς βουῆς ζεύξας ὀπίσω τῷ χειρὶ δεδεμένον ἐλαύνει.

Μετὰ τοῦτο Μυσοὶ εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων § 9-11
πέλτην καὶ τοτὲ μὲν, ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος ὀρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἐχρῆτο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδινεῖτο καὶ ἐξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, ὥστε ὄψιν καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὀρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας καὶ ὠκλαζε καὶ ἐξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ρυθμῷ ἐποιεῖ πρὸς τὸν αὐλόν. Μετὰ δὲ τοῦτον οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἐξοπλισάμενοι, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, ἤσαν τε ἐν ρυθμῷ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ρυθμὸν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὀρχήσαντο, ὥσπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς προσόδοις.

Ὅρωντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς § 12-13
ὀρχήσεις ἐν ὄπλοις εἶναι. Ἐπὶ τοῦτοις ὄρων ὁ Μυσοὶ ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς ὀρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δούς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὀρχήσατο πυρρίγην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολὺς. Τῇ μὲν νυκτὶ ταύτῃ τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ στρά- § 14-16

πνευμα· καὶ ἔδοξε τοῖς στρατιώταις μῆτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μῆτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις ὤχοντο· οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἱκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἔπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλη ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ ὠρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινοπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἄποικοί εἰσιν. Οὗτοι δὲ ξένα πέμπουσι τοῖς Ἕλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πενταχόσια. Καὶ Χειρίσσοφος ἐνταῦθα ἦλθε τριήρη ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἤκειν· ὁ δ' ἦγε μὲν οὐδέν, ἀπήγγελλε δέ, ὅτι ἐπαινοίη αὐτούς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι καὶ ὅτι ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσσεσθαι.

§ 17 - 18

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας πέντε. Ὡς δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίνεσθαι, ἤδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσῆει αὐτούς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκοιντο. Ἠγήσαντο οὖν, εἰ ἓνα ἔλοιντο ἄρχοντα, μᾶλλον ἂν, ἢ πολυαρχίας οὐσίας, δύνασθαι τὸν ἓνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἴ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καί, εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἦττον ἂν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἂν· τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

§ 19 - 21

Ὡς δὲ ταῦτα διενουῶντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔλεγον προσιόντες αὐτῷ, ὅτι ἡ στρατιὰ οὕτω γιγνώσκει καὶ εὖνοιαν ἐνδεικνύμενος ἕκαστος ἐπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἑαυτῷ γίνεσθαι παρὰ τοῖς φίλοις καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸ αὐτοῦ ὄνομα μείζον ἀφίξεσθαι, ἴσως δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἴτιος τῇ στρατιᾷ γενέ-

σθαι. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γενέσθαι ἄρχοντα. Ὅποτε δ' αὖ ἐνθυμοῖτο, ὅτι ἀδύνατον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅπῃ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν. ἤπορεῖτο.

Ἀπορομένῳ δὲ αὐτῷ ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς § 22-24 ἀνακοινῶσαι καὶ παραστησάμενος δύο ἱερεῖα ἐθύετο τῷ Διὶ τῷ βασιλεῖ. Θυομένῳ δὲ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε, εἰ αἰροῖντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

[Περὶληψη τῶν κεφ. 1 (§ 25 - 33), 2, 3, 4, 5 καὶ 6.

Μόλις συγκεντρώθηκε ὁ στρατός, ἀποφάσισαν ὅλοι νὰ ἐκλέξουν ἕνα ἀρχηγό. Ἐπειδὴ ὅμως ἦταν φανερό πὸς θὰ ἐκλεγόταν πάλι ὁ Ξενοφῶν, σηκώθηκε αὐτὸς καὶ τοὺς εἶπε ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τὸν ἐκλέξουν γιὰ πολλοὺς λόγους καὶ μάλιστα γιὰτὸ ὅτι οἱ θεοί, στὶς θεσίαις ποὺ ὁ ἴδιος ἔκανε, τοῦ ἔδωσαν σημάδια νὰ καταλάβει πὸς ἔπρεπε νὰ μείνει μακριὰ ἀπὸ τὴ διοίκηση τοῦ στρατοῦ. Ἔτσι, ἀφοῦ τοὺς ἔπεισε, ἐκλέξαρε τὸν Χειρίσοφο, ὁ ὁποῖος τοὺς ἐκάλεσε ν' ἀρχίσουν τὶς ἐτοιμασίαις γιὰ τὸν ἀγριανὸ πλοῦ στὴν Ἡράκλεια.

Ἀπὸ τὴ Σινώπη πλέοντα δὲ ἡμέραις οἱ Ἕλληνας ἔφτασαν στὴν Ἡράκλεια. Ἀπὸ τοὺς Ἡρακλειῶτες, ποὺ προθύμα τοὺς φιλοξένησαν, ζήτησαν χρήματα (3 000 κοζικηρῶν) γιὰ τὶς ἀνάγκαις τους. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Χειρίσοφος καὶ ὁ Ξενοφῶν δὲ δέχτηκαν νὰ ἐξαναγκάσουν μιὰ ἑλληνικὴ πόλιν νὰ δώσει χρήματα, στασίασε ὁ στρατὸς καὶ χωρίστηκε σὲ τρία μέρη. Οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, γύρω στοὺς 4 500 ἄντρες, ἐκλέξαρε δέκα στρατηγούς καὶ παίροντας πλοῖα ἀπὸ τοὺς Ἡρακλειῶτες ἀπέπλευσαν γιὰ τὸ λιμάνι τῆς Κάλπης, ὁ Χειρίσοφος μὲ 2 100 στρατιῶτες πῆρε τὸν παραλιακὸ δρόμο καὶ ὁ Ξενοφῶν μὲ 2 100 ἐπίσης ἄντρες ἀποβιβάστηκε στὰ σύνορα τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡράκλειαις καὶ συνέχισε ἀπὸ τὴ στεριά τὴν πορεία του.

Οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, μόλις ἀποβιβάστηκαν νύχτα στὸ λιμάνι τῆς Κάλπης, προχώρησαν στὰ κοντινὰ χωριά. Ὅταν ξημέρωσε, ἔκαναν ξαφνικὰ ἐπίθεση στὰ χωριά καὶ κατόρθωσαν νὰ πάρουν πολλὰ

λάφυρα. Οί Θράκες ὅμως, ἀφοῦ συγκεντρώθηκαν, ὄμησαν καταπάνω τους καί, ἀφοῦ σκότωσαν πολλούς, ἀνάγκασαν τοὺς ὑπόλοιπους νὰ ὑποχωρήσουν σ' ἓνα λόφο, ὅπου τοὺς πολιορκήσαν.

Μαθαίνοντας ὁ Ξενοφῶν τὴν πολιορκία τῶν Ἀρκάδων καὶ τῶν Ἀχαιῶν ἔσπευσε νὰ τοὺς βοηθήσει μὲ τοὺς στρατιῶτες του. Οἱ Θράκες βλέποντας τοὺς Ἕλληνας νὰ ἔρχονται, ἔφωγαν μέσα στὴ νύχτα καὶ ἔτσι ἐλεύθεροι οἱ πολιορκημένοι τράβηξαν πρὸς τὴν Κάλπη, ὅπου συνάντησαν τὸν Χειρίσοφο. Σὲ λίγο ἔφτασε καὶ ὁ Ξενοφῶν καὶ ὅλοι χάρηκαν γιὰ τὴ συνάντησι καὶ τὴ συνένωσή τους.

Τὴν ἐπόμενη ἡμέρα προχώρησαν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας γιὰ νὰ βροῦν τροφὴς καὶ νὰ θάψουν τοὺς νεκροὺς στὸν τόπο πὸν εἶχε πέσει καθένας· τὴ μεθεπομένη συγκεντρώθηκαν ὅλοι οἱ στρατιῶτες καὶ ἀποφάσισαν νὰ τιμοφοῦν μὲ θάνατο ὅποιον ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα πρότεινε χωρισμὸ τοῦ στρατεύματος. Ἐπειτα διάλεξαν ὡς ἀρχηγὸς τοὺς παλιὸς στρατηγὸς καὶ στὴ θέση τοῦ Χειρίσοφου, πὸν στὸ μεταξὺ εἶχε πεθάνει, τὸν Νέωνα.

Ὁ Νέων, βλέποντας τοὺς στρατιῶτες σὲ δύσκολη κατάστασι ἀπὸ ἔλλειψι τροφίμων, ἔβγαλε 2 000 ἄντρες στὰ χωριά γιὰ λαφυραγογία. Ἀλλὰ οἱ Βιθυνοὶ Θράκες, μαζὶ μὲ τὸ ἱππικὸ τοῦ Φαρνάβαζου, τοὺς ἔτρεφαν σὲ φυγὴ καὶ σκότωσαν γύρω στοὺς 500. Οἱ ὑπόλοιποι ἀνέβηκαν καὶ γλύτωσαν ἀπάνω στὸ βουνό.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα οἱ Ἕλληνας ἀναγκάστηκαν ν' ἀποσποροῦν σὲ μιὰ τοποθεσία ἀσφαλῆ, τὴν ὁποία καὶ ὀχύρωσαν μὲ τάφο καὶ χαράκιμα. Ἐκεῖ, ἀφοῦ ἄφησαν τὸν Νέωνα μὲ τοὺς πῶ ἡλικιωμένους, βγήκαν ὅλοι οἱ ἄλλοι μὲ τὸν Ξενοφῶντα στὸν τόπο τῆς μάχης καὶ ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς. Ξαφνικὰ στοὺς ἀπέναντι λοφους εἶδαν συνταγμένους τοὺς Βιθυνοὺς καὶ τοὺς ἱππεῖς τοῦ Φαρνάβαζου. Πρὸς στιγμὴν σάστισαν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐνθάρρυνσι τοῦ Ξενοφῶντα ὄμησαν πάνω τους καὶ τοὺς ἔτρεφαν σὲ φυγὴ. Γέμισαν ὕστερα οἱ Ἕλληνας στὸ μέρος πὸν εἶχε γίνει ἡ πρώτη σύγκρουσι καί, ἀφοῦ ἔστησαν τρόπαιο, μὲ τὸ ἡλιοβασιλεμα ξαναγέμισαν στὸ στρατόπεδο.

Ἐπειτ' ἀπὸ αὐτὰ, ἀφοῦ ἐξασφαλίστηκαν ἀπὸ τὴς ἐπιθέσεις τῶν Βιθυνῶν, διέμεναν στὸ λιμάνι τῆς Κάλπης, ἀπ' ὅπου βγαίνοντας στὰ γύρω χωριά ἔκαναν λεηλασίες καὶ κουβαλοῦσαν στὸ στρατόπεδο ἄφθονα τρόφιμα. Ἀλλες φορὴς πάλι ἀγόραζαν τρόφιμα ἀπὸ τὰ πλοῖα πὸν ἔφταναν στὸ λιμάνι.

Στό μεταξὺ ἦλθε ὁ Κλέανδρος, ὁ ἀριστοτῆς τοῦ Βοζαντίου, καὶ υποσχέθηκε μὲ τὴ βοήθεια τῶν θεῶν νὰ τοὺς ὀδηγήσει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐπειδὴ ὅμως, θρησιάζοντας τρεῖς ἡμέρες γιὰ τὴν ἀναχώρησιν, δὲν ἔβλεπε εὐνοϊκὰ σημάδια, τὸ ἀπέφυγε. Ὡστόσο υποσχέθηκε νὰ τοὺς ὑποδεχτεῖ, ὅσο γίνεται καλύτερα, ὅταν θὰ φτάσουν εἰς τὸ Βοζάντιο. Ἐπειτα αὐτὸς ἀναχώρησε μὲ καρὰφι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἕλληνες πεζοποροῦντας ἀνάμεσα εἰς τὴ χώρα τῶν Βιθυνῶν ἔφτασαν σὲ ἕξι ἡμέρες εἰς τὴ Χρυσόπολιν.]

ΒΙΒΛΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΣΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ. ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟ ΣΤΗ ΘΡΑΚΗ ΚΙ ΑΠΟ ΤΗ ΘΡΑΚΗ ΠΑΛΙ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

(Ὁκτώβριος τοῦ 400 - Μάρτιος τοῦ 399 π.Χ.)

16. Οἱ Ἕλληνες στὸ Βυζάντιο

(1, 2 - 32)

§ 2 - 4 Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα, μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύηται, πέμψας πρέσβεις πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον — ὁ δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὧν — ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. Καὶ ὁ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσσεσθαι τοῖς στρατιώταις. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἤδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἐκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάττεσθαι. Ἔφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

§ 5 - 6 Σεύθης δὲ ὁ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι, ὅπως διαβῆ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη οὐ μεταμελήσειν αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι. Ὁ δ' εἶπεν· «Ἄλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται· τούτου ἕνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἐμοὶ μήτε ἄλλῳ μηδενί· ἐπειδὴν δὲ διαβῆ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους ὄντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῆ».

Ἐκ τούτου διαβαίνουνσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρα- § 7 - 10
τιῶται. Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδου ὁ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ
λαβόντας τὰ ὄπλα καὶ τὰ σκευὴ τοὺς στρατιώτας ἐξιέναι, ὡς
ἀποπέμψων τε ἅμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρα-
τιῶται ἤχθοντο, ὅτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπισιτιζέσθαι εἰς τὴν
πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. Καὶ ὁ Ξενοφῶν, Κλε-
άνδρῳ τῷ ἀρμοστῇ ξένος γεγενημένος, προσελθὼν ἠσπάζετο
αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἤδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· «Μὴ ποιή-
σης ταῦτα· εἰ δὲ μή», ἔφη, «αἰτίαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινες
ἤδη σὲ αἰτιῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἐξέρχεται τὸ στράτευμα». Ὁ
δ' εἶπεν· «Αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, ἀλλ' οἱ στρα-
τιῶται αὐτοί, οἱ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἐξο-
δον». «Ἄλλ' ὅμως», ἔφη, «ἐγὼ σοι συμβουλεύω ἐξελθεῖν
μὲν ὡς συμπορευόμενον, ἐπειδὴν δ' ἔξω γένηται τὸ στρά-
τευμα, τότε ἀπαλλάττεσθαι». «Ταῦτα τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενο-
φῶν, «ἐλθόντες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα». Οὕτως
ἐλθόντες ἔλεγον ταῦτα.

Ὁ δὲ ἐκέλευεν οὕτω ποιεῖν καὶ ἐξιέναι τὴν ταχίστην § 11 - 14
συσκευασμένους καὶ προσανειπεῖν, ὅς ἂν μὴ παρῆ εἰς τὴν ἐξέ-
τασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται. Ἐν-
τεῦθεν ἐξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ
ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἦσαν, καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει
παρὰ τὰς πύλας, ὡς, ὅποτε ἔξω γένοιτο πάντες, συγκλείσων
τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος συγκα-
λέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· «Τὰ μὲν
ἐπιτήδεια», ἔφη, «λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ
δὲ αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τᾶλλα ἐπιτήδεια· λα-
βόντες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν
μισθοδοτήσει». Ἐπακούσαντες δὲ τινες τῶν στρατιωτῶν
ταῦτα ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα.
Καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα

πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ἱεροῦ ὕρους δέου πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θυράκης.

§ 15 - 17 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὄπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὴν πόλιν εἰσιόντες. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον προσθέοντας τοὺς ὀπλίτας, συγκλείουσι τὰς πύλας καὶ τὸν μογλὸν ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας καὶ ἔλεγον, ὅτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰμὴ ἐκόντες ἀνοίξουσιν. Ἄλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος ὑπερβάντες εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ, οἱ ἔτι ἐτύγγανον ἔνδον ὄντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς ὀρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναϊς τὸν μογλόν, ἀναπεταννύασι τὰς πύλας, οἱ δ' εἰσπίπτουσιν.

§ 18 - 20 Ὁ δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ ἐφ' ἀρπαγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἰς τὸν πυλῶν σὺν τῷ ὄγλῳ. Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἱ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἱ δὲ οἴκαδε, ὅσοι δὲ ἔνδον ἐτύγγανον ὄντες, ἔξω, οἱ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σφίζονται, πάντες δὲ ὦντο ἀπολωλέναι, ὡς ἐάλωκυίας τῆς πόλεως. Ὁ δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀποφεύγει. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐδόκουν εἶναι οἱ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

§ 21 - 24 Οἱ δὲ στρατιῶται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· «Νῦν σοι ἔξεστιν, ὦ Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι.» Ἐχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χρήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσοῦτους. Νῦν ἄν, εἰ βούλοιο, σὺ τε ἡμᾶς ὀνήσαις

καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν». Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὄπλα ἐν τάξει ὡς τάχιστα». Καὶ αὐτὸς τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν. Οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἑαυτῶν ταττόμενοι οἷ τε ὀπλῆται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἐγένοντο καὶ οἱ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρασ ἐκάτερον παρεδεδραμήκεσαν. Τὸ δὲ χωρίον, τὸ Θράκιον καλούμενον, ὡς κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἐστίν, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

Ἐπεὶ δὲ ἔκειτο τὰ ὄπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ § 25 ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιάν καὶ λέγει τάδε· «Ὅτι μὲν ὀργίζεσθε, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἕξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. Ἦν δὲ τῷ θυμῷ χαριζώμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἕξαπάτης τιμωρησώμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρπάσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἃ ἔσται ἐντεῦθεν.

»Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις § 26 - 27 καὶ τοῖς συμμάχοις. Οἷος δ' ὁ πόλεμος ἂν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ ἕξεστιν ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ προσόδου οὐσῆς κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων· ἄρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὡς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε.

»Νῦν δὲ δὴ τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν § 28 καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους ἐχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν ἐκείνοις τότε συμμάχων πάντων Λακεδαιμονίοις προσγε-

γεννημένων, Τισσαφέρνους δὲ καὶ τῶν ἐπὶ Θαλάττη ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίῳ ἡμῶν ὄντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, ὃν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; Τούτων δὲ πάντων ἡμῶν ὄντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἶεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι;

§ 29 - 31 »Μὴ πρὸς θεῶν μαινώμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολώμεθα πολέμιοι ὄντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φίλοις τε καὶ οἰκείοις. Πάντες γὰρ οὗτοι ἐν ταῖς πόλεσιν εἰσι ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάρβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἠθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ πόλιν πρώτην, εἰς ἣν ἤλθομεν, ἐκπορθήσομεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὐχομαι, πρὶν ταῦτα ἐπιθεῖν ὑφ' ὑμῶν γενόμενα, μυρίας κατὰ τῆς γῆς ὀργυιάς γενέσθαι. Καὶ ὑμῶν δὲ συμβουλεύω Ἑλλήνας ὄντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γούν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμπσαντας Ἀναξιβίῳ πρέσβεις εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες εἰσεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' εὐρησόμενοι, ἣν δυνώμεθα, παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι, εἰ δὲ μὴ, δηλώσοντές γε, ὅτι οὐκ ἐξαπατῶμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἐξερχόμεθα.

§ 32 Ταῦτα ἔδοξε καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον ἐροῦντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιοόν. Οἱ μὲν ταῦτα ὄχοντο ἐροῦντες.

[Περίληψη τῶν κεφ. 1 (§ 33 - 41) καὶ 2.

Ὅταν ὁ Ξενοφῶν ἀποχώρησε ἀπὸ τὴν ἀσχηρία τοῦ στρατεύματος, παρουσιάστηκε σ' αὐτὸν ἓνας τοχοδωκτικὸς Θηβαῖος, ὁ Κοιρατάδας, καὶ ὑποσχέθηκε νὰ ὀδηγήσει τοὺς Ἕλληνες στὸ Δέλτα τῆς Θράκης, παρέχοντάς τους κατὰ τὴν πορεία ἄφθονά τροφίμα. Οἱ Ἕλληνες, μὴ

καὶ ὁ Ἀναξίβιος τίποτα τὸ ὀφιστικὸν δὲν τοὺς ἀπάντησε, δέχτηκαν τὸν Κοιωτάδα γιὰ στρατηγὸν καὶ βγήκαν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη τοῦ Βυζαντίου. Ἀλλὰ ὁ Κοιωτάδας, ἐπειδὴ δὲν εἶχε νὰ δώσει τροφὰς γιὰ ὅλο τὸ στρατεύμα, ὅσο τοῦτο προχωροῦσε πρὸς τὸ Ἀέλιον, παραιτήθηκε ἀπὸ τὴν στρατηγίαν καὶ ἀναχώρησε.

Οἱ Ἕλληνες, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κοιωτάδα, μένοντες στὰ χωριά τῆς Θυράκης γύρω ἀπὸ τὸ Βυζάντιον δὲν ἤξεραν ποῦ κατεῖθοντο νὰ πάσθωσι. Οἱ στρατηγοὶ φιλονικιοῦσαν μεταξὺ τους, γιὰτὶ ἄλλος ἤθελε νὰ ὀδηγήσῃ τὸ στρατὸ στὸν Σεύθη, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θυράκης, ἄλλος στὴν Θυρακικὴν χερσόνησον καὶ ἄλλος νὰ ξαναγενοῖσιν στὴν Ἀσίαν.

Στὸ μεταξὺ ἔφτασε στὸ Βυζάντιον ὁ ἀρμοστής Ἀρίσταρχος ὡς διάδοχος τοῦ Κλέανδρου καὶ ὁ ναύαρχος Πῶλος ὡς διάδοχος τοῦ Ἀναξίβιον κατὰ συμβουλήν τοῦ τελευταίου ὁ Ἀρίσταρχος πούλησε πάνω ἀπὸ 400 στρατιῶτες ἀπὸ τὸ στρατεύμα τοῦ Κέρου, πὸν εἶχαν μείνει στὸ Βυζάντιον. Ὁ Ἀναξίβιος τότε, ἀφοῦ ἔπλευσε μαζί μὲ τὸν Ξενοφῶντα στὸ Πάριον, ἔστειλε ἄνθρωπον στὸν Φαρνάβαζον, γιὰ νὰ τοῦ ἐπειρημασίῃ τις συμφωνίας πὸν εἶχαν κάνει. Ὁ Φαρνάβαζος ὅμως, ἀφοῦ ἔμαθε πὸς εἶχε ἔλθει ἄλλος ἀρμοστής στὸ Βυζάντιον καὶ πὸς ὁ Ἀναξίβιος δὲν ἦταν πιά ναύαρχος, δὲν ἔδωσε καμιά ἀπάντησιν σ' αὐτόν, ἀλλ' ἄρχισε νὰ διαπραγματεύεται μὲ τὸν Ἀρίσταρχον τὰ ἴδια ἀκριβῶς σχετικὰ μὲ τὸ πούλημα τῶν στρατιωτῶν τοῦ Κέρου.

Τότε ὁ Ἀναξίβιος, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆι, παρότρυνε τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπιστρέψῃ στὸ στρατεύμα καί, ἀφοῦ συγκεντρώσει ὅσους περισσότερους μπορέσει, νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ στὴν Πέρονθον καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ περάσῃ στὴν Ἀσίαν, γιὰ νὰ πολεμήσῃ τὸν Φαρνάβαζον.

Ὁ Ξενοφῶν ξαναγενοῖσε στὸ στρατεύμα, ὅπου οἱ στρατιῶτες τὸν ἐποδέχτηκαν μὲ μεγάλη χαρὰ καὶ ἀμέσως τὸν ἀκολούθησαν γιὰ νὰ περάσθωσι ἀπὸ τὴν Θυράκην στὴν Ἀσίαν. Ἀλλὰ ὁ νέος ἀρμοστής, ὁ Ἀρίσταρχος, γιὰ νὰ ἐδχαριστήσῃ τὸν Φαρνάβαζον, τοὺς ἐμπόδισε.

Ἐπειδὴ ὁ Ξενοφῶν βοήθηκε σὲ ἀμηχανίαν, πῆγε μὲ μερικὸς στρατιῶτες στὸν Σεύθη, ἀπὸ τὸν ὁποῖον πολλὰς φορὰς εἶχε παρακληθῆι νὰ τοῦ συμπαρασταθῆι μὲ τὸ στρατεύμα. Ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐπιθυμοῦσε ν' ἀνακτήσῃ τὴν πατρικὴν του ἐξουσίαν, πὸν εἶχε χάσει, ἐποσχέθηκε στὸν Ξενοφῶντα ὅτι καὶ μισθοὺς μεγάλους καὶ γῆ καὶ ζῶα καὶ ἄλλα πολλὰ θὰ χαρίσῃ στοὺς στρατιῶτες, ἂν τὸν βοηθήσῃ στὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.]

17. Προσχώρηση τῶν Ἑλλήνων στό Σεύθη
καί τὸ δεῖπνο ποῦ αὐτὸς παρέθεσε

(3, 1 - 33)

§ 1 - 2 Ἀκούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπή-
λαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπήγ-
γειλαν ἕκαστοι τοῖς πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ὁ μὲν
Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγούς καὶ λοχαγούς· τοῖς
δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον ὁδὸν εἶσαι, τὸ δὲ στρα-
τευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἱ Νέωνος·
οὔτοι δὲ ἀπειχόν ὡς δέκα στάδια.

§ 3 - 6 Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστάς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· «Ἄν-
δρες, διαπλεῖν μὲν, ἐνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος τριήρεις
ἔχων κωλύει· ὥστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλές ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ
αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βίᾳ διὰ τοῦ Ἰεροῦ ὕρους πορευ-
εσθαι· ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὔτε πωλή-
σειν ἔτι ὑμᾶς φησιν, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὔτε ἐξαπατήσεσθαι
ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὔτε περιόψεσθαι ἔτι, ὥσπερ
νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. Οὗτος μὲν ταῦτα λέγει· Σεύ-
θης δὲ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἴητε, εὖ ποιήσειν ὑμᾶς. Νῦν
οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο βουλευέσεσθε
ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ, ἐπεὶ
ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὥστε ἀγοράζειν, οὔτε ἄνευ
ἀργυρίου εἴωσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώμας, ὅθεν
οἱ ἥττους εἴωσι λαμβάνειν, ἐκεῖ, ἔχοντας τὰ ἐπιτήδεια, ἀκούον-
τας, ὅτι τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι, ὅτι ἂν ἡμῖν δοκῆ κρᾶτι-
στον εἶναι. Καὶ ὅτῳ», ἔφη, «ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν χεῖρα». Ἀνέτειναν ἅπαντες. «Ἀπιόντες τοίνυν», ἔφη, «συσκευά-
ζεσθε, καὶ ἐπειδὴν παραγγέλλῃ τις ἔπεσθε τῷ ἡγουμένῳ».

§ 7 - 9 Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἡγεῖτο, οἱ δ' εἶποντο. Νέων
δὲ καὶ παρ' Ἀριστάρχου ἄγγελοι ἔπειθον ἀποτρέπεσθαι· οἱ

δ' οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δ' ὅσον τριάκοντα σταδίους προελήλυθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἰδὼν αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, ὅπως, ὅτι πλείστων ἀκούοντων, εἴποι αὐτῷ, ἃ ἐδόκει συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· «Ἡμεῖς πορευόμεθα, ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στράτευμα τροφήν· ἐκεῖ δ' ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Ἀριστάρχου αἰρησόμεθα, ἃ ἂν κράτιστα δοκῆ εἶναι. Ἦν οὖν ἡμῖν ἡγήσῃ, ὅπου πλείστα ἐστὶν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιούμεν ξενίζεσθαι». Καὶ ὁ Σεύθης ἔφη· «Ἀλλὰ οἶδα κόμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα ἐχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν οὐ πολὺ». «Ἠγοῦ τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν.

§ 10 - 12

Ἐπεὶ δ' ἀφίκοντο εἰς αὐτάς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε· «Ἐγώ, ὦ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεῦσθαι σὺν ἐμοὶ καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δάσσειν τοῖς στρατιώταις κυζικηρὸν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατήγοις τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. Σιτία δὲ καὶ ποτά, ὡσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἐᾶτε· ὅπου σα δ' ἂν ἀλίσκεται, ἀξιόσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδράσκοντα ἡμεῖς ἱκανοὶ ἐσόμεθα διώκειν καὶ ἀναζητεῖν· ἂν δὲ τις ἀνθιστῆται, σὺν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι». Ἐπήρετο ὁ Ξενοφῶν· «Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαι σοὶ τὸ στράτευμα; » Ὁ δ' ἀπεκρίνατο· «Οὐδαμῆ πλεῖον ἑπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῆ».

§ 13 - 14

Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτά, ὅτι παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ ἦν καὶ οὔτε οἴκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατόν ἦν, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἶόν τε, εἰ δέοι ὠνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. Ὄντων δ' ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν προσλήψοιντο, εὖρημα ἐδόκει εἶναι. Μετὰ ταῦτα

εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· «Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μή, ἐπιψήφισα ἔγωγε ταῦτα». Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπιψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθὺς δὲ Σεύθῃ εἶπεν, ὅτι συστρατεύουσιντο αὐτῷ.

§ 15 - 17

Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγούς δὲ καὶ λοχαγούς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθῃς ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἦσαν ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, Ἡρακλείδης τις Μαρωνείτης, ὃς ἦν ἐκεῖ, προσίων ἐνὶ ἐκάστω, οὐστίνας ὤφειτο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθῃ, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἱ παρήσαν φιλίαν διαπραξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὀδρουσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἄγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικί, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἄνω εἶη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθῃς δ' ἐπεὶ τὸ στρατεύμα τοῦτο εἴληφεν, ἄρχων ἔσσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. «Γείτων οὖν ὧν ἱκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. Ἦν οὖν σωφρονῆτε, τούτῳ δώσετε, ὅτι ἂν ἀγῆτε· καὶ ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μηδόκῳ, τῷ πρόσω οἰκοῦντι, διδῶτε». Τούτους μὲν οὕτως ἔπειθεν.

§ 18 - 20

Αὐθις δὲ Τιμασίῳ τῷ Δαρδανεῖ προσελθόν, ἐπεὶ ἤκουσεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπώματα καὶ τάπιδας βαρβαρικός, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, ὅποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθῃς, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. «Οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γέννηται, ἱκανὸς ἔσται σε καὶ οἴκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι». Τοιαῦτα παρήγει ἐκάστω προσίων. Προσελθὼν δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· «Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθῃ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἴσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν ἄξιον οὖν σοὶ καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθῃν. Εὐνοὺς δέ σοι ὧν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ, ὅτι, ὅσῳ ἂν μείζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μείζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει». Ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἠπόρει· διεβεβήκει γὰρ ἐκ Παρίου οὐκ ἔχων, εἰ μὴ παῖδα καὶ ἐφόδιον.

Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον τῶν τε Θορακῶν οἱ κρᾶτιστοι τῶν πα- § 21-22
 ρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ
 οἱ πρέσβεις, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ πόλεως, ἐκαθέζοντο μὲν κύ-
 κλω ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηνέχθησαν πᾶσιν·
 οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῆται
 μεγάλοι προσπεπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα
 δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους αἰεὶ ἐτίθεντο· νόμος γὰρ ἦν.
 Καὶ πρῶτος τότε ἐποίει Σεύθης· ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ πα-
 ρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἷς
 αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι
 ἑαυτῷ καταλιπὼν. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτά ἐποίουν, καὶ ὅ-
 σως αἱ τράπεζαι ἔκειντο.

Ἄρκας δὲ τις, Ἄρυστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν § 23-25
 διαρριπτεῖν εἷα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχοῖ-
 νικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδείπνει. Κέ-
 ρατα δὲ οἴνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· ὁ δ' Ἄρ-
 στας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας ὁ οἰνοχόος ἦκεν, εἶπεν
 ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, «Ἐκείνῳ», ἔφη,
 «δός· σχολάζει γὰρ ἤδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω». Ἀκούσας Σεύθης
 τὴν φωνὴν ἠρώτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. Ὁ δὲ οἰνοχόος εἶ-
 πεν· ἑλληνίζειν γὰρ ἠπίστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλωσ ἐγέ-
 νετο.

Ἐπεὶ δὲ προὔχῳρει ὁ πάσις, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θορᾶξ ἵππον § 26-28
 ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε· «Προπίνω σοι,
 ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώ-
 κων, ὃν ἂν ἐθέλῃς, αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ φοβήσει τὸν
 πολέμιον». Ἄλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προ-
 πίνων, καὶ ἄλλος ἱμάτια τῇ γυναικί. Καὶ Τιμασίων προπίνων
 ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μνῶν.
 Γνήσιππος δὲ τις Ἀθηναῖος ἀναστάς εἶπε, ὅτι ἀρχαῖος εἶη
 νόμος κάλλιπτος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς

ένεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα («ἴνα καὶ ἐγώ»), ἔφη, «ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν».

§ 29 - 31

Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἠπορεῖτο, τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγγανεν ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιαστάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθήμενος. Ὁ δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας ὀρέξει τὸν οἰνοχόον. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἀνέστη δεξιόμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν· «Ἐγὼ δέ σοι, ὦ Σεύθῃ, δίδωμι ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἐταίρους φίλους πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. Καὶ νῦν πάρεσιν οὐδὲν σε προσαιτουῦντες, ἀλλὰ καὶ προϊέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὧν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρώαν οὔσαν, τὴν δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτήσει, οὓς οὐ λήξῃσθαί σε δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σέ δῶρα». Ἀναστάς ὁ Σεύθῃς συνεξέπιε τῷ Ξενοφῶντι.

§ 32 33

Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσιν ἀυλοῦντες καὶ σάλπιγγιν ὠμοβοεῖαις ῥυθμούς τε καὶ οἶον μαγάδιδι σαλπίζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθῃς ἀναστάς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ ἐξήλατο, ὥσπερ βέλας φυλαττόμενος, μάλᾳ ἐλαφρῶς. Εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

[Περὶληψη τῶν κεφ. 3 (§ 34 - 48), 4, 5, 6 καὶ 7.]

Μὲ τὸ ἡλιοβασιλεμα σηκώθησαν ἀπὸ τὸ δειπνο, ὅποτε ὁ Σεύθῃς ἐκάλεσε χωριστὰ τοὺς Ἕλληνας στρατηγούς, πρὶν ἀπομαζουνοθῶν γι' ἀνάπαιση, καὶ σχεδίασε μαζί τους ἐπίθεση ξαφρικὴ ἐναντίον τῶν χωριῶν τοῦ ἐχθροῦ. Ἡ συμμαχικὴ αὐτὴ πολεμικὴ ἐπιχείρηση ἐπέτυχε καὶ μάλιστα συγκέντρωσαν περὶ τοὺς 1 000 αἰχμαλώτους καὶ πάρα πολλὰ ζῶα.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα ὁ Σεύθῃς κατέκαψε τὰ χωριά καὶ στρατοπέδευσε στὴν πεδιάδα τῶν Θενῶν, ὅπου οἱ κάτοικοι ἀπὸ τὸ φόβο ἄφησαν τὰ χωριά τους καὶ πῆραν τὰ βουνά. "Ἐστερ" ἀπὸ λίγες ἡμέρες ὁμως ἦλθαν

σέ διαπραγματεύσεις με τὸν Σεύθη γι' ἀναχωρή και παρὰδοση ὀμίρων. Ὅσπὸσο τὴ νύχτα κατέβηκαν οἱ Ἐθνοὶ ἀπὸ τὰ βουνὰ και ἐπιτέθηκαν στὸ χωριὸ πὸν εἶχε στραποεδεῦσει ὁ Ξενοφῶν περπολῶντας τὰ σπῆτια.

Τὴν ἐπομένη ὁ Ξενοφῶν με τὸ στρατὸ τον και τὸ στρατὸ τοῦ Σεύθη και με πολλοὺς ἀκόμη Ὀδοῦσες, πὸν εἶχαν πάει με τὸν Σεύθη ἀποφάσισε νὰ χτυπήσει τοὺς Ἐθνοὺς ἀπάνω στὸ βουνό, ὅπον εἶχαν καταφύγει. Μόλις αὐτοὶ εἶδαν τόσο πολὺ στρατὸ νὰ ἔρχεται ἐναντίον τους, φοβισμένοι κατεβαίνουν ἀπὸ τὸ βουνό και με παρακάλια ζητοῦν και σπνάπτον εἰρήνη.

Οἱ Ἕλληρες με τὸν Σεύθη περῶντας τὰ βουνὰ ἔφτασαν στὸ Λέλιτα τῆς Θράκης, στὰ ΒΑ τοῦ Βυζαντίου. Ἐκεῖ προτογεννήθηκαν δεσαρῶσκειες μεταξὺ Ἑλλήρων και Σεύθη, γιατί ὁ ταμίας τοῦ Σεύθη, ὁ Ἡρακλείδης, καταζώηησε ἕνα μέρος τοῦ μισθοῦ τῶν Ἑλλήρων. Με τὴν ἐπέμβαση ὁμως τοῦ Ξενοφῶντα οἱ δεσαρῶσκειες διαλῶθηκαν και ὄλοι μαζί ἐστρατεύσανε ὡς τὸν Σαλμυδησό, κοντὰ στὸν Εὔξεινο Πόντο. Ἀφοῦ ὀπέταξαν τὴ γύρω χώρα, ξαναγύρισαν και στρατοπέδευσαν κοντὰ στὴ Σηλυβρία. Ἐκεῖ ὁ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐνόμισε πὸς δὲ χρειάζοταν πὰ τοὺς Ἕλληρες, σταμάηησε νὰ τοὺς μισθοδοτεῖ.

Κατὰ τὸ χρονικὸ τοῦτο διάστημα ἀποφάσισαν οἱ Λακεδαιμόνοι νὰ βοηθήσουν τὶς ἑλληρικῆς πόλεις τῆς Μ. Ἀσίας, πὸν ἦταν ὕποταγμένες στὸν Τισσαφέρνη, και γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἀπέστειλαν στὴν Ἐφεσο τὸν Θίβρονα. Αὐτός, ἐπειδὴ δὲν εἶχε ἀκετὸ στρατὸ, ἐστειλε δυὸ ἄντρες στὴ Θράκη νὰ καταφέρουν τοὺς Ἕλληρες στρατιῶτες τοῦ Ξενοφῶντα νὰ ἔλθουν μαζί τον με πολὺ μεγάλο μισθό.

Ὅταν ἔμαθαν αὐτὸ ὁ Ἡρακλείδης και ὁ Σεύθης, πὸν γύρευαν ἐκκαίρια νὰ γλυτώσουν ἀπὸ τοὺς Ἕλληρες, προσκάλεσαν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θίβρονα στὸ στρατέμα. Οἱ στρατιῶτες με εἰχαρίστηση ἄκουσαν τὶς προτάσεις τῶν ἀπεσταλμένων, μερικοὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς Ἀρκάδες κατηγόρησαν τὸν Ξενοφῶντα πὸς τάχα, ἂν και θὰ μπορούσαν νὰ βροῖσκονται μαζί με τοὺς Λακεδαιμονίους στὴν Ἀσία, ἐξαιτίας τον ἀναγκάστηκαν ὄλη τὴ βαρχειμονιὰ νὰ ὕπηρετοῦν τὸν Σεύθη, ὁ ὀποῖος τὸν Ξενοφῶντα προσωπικὰ ἔκανε πλουσιότατο, ἐνῶ τοὺς στρατιῶτες τοὺς ἐστέρησε και τὸ μισθὸ τους.

Ὁ Ξενοφῶν ἀπέκρουσε τὴν κατηγορία τους με πειστικὸταη ὀμιλία. Κατόπι μίλησαν και ἄλλοι, ὄχι μόνο γιὰ νὰ τὸν ὕποστηρίξουν, ἀλλὰ και γιὰ ν' ἀπαιηήσουν νὰ πληρωθεῖ ὁ μισθὸς πὸν τοὺς κατακρα-

τοῦσε ὁ Σεύθης. Ἐκουσαν αὐτὰ ὁ Ἡρακλείδης καὶ ὁ Σεύθης καί, ἐπειδὴ φοβήθηκαν, ἔφυγαν ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸ στρατόπεδο. Μάλιστα ὁ Σεύθης μάταια προσπάθησε μὲ πολλὰς ὑποσχέσεις νὰ κρατήσει κοντὰ τὸν τὸν Ξενοφῶντα μὲ χίλιους ὀπλίτες.

Ἐπει' ἀπὸ αὐτὰ οἱ Ἕλληνες κατασκίησαν σὲ χωριὰ, ἀπ' ὅπου σκόπευαν νὰ προμηθευτοῦν ἄφθονα τροφίμα καὶ νὰ προχωρήσουν καταβαίνοντας πρὸς τὴ θάλασσα. Τὰ χωριὰ αὐτὰ εἶχαν δωρηθεῖ ἀπὸ τὸν Σεύθη στὸν Μηδοσάδη, καὶ αὐτός, βλέποντας νὰ ρημάζονται ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ἀπαίτησε, στ' ὄνομα τοῦ Σεύθη, νὰ μὴ τὰ ληλητοῦν καὶ νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ χώρα του.

Ὁ Ξενοφῶν μίλησε στὸν Μηδοσάδη μὲ πολλὴ πικρία, γιατί ἀπαίτησε νὰ ἐγκαταλείψουν οἱ Ἕλληνες τὴ χώρα αὐτή, ποὺ ὁ Σεύθης δὲ θὰ τὴν κατακτοῦσε χωρὶς τὴ βοήθειά τους, γι' αὐτὸ καὶ τὸν παρεπέμψε νὰ συνεννοηθεῖ μὲ τοὺς Λακεδαιμόνιους, ποὺ τότε ἦταν καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ ὅμως οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπαίτησαν ἀπειλητικὰ νὰ δοθεῖ στὸ στρατεῦμα ὁ ὀφειλόμενος μισθός, ὁ Μηδοσάδης ἐπρότεινε ν' ἀναθέσουν τὴν ἐπόθεση στὸν Σεύθη.

Ὁ Ξενοφῶν συνάντησε τὸν Σεύθη καὶ τοῦ ἀπέδειξε μὲ ἰσχυρὰ ἐπιχειρήματα ὅτι τὸ δίκιο, ἢ τιμὴ, τὸ συμφέρον καὶ ἡ ἐνημερία τῆς χώρας του ἐπιβάλλουν τὴν ἐκπλήρωση τῶν ὀποχρεώσεών του πρὸς τοὺς Ἕλληνες. Ὁ Σεύθης πείστηκε στὰ λόγια τοῦ Ξενοφῶντα καὶ τοῦ παρέδωσε τὰ ὀφειλόμενα, τὰ ὅποια οἱ Λακεδαιμόνιοι μὲ τὴν σειοὰ τους τὰ παρέδωσαν στὸ στρατεῦμα.

Ἔστε' ἀπὸ αὐτὰ ὁ Ξενοφῶν ἐτοιμαζόταν ν' ἀναχωρήσει γιὰ τὴν πατρίδα, ἀλλὰ οἱ φίλοι του τὸν κατέπεισαν νὰ παραμείνει, ὥσῳτον νὰ παραδώσει τὸ στρατὸ στὸν Θίβρωνα.

18. Ἐπιστροφή στὴν Ἀσία. Παράδοση τοῦ στρατεύματος στὸν Θίβρωνα

(8, 1 - 8, 24)

§ 1 - 4

Ἐντεῦθεν διέπλευσεν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντᾷ τῷ Ξενοφῶντι Εὐκλείδης, μάντις Φλειάσιος, ὁ Κλεαγόρου υἱός· οὗτος συνήδeto τῷ Ξενοφῶντι, ὅτι ἐσέσωστα, καὶ ἡρώτα αὐ-

τόν πόσον χρυσίον ἔχει. Ὁ δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἦ μὴν ἔξειν μηδὲ ἐφόδιον, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἅ ἄμφ' αὐτὸν εἶχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δ' ἔπεμψαν Λαμψακῆνοὶ ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθουε τῷ Ἀπόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὐκλείδην· ἰδὼν δὲ τὰ ἱερά ὁ Εὐκλείδης εἶπεν, ὅτι πείθοιτο αὐτῷ μὴ εἶναι χρήματα. Ἄλλ' οἶδα», ἔφη, «ὅτι, καὶν μέλλῃ ποτὲ ἔσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἂν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ». Συνομολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἄ'Εμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὁ μειλίχιός ἐστιν», καὶ ἐπήρετο, εἰ ἤδη θύσειεν, «ὥσπερ οἴκω», ἔφη, «ειώθειν ἐγὼ ὑμῖν θύεσθαι καὶ ὀλοκαυτεῖν». Ὁ δ' οὐκ ἔφη, ἐξ ἔτου ἀπεδήμησε, τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ. Συνεβούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεσθαι, ὥσπερ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

Τῇ δὲ ὑστεραία, ὁ Ξενοφῶν προσελθὼν εἰς Ὀφρόνιον § 5 - 6 ἐθύετο καὶ ὀλοκαύτει χοίροις τῷ πατρίῳ νόμῳ καὶ ἐκαλλιέρει. Καὶ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσικλείδης χρήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον, ὃν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἔνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἤκουον αὐτὸν ἤδεσθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδωσαν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἤθελον ἀπολαβεῖν.

Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τρωάδος καὶ ὑπερβάντες § 7 - 8 καὶ Ἰδην εἰς Ἄντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἶτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδίον. Ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καΐκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στρα- § 24 τευμα καὶ συμμειξας αὐτὸ τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρην καὶ Φαρνάβαζον.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

(1, 1 - 11)

§ 1 - 2. γίγνομαι τινος γεννιέμαι από κάποιον. — υποπτεύω τελευτήν του βίου προαισθάνομαι το τέλος της ζωής μου. — τώ παιδε ἀμφοτέρω = τούς παίδας ἀμφοτέρους. — παρείναι, ἀπρμφ. του πάρεμι (παρά + εἶμι) εἶμαι παρών, εἶμαι κοντά. — μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — ἀρχή ἡ χώρα που διοικεῖ κάποιος : ἡ σατραπεία. — σατράπης λεγόταν ὁ διοικητής μιᾶς ἀπό τις εἴκοσι μεγάλες διοικήσεις ἡ σατραπεῖες που ἦταν χωρισμένο τὸ περσικὸ κράτος: τῆ σατραπεία του Κύρου ἀποτελοῦσαν ἡ Λυδία, ἡ Μεγάλη Φρυγία καὶ ἡ Καππαδοκία (βλ. τὸ χωρογρ. πίνακα στὸ τέλος τοῦ βιβλίου). — ἀπέδειξε, ἀόρ. του ἀποδείκνυμι διορίζω. — Καστωλὸς πόλη τῆς Λυδίας, πιθανὸν κοντὰ στίς Σάρδεις ἡ πεδιάδα του Καστωλοῦ (Καστωλοῦ πεδίου) ἦταν ὁ τόπος ὅπου γίνονταν κάθε χρόνο οἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν στρατευμάτων τῆς σατραπείας του Κύρου. — Τισσαφέρνης σατράπης τῆς Καρίας. — ὀπλιταὶ λέγονταν οἱ βαριὰ ὀπλισμένοι πεζοὶ στρατιῶτες ἔφεραν περικεφαλαία, θώρακα, κνημίδες, ξίφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ (βλ. τὸς πίν. I - III στὸ τέλος τοῦ βιβλίου). — Παρράσιος ἀπὸ τὴν Παρρασία, χώρα τῆς Ἀρκαδίας. — ἄρχων ἀρχηγός.

§ 3. κατέστη, ἀόρ. ὀριστ. του καθίσταμαι καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείαν γίνομαι βασιλιάς. — ἐπιβουλεύω τινὶ σχεδιάζω κακὸ ἐναντίον κάποιου. — ἀποκτενῶν, μτχ. μέλλ. του ἀποκτείνω ὡς ἀποκτενῶν με σκοπὸ νὰ (τὸν) φονεύσει. — ἐξαιτουμαί τινα ζητῶ σὰν δική μου χάρη τῆ σωτηρία κάποιου: με τὰ παρακάλια μου σώζω κάποιον. — ἀποπέμπω ἀποστέλλω, στέλνω.

§ 4 - 5. ἀτιμάζομαι προσβάλλομαι, ντροπιάζομαι. — βουλεύομαι σκέπτομαι. — ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῶ ἀδελφῶ πῶς νὰ μὴν εἶναι ποτὲ πιά στὴν ἐξουσία του ἀδελφοῦ του. — δὴ ὅπως ἦταν γνωστό. — ὑπάρχω τινὶ εἶμαι ἐξαρχῆς με τὸ μέρος κάποιου, ὑποστηρίζω κάποιον. — φιλῶ ἀγαπῶ. — ἀφικνοῦμαι ἔρχομαι. — ἀποπέμπομαι

κατευοδώνω. — **διατιθείς**, *μτχ.* ἐνεστ. τοῦ διατίθημι διαθέτω. — **οἱ παρ' ἐαυτῶ βάρβαροι οἱ βάρβαροι τῆς σατραπείας του.** — **ἐπιμελοῦμαι τινος φροντίζω γιά κάποιον.** — **εὐνοϊκῶς ἔχω τινί εἶμαι ἀφοσιωμένος σέ κάποιον.**

§ 6 - 7. **δύναμις στρατιωτική δύναμη, στρατευμα.** — **ὡς ἐδύνατο μάλιστα ἐπικρυπτόμενος ὅσο μπορούσε πύδ κρυφά.** — **ὅτι ἀπαρασκευότατον ὅσο τὸ δυνατὸ ἀπροστοίμαστο.** — **λαμβάνω πιάνω, βρίσκω.** — **συλλογή συγκέντρωση στρατοῦ, στρατολογία.** — **φυλακή φρουρά.** — **τοῖς φρουράρχοις ἐκάστοις = ἐκάστῳ τῶν φρουράρχων (τούτων, δηλ. τῶν φυλακῶν).** — **λαμβάνω, ἐδῶ :** στρατολογῶ, παίρνω στήν ὑπηρεσία μου ὡς μισθοφόρους. — **ὅτι πλείστους καὶ βελτίστους ὅσο γίνεται περισσότερους καὶ γενναϊότερους.** — **ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσ. ταῖς πόλεσι γιατί τάχα ὁ Τισσ. σχεδίαζε κακὸ ἐναντίον τῶν πόλεων.** — **καὶ γὰρ προπάντων γιατί.** — **τὸ ἀρχαῖον ἀπὸ τὴν ἀρχή, ἀρχικά.** — **ἀφειστήκεσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποστατῶ.** — **προαισθόμενος, μτχ. ἀόρ. τοῦ προαισθάνομαι.** — **ἐκβάλλω ἐξορίζω.** — **ὑπολαμβάνω τοὺς φεύγοντας παίρνω στήν προστασία μου τοὺς ἐξορίστους.** — **πειρῶμαι προσπαθῶ.** — **κατάγω τινὰ ἐπαναφέρω (ξαναφέρνω) κάποιον (ἐξόριστο) στήν πατρίδα του.** — **ἐκπεπτωκότας, μτχ. παρκμ. τοῦ ἐκπίπτω ἐξορίζομαι.** — **καὶ αὕτη καὶ τοῦτο (τὸ ὅτι δηλ. πολιορκοῦσε τὴ Μίλητο).** — **αὐ ἄλλι.**

§ 8. **ἀξιῶ προβάλλω (ἔχω) τὴν ἀξίωση.** — **οἱ = αὐτῶ (τῶ Κύρω).** — **συμπράττω τινί τι βοηθῶ κάποιον σέ κάτι.** — **ἐπιβουλή πρὸς τινὰ ἐχθρικά σχέδια ἐναντίον κάποιου.** — **ἀμφὶ τὰ στρατεύματα γιά τὴ συντήρηση τῶν στρατευμάτων.** — **οὐδὲν ἄχθομαι καθόλου δὲ στενοχωριέμαι.** — **οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ οἱ φόροι πού προέρχονται ἀπὸ, οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι.** — **ἐκ τῶν πόλεων, ὧν = ἐκ τῶν πόλεων, ἄς.**

§ 9. **αὐτῶ γιά χάρη του.** — **Χερρόνησος ἡ Θρακική Χερσόνησος κοντὰ στὸν Ἑλλήσποντο.** — **καταντιπέραν ἀπέναντι.** — **Ἄβυδος ἀρχαία πόλη τῆς Τρωάδας στὸ πύδ στενὸ μέρος τοῦ Ἑλλήσποντου.** — **φυγὰς ἐξόριστος.** — **συγγενόμενος, μτχ. ἀόρ. τοῦ συγγίγνομαι τινί σχετίζομαι μὲ κάποιον.** — **ἡγάσθη, ἀόρ. τοῦ ἄγαμαι θαναμάζω, ἐκτιμῶ πολύ.** — **μῦριοι δέκα χιλιάδες.** — **δαρεικὸς**

περσικό χρυσό νόμισμα κομμένο κατά τὴ βασιλεία τοῦ Δαρείου εἶχε ἀξία 20 ἀττικῶν δραχμῶν. — χρυσίον χρυσὰ νομίσματα, χρήματα. — ὀρμῶμαι ἐκ Χερρονήσου ἔχω τὴ Χερσόνησο ὡς ὀρμητήριον. — ὑπὲρ Ἑλλήσποντον εἰς βόρεια τοῦ Ἑλλήσποντου. — συμβάλλομαι τινι εἰς τὴν τροφήν συνεισφέρω σὲ κάποιον γὰρ τὴ συντήρηση. — ἐκῶν, ἐκοῦσα, ἐκὼν μετὰ τὴ θέληση, θεληματικά. — τὸ στράτευμα λανθάνει τρεφόμενον τὸ στράτευμα συντηρεῖται κρυφὰ (χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει κανεὶς).

§ 10. ξένος φίλος (ἀπὸ ξένη χώρα). — οἶκοι (μέσα) στὴν πατρίδα. — ἀντιστασιώτης πολιτικός ἀντίπαλος. — αἰτῶ τινὰ ζητῶ ἀπὸ κάποιον. — εἰς, μπροστὰ ἀπὸ ἀριθμητικά: περίπου, ὡς. — ξένος, ἐδῶ: μισθοφόρος. — τριῶν μηνῶν μισθὸν χρήματα γιὰ τρεῖς μῆνες μισθοδοσία (τῶν 2 000 περίπου μισθοφόρων). — περιγίγνομαι τινος εἶμαι δυνατότερος ἀπὸ κάποιον, νικῶ κάποιον. — δέομαι τινος παρακαλῶ κάποιον. — πρόσθεν πρωτύτερα. — καταλύω πρὸς τινὰ συμφιλιώνομαι μετὰ κάποιον. — συμβουλευομαι τινι ζητῶ τὴ συμβουλή, τὴ γνώμη κάποιου.

§ 11. κελεύω τινὰ, παραγγέλλω σὲ κάποιον. — παραγίγνομαι προσέρχομαι, ἔρχομαι κοντὰ (σὲ κάποιον). — ὡς βουλόμενος γιὰ τὰ τάχα ἤθελε. — Πισίδαι κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Πισιδίας, μιᾶς χώρας εἰς νότια τῆς Μ. Ἀσίας. — πράγματα παρέχω τινι δημιουργῶ ἐνοχλήσεις σὲ κάποιον, ἐνοχλῶ κάποιον. — Στυμφάλιος ἀπὸ τῆς Στύμφαλο, μιᾶ πόλιος εἰς βόρεια Ἀρκαδία. — ὡς πολεμήσων γιὰ τὸ δῆθεν σκόπευε νὰ πολεμήσει.

(2, 1 - 18)

§ 1. δοκεῖ μοι μοῦ φαίνεται καλὸ, ἀποφασίζω. — ἤδη πιά. — ἄνω (ἀπὸ τὰ παράλια) πρὸς τὰ πάνω, εἰς μεσόγεια, εἰς ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας. — τὴν πρόφασιν ποιῶμαι προφασίζομαι. — ὡς βουλόμενος, ἐδῶ: ὅτι τάχα ἤθελε. — ὡς ἐπὶ τούτους δῆθεν ἐναντίον αὐτῶν. — ἤκειν νὰ ἔλθει. — συναλλαγέντι, μετ. ἀορ. τοῦ συναλλάττομαι πρὸς τινὰ συμφιλιώνομαι μετὰ κάποιον. — οἱ οἶκοι (ἀντιστασιῶται) οἱ πολιτικοὶ ἀντίπαλοι στὴν πατρίδα του. — προεἰστήκει ἦταν ἀρχηγός. ὑπερσυντλ. τοῦ προΐσταμαι. — ἐν ταῖς πό-

λεσι, δηλ. στις Ίωνικές. — τὸ Ξενικὸν τὸ μισθοφορικὸ στράτευμα.

§ 2 - 3. καταπράττω κατορθώνω, φέρνω σὲ καλὸ τέλος. — ἐφ' ἅ γι' αὐτὰ πού. — παύομαι (τοῦ πολέμου) παύω τὸν πόλεμο. — καταγάγοι, εὐκτι. ἀορ. τοῦ κατάγω (βλ. κεφ. 1, § 6 - 7). — οἰκάδε στήν πατρίδα. — πιστεύω τινὶ ἔχω ἐμπιστοσύνη σὲ κάποιον. — παρῆσαν εἰς Σάρδεις ἦλθαν στὶς Σάρδεις. — παραγίγνομαι (βλ. κεφ. 1, § 11). — γυμνῆς (ἢ γυμνήτης) λεγόταν ὁ ἐλαφρῶς ὀπλισμένος πεζὸς στρατιώτης, πού κύριον ὄπλο του εἶχε ἢ τὴ σφεντόνα (σφενδονήτης) ἢ τὸ ἀκόντιο (ἀκοντιστής) ἢ τὸ τόξο (τοξότης). — πελταστής λεγόταν αὐτὸς πού ἔφερε δόρυ, ξίφος καὶ μιὰ μικρὴ ἀσπίδα σὲ σχῆμα μισοφέγγαρου τὴν πέλτην. — στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον πολιορκῶ τὴ Μίλητο.

§ 4. ἡγοῦμαι νομίζω. — ἢ ὡς ἐπὶ Πισιδας παρὰ ὅση θὰ χρειαζόταν ἐναντίον τῶν Πισιδῶν. — ἢ ἐδύνατο = ὡς ἐδύνατο (κεφ. 1, § 6 - 7). — στόλος ἢ ἐτοιμασία γιὰ ἐκστρατεία. — ἀντιπαρασκευάζομαι ἀρχίζω νὰ ἐτοιμαζοῦμαι καὶ ἐγὼ ἐναντίον ἄλλου πού ἐπίσης ἐτοιμάζεται.

§ 5 - 6. ὀρμῶμαι ξεκινῶ. — ἐξελαύνω ... ἐπὶ ἢ εἰς προχωρῶ... καὶ φτάνω σὲ. — σταθμὸς ἦταν ἡ ἀπόσταση τῆς πορείας μιᾶς ἡμέρας. — παρασάγγης περσικὴ μονάδα μετρήσεως μήκους πού ἰσοδυναμοῦσε μὲ 5 1/2 καὶ πλέον σημερινὰ χιλιόμετρα. — εὖρος πλάτος. — πλέθρον μονάδα μήκους πού ἰσοδυναμοῦσε μὲ 31 σημερινὰ μέτρα. — ἐξευγμένη ἑπτὰ πλοίοις πού τὴν ἀποτελοῦσαν ἑπτὰ πλοῖα δεμένα τὸ ἓνα δίπλα στὸ ἄλλο. — Δόλοπες λαὸς Θεσσαλικὸς κοντὰ στὴν Πίνδο. — Αἰνιᾶνες λαὸς Θεσσαλικὸς κοντὰ στὴν Οἴτη καὶ τὸν Σπερχειά. — Ὀλύνθιοι κάτοικοι τῆς Ὀλύνθου πού ἦταν ἀρχαία πόλη τῆς Χαλκιδικῆς Χερσονήσου.

§ 7 - 8. βασιλεία ἀνάκτορα, παλάτια. — παράδεισος τόπος γιὰ ξεκούραση καὶ διασκέδαση, φραγμένος ὀλόγυρα, γεμάτος δέντρα καὶ ἄγρια ζῶα. — μέγας βασιλεὺς λεγόταν ὁ βασιλιάς τοῦ περσικοῦ κράτους. — ἐρμυνὸς ὄχυρος. — ἐμβάλλω χύνομαι.

§ 9 - 10. ἐξέτασις ἐπιθεώρηση. — ἀριθμὸς ἀρίθμηση, μέτρη-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μα. — γίγνομαι, σχετικά με ποσά και αριθμούς: υπολογίζομαι σέ, ανέρχομαι σέ. — Πέλται πόλη τῆς Φρυγίας. — τὰ Λύκαια γιορτὴ ποὺ γιορταζόταν πάνω στὸ βουνὸ Λύκαιο τῆς Ἀρκαδίας, πρὸς τιμὴ τοῦ Λύκαιου Δία: θύω τὰ Λύκαια με θυσίες γιορτάζω τὰ Λύκαια. — τίθημι ἀγῶνα διοργανώνω (ἀθλητικὸ) ἀγῶνα. — στλεγγίς κόσμημα (στολίδι) τοῦ κεφαλοῦ ποὺ ἔμοιαζε με χτένι. — θεωρῶ τὸν ἀγῶνα βρίσκομαι ὡς θεατῆς στὸν ἀγῶνα.

§ 11 - 13. Καῦστρου πεδίων πόλη τῆς Φρυγίας. — ἰόντες, μτχ. τοῦ ἔρχομαι. — αἱ θύραι (Κύρου) ἢ σκηνή (τοῦ Κύρου). — ἐλπίδας λέγων διῆγε διαρκῶς ἔλεγε (σ' αὐτοὺς) νὰ ἐλπίζουν. — δῆ- λός εἰμι με μτχ.: εἶναι φανερὸ ὅτι ἐγὼ — ἀνιῶμαι λυποῦμαι, στενοχωριέμαι. — πρὸς τοῦ τρόπου (τοῦ) Κύρου σύμφωνα με τὸ χαρακτῆρα τοῦ Κύρου. — ἀποδίδωμι πληρώνω τὰ ὀφειλόμενα (ἐκεῖ- να ποὺ χρωστῶ). — δ' οὖν ὅπωςδήποτε. — ἡ Κίλισσα ἢ βασιλίσις τῆς Κιλικίας. — φυλακὴ σωματοφυλακὴ. — Ἀσπένδιος ἀπὸ τὴν Ἀσ- πενδο, μιὰ πόλη τῆς Παμφυλίας στὴ Μ. Ἀσία.

§ 14 - 16. δεθῆναι, ἀόρ. τοῦ δέομαί τιнос (βλ. κεφ. 1, § 10). — νόμος (ἐστὶ) τινι ὑπάρχει συνήθεια σὲ κάποιον, συνηθίζει κάποιος. — ἐπὶ τεττάρων σὲ βάθος τεσσάρων ἀντρῶν, σὲ τέσσερις σειρές. — θεωρῶ, ἐδῶ: ἐπιθεωρῶ. — ἴλη τμήμα ἵππικοῦ ἀπὸ 64 ἄντρες. — τάξις τμήμα πεζικοῦ ἀπὸ 100 ἄντρες. — ἄρμα πολεμικὸ ὄχημα με δύο τροχοὺς (ρόδες), στὸ πίσω μόνον μέρος ἀνοικτὸ καὶ ἀσκέ- παστο. — ἀρμάμαξα ὄχημα με τέσσερις τροχοὺς, πίσω καὶ πάνω κλειστὸ καὶ με παραπετάσματα (κουρτίνες) μόνον στὰ πλάγια: χρησί- μευε γιὰ τὴ μεταφορὰ ἐπιφανῶν, προσώπων καὶ ἰδιαίτερα γυναικῶν. — φοινικοῦς κόκκινος. — ἐκκαλύπτομαι ξεσκεπάζομαι. ἀσπίς ἐκκε- καλυμμένη ἀσπίδα χωρίς τὸ (δερμάτινο συνήθως) κάλυμμά της.

§ 17 - 18. παρελαύνω τινὰ περνῶ μπροστὰ ἀπὸ κάποιον, ἐπιθεωρῶ κάποιον. — πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης μπροστὰ ἀπὸ τὸ κέντρο τῆς φάλαγγος: φάλαγξ ὅλος ὁ στρατὸς παραταγμένος γιὰ μάχη. — προβάλλομαι τὰ ὄπλα προτείνω τὰ ὄπλα. τὰ ὄπλα, δηλ. τὰ δόρατα (γιὰ τὴν ἐπίθεση) καὶ τὶς ἀσπίδες (γιὰ τὴν ἀμυνα). — ἐπιχωρῶ προ- χωρῶ σὰν σὲ ἐπίθεση. — προλέγω τί τινι ἀνακοινῶν κατὶ σὲ κάποιον. — ἐπῆσαν, πρτκ. τοῦ ἐπέρχομαι. — ἐκ τούτου ὕστερ' ἀπὸ αὐτό. —

τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων ἐπειδὴ οἱ στρατιῶτες προχωροῦσαν γρηγορότερα (ἀπ' ὅσο ἔπρεπε). — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου μόνους, χωρὶς καμιά διαταγή. — δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς ἔτρεξαν αὐτοί: προχώρησαν τροχάδην. — οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἔμποροι. — τὰ ὠνια τὰ ἐμπορεύματα (ποῦ βρίσκονται γιὰ πούλημα στὴν ἀγορά). — ἤσθη, ἀόρ. τοῦ ἡδομαι εὐχαριστιέμαι.

(8, 1 - 27)

§ 1 - 3. πλήθω εἶμαι γεμάτος· ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν ἦταν ἡ ὥρα ποῦ ἡ ἀγορὰ γεμίζει ἀπὸ κόσμος (δηλ. ἀπὸ τὶς 9 ὡς τὶς 11 1/2 π.μ. περίπου). — σταθμός κατάλυμα, τόπος (γιὰ διαμονὴ τῶν στρατιωτῶν). — καταλύω σταθμεύω. — ἠνίκα ὅταν. — προφαίνομαι φαίνομαι ἀπὸ μακριά, προβάλλω. — ἐλαύνω τρέχω ἔφιππος. — ἀνά κράτος ὀλοταχῶς, ὅσο πιὸ γρήγορα μπορούσε. — ἰδρῶντι τῷ ἵππῳ μὲ ἰδρωμένο τὸ ἄλλοτὸ του. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ κάποιον. — τάραχος ταραχή. — δοκῶ νομίζω. — (βασιλέα) αὐτίκα ἐπιπεσεῖσθαι σφίσιν ἀτάκτους (οὔσι) ὅτι ὁ βασιλιάς ἀμέσως θὰ πέσει ἐπάνω τους, ἐνῶ βρίσκονταν σὲ ἀταξία. — παλτὸν ἀκόντιο. — καθίσταμαι τοποθετοῦμαι, παίρνω θέση.

§ 4 - 7. σπουδῆ βία. — ἐχόμενος (δηλ. τοῦ Κλεάρχου) κοντὰ στὸν Κλ. (βλ. πίν. VII στὸ τέλος τοῦ βιβλίου). — ἔσχε, ἀόρ. τοῦ ἔχω παίρνω θέση. — τὸ πελταστικόν οἱ πελταστῆς. — ὑπαρχος υπαρχηγός. — ὄσον περίπου. — παραμηρίδια μετάλλινα καλύμματα ποῦ προφύλαγαν τοὺς μηρούς τοῦ πολεμιστῆ. — ψιλῆ γυμνή, ἀπροφύλακτη (δηλ. χωρὶς κράνος. — καθίσταμαι εἰς τὴν μάχην παίρνω μέρος στὴ μάχη. — προμετωπίδια καὶ προστερνίδια μετάλλινα καλύμματα ποῦ προφύλαγαν τὸ μέτωπο καὶ τὸ στήθος τῶν πολεμικῶν ἵππων. — Ἑλληνικὴ μάχαιρα ἦταν ξίφος λίγο κυρτὸ μὲ μιὰ κόψη.

(§ 8 - 11.) μέσον ἡμέρας μεσημέρι. — δείλη τὸ δειλί, τὸ ἀπόγευμα, τὸ χρονικὸ διάστημα τῆς ἡμέρας μετὰ τὸ μεσημέρι· χωριζόταν σὲ δείλην πρωϊαν (2 - 4 μ.μ.) καὶ δείλην ὀψίαν (4 - 6 μ.μ.). — χρόνω συχνῶ ὕστερον ὕστερ' ἀπὸ πολὺ χρόνο. — μελανία μαυρίλα. — ἐπὶ πολὺ σὲ μεγάλη ἔκταση. — τάχα δὴ ἀμέσως πιά. — ἐχόμενοι (δηλ. τούτων ἦσαν) ἔπειτα ἀπὸ αὐτοὺς ἀκολουθοῦσαν. — γεροφόροι στρα-

τιώτες πού κύριο ἔπλο τους εἶχαν τὸ γέρρον· τὰ γέρρα ἦταν μακριᾶς ὀρθογώνιες ἀσπίδες πλεγμένες ἀπὸ κλωνάρια ἱτιάς ἢ λυγαριάς· μερικοὶ λαοὶ τὶς ἐκάλυπταν καὶ μὲ ἀκατέργαστα δέρματα βοδιῶν. — ἀσπίς ποδήρης μακριὰ ἀσπίδα πού ἔφτανε ὡς κάτω στὰ πόδια. — πλαίσιον παράταξη τέτοια πού νὰ σχηματίζεται τετράγωνο. — διαλείπω ἀπέχω. — συχνὸν (ἐπίρρ.) πολύ. — ἀποτεταμένα, πρκμ. τοῦ ἀποτείνομαι προεκτείνομαι. — δίφρος τὸ κύριο μέρος τοῦ ἄρματος, ὅπου στεκόταν ἐκεῖνος πού ὀδηγοῦσε τὸ ἄρμα, ὁ ἡνίοχος (βλ. εἰκ. δρεπανηφόρου ἄρματος, πίν. IV στὸ τέλος τοῦ βιβλίου). — βλέποντα στραμμένα. — ὡς διακόπτειν = ὥστε διακόπτειν· διακόπτω κόβω στὰ δύο, κατακόβω.

§ 12 - 13. παρελαύνω περνῶ ἔφιππος. — πάντα ἡμῖν πεποιήται τὸ καθεὶ ἔχομε πετύχει, νικήσαμε πιά πέρα γιὰ πέρα. — τὸ μέσον στίφος τὸ πλῆθος τῶν στρατιωτῶν πού βρισκόταν στὸ κέντρο τῆς ἐχθρικής παρατάξεως (δὴλ. οἱ 6 000 ἵππεῖς τοῦ Ἀρταγέρση μπροστὰ στὸ βασιλιά, πού ἀποτελοῦσαν τὴ σωματοφυλακὴ του). — περιῆν, πρτκ. τοῦ περίειμι εἶμαι πιὸ ἰσχυρός, ξεπερνῶ στὴ δύναμη, — τοῦ Κύρου εὐωνύμου ἔξω ἦν (βλ. πίν. VII). — ἀποσπῶ ἀπομακρύνω. — ἐκατέρωθεν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. — μέλει μοι φροντίζω. — ὅπως καλῶς ἔχοι (τὸ πρᾶγμα) πῶς τὸ πράγμα (ἡ μάχη) νὰ πάει καλά.

§ 14 - 16 ὀμαλῶς μὲ κανονικὸ βᾶδισμα. — προῆει, πρτκ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ. — ἔτι ἀκόμη. — ἐν τῷ αὐτῷ (τόπῳ) στὴν ἴδια θέσση. — οὐ πάνυ πρὸς τινι ὄχι πολὺ κοντὰ σὲ κάποιον. — καταθεῶμαι παρατηρῶ, βλέπω καλά. — ἐκατέρωσε καὶ στὸ ἓνα μέρος καὶ στὸ ἄλλο. — ἀποβλέπω κατευθύνω (ρίχνω) τὸ βλέμμα μου. — ὑπελάσας, ἀόρ. τοῦ ὑπελαύνω τρέχω ἔφιππος ἀπὸ τὰ πλάγια. — ὡς συναντήσαι = ὥστε συναντήσαι. — ἤρετο, ἀόρ. β' τοῦ ἐρωτῶ. — ἐπιστήσας, δὴλ. τὸν ἵππον· ἐπίστημι σταματῶ. — ἱερά τὰ μαντικά σημάδια πού φανερόνται στὰ σπλάχνα τῶν θυσιαζόμενων ζώων. — σφάγια τὰ μαντικά σημάδια πού παρατηροῦνται στὰ προορισμένα γιὰ θυσία ζῶα πρὶν τὰ σφάζουν ἢ τὴν ὥρα πού τὰ σφάζουν. — ἰόντος νὰ περνᾷ. — τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον τὸ σύνθημα περνᾷ (ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες) γιὰ δευτέρη φορὰ· τὸ σύνθημα δινόταν ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸ στοὺς ἄντρες πού στέκονταν κοντὰ του καὶ ἀπ' αὐτοὺς περνοῦσε ἀπὸ τὸν

ένα στον άλλο ως τον τελευταίο στρατιώτη της παρατάξεως· από τον τελευταίο ξαναπερνούσε αντίστροφα ως τον αρχηγό.—καί ὅς καί αὐτός—**θαυμάζω** ἀπορῶ, παραξενεύομαι.—**παραγγέλλω** (τὸ σύνθημα) δίνω τὸ σύνθημα.—**χώρα** θέση.

§ 17 - 20. **στάδιον** ἀρχαία μονάδα μήκους· ἰσοδυναμοῦσε μὲ 185 περίπου μέτρα σημερινά.—**τῷ φάλαγγε διειχέτην** = αἱ δύο **φάλαγγες** διεῖχον· **διέχω** ἀπέχω, βρίσκομαι μακριά.—**παιανίζω** ψάλλω τὸν παιάνα· **παιάν** ἦταν πολεμικὸ τραγούδι ποὺ τραγουδοῦσαν οἱ Ἕλληνες πρὶν ἀπὸ τῆ μάχη τιμώντας τὸν Ἄρη, τὸ θεὸ τοῦ πολέμου.—**ἤρχοντο**, πρτκ. τοῦ **ἄρχομαι** ἀρχίζω, κάνω ἀρχή.—**ἀντίος ἔρχομαι** τινι ἔρχομαι ἀντιμέτωπος ἐναντίον κάποιου.—**ἐκκυμαίνει** τι τῆς **φάλαγγος** ἓνα μέρος τῆς παρατάξεως ἔβγαινε πρὸς τὰ ἔμπρὸς σὰν κύμα.—**θέω** τρέχω· **δρόμῳ** **θέω** προχωρῶ μὲ γρήγορο βῆμα (τρεχάλα).—**φθέγγομαι** βγάζω κραυγή.—**οἶον** ὅπως, σάν.—**τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι** ἀλαλάζουν (φωνάζουν ἀλαλά) παρακαλώντας τὸν Ἐνυάλιο· ὁ Ἐνυάλιος ἦταν θεὸς τοῦ πολέμου.—**τόξευμα ἐξικνεῖται** βέλος ποὺ ρίχνεται καὶ φτάνει στὸ σκοπὸ του.—**ἐκκλίνω** στρέφω τὰ νῶτα, γυρίζω τὶς πλάτες μου.—**ἐνταῦθα** δὴ τότε πιά.—**κατὰ κράτος** μὲ ὅλη τους τὴ δύναμη.—**προΐδοιεν**, εὐκτ. ἀορ. τοῦ προωρῶ βλέπω μπροστά μου.—**δίσταμαι** χωρίζομαι στὴ μέση, ἀφήνω χάρο.—**ἔστιν ὅστις** κάποιος.—**κατελήφθη** ἀπὸ ἄρμα· ἀορ. τοῦ καταλαμβάνομαι προφτάνομαι.—**ἵππόδρομος** ἵπποδρόμιο.—**ἐκπλαγείς**, μτχ. ἀορ. τοῦ ἐκπλήττομαι τὰ χάνω.

§ 21 - 24. **τὸ καθ' αὐτούς** τὸ ἀπέναντί τους στράτευμα (τῶν ἐχθρῶν).—**οὐδ' ὡς** οὔτε ἔτσι, μὲ ὅλα αὐτὰ δέν.—**ἐξήχθη**, ἀορ. τοῦ **ἐξάγομαι** παρασύρομαι.—**συνεσπειραμένην**, μτχ. πρkm. τοῦ **συσπειρῶμαι** συσπειρώνομαι, συμπυκνώνομαι.—**ἐπιμελοῦμαι** φροντίζω, παρατηρῶ μὲ προσοχή.—**ἤδει**, πρτκ. τοῦ **οἶδα** γνωρίζω.—**ἡγοῦμαι** διοικῶ, κυβερνῶ.—**ἰσχύς** δύναμη (στρατιωτικὴ), στρατός.—**χρήζω** ἔχω ἀνάγκη.—**αἰσθάνομαι** λαβαίνω γνώση—**γίγνομαι** ἔξω τινὸς βρίσκομαι ἔξω ἀπὸ κάτι.—**ἐκ τοῦ ἀντίου** ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος.—**τοῖς ἔμπροσθεν αὐτοῦ τεταγμένοις**, δηλ. τοὺς 6 000 ἵππεῖς τοῦ Ἄρταγέρση.—**ἐπικάμπτω** κάνω στροφή.—**ὡς εἰς κύκλωσιν** γιὰ νὰ περικυκλώσει.—**δείσας**, ἀορ. τοῦ **δέδοικα** ἢ **δέδια** φοβοῦ-

μαι. — γίγνομαι ὀπισθεν ἔρχομαι ἀπὸ τὰ νῶτα. — ἐλαύνω ἀντίος (τινὶ) πέφτω μὲ ὄρμη ἐναντίον (κάποιου). — ἐμβάλλω ἐφορμῶ.

§ 25 - 27. ὁμοτράπεζοι εὐγενεῖς Πέρσες ποὺ ἀποτελοῦσαν τὴν ἀκολουθία τοῦ Κύρου. — ἠνέσχετο, ἀόρ. τοῦ ἀνέχομαι κρατιέμαι. — ἴεμαι ὄρμῶ. — παίω χτυπῶ. — τιτρώσκω πληγῶνω. — Κτησίας, καταγόταν ἀπὸ τὴν Κνίδο, μιὰ πόλη τῆς Καρίας· αἰχμαλωτίστηκε ἀπὸ τοὺς Πέρσες καὶ ἔζησε 17 χρόνια (415 - 398) στὴν περσικὴ αὐλὴ· συνόδεψε τὸ βασιλιά Ἀρταξέρξη στὴ μάχη στὰ Κούναξα· συνέγραψε τὰ Περσικά, δηλ. περσικὴ ἱστορία, ποὺ μόνον ἀποσπάσματα σώθηκαν. — ἰῶμαι θεραπεύω, γιαιτρεύω. — ἀκοντίζω παλτῶ ρίχνω ἀκόντιο καὶ μ' αὐτὸ χτυπῶ. — βιαίως μὲ δύναμη, δυνατά. — κείμαι κείτομαι νεκρός.

(10, 1 - 19)

§ 1 - 4. ἐνταῦθα δὴ τότε λοιπὸν (δηλ. μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κύρου). — ὠρμηντο, ὑπερσυντλ. τοῦ ὄρμῶμαι ξεκινῶ. — διέσχον, ἀόρ. τοῦ διέχω (βλ. κερ. 8, § 17). — οἱ μὲν, δηλ. οἱ Ἕλληνες. — τοὺς καθ' αὐτούς, βλ. κερ. 8, § 21, τὸ καθ' αὐτούς. — ὡς πάντα νικῶνται μὲ τὴν ἰδέα ὅτι ἦταν νικητὲς σὲ ὅλα, σὲ ὅλη τὴν παράταξη.

§ 5. τὰ σκευοφόρα, κυρίως τὰ ὑποζύγια ποὺ μετέφεραν ἀποσκευές, τὰ φορητὰ ζῶα ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : οἱ ἀποσκευές. — εἰς τὸ πρόσθεν οἴχομαι πηγαίνω (βαδίζω) πρὸς τὰ ἐμπρός. — ἴοιεν, εὐκτ. τοῦ ἔρχομαι. — ἀρήγω βοηθῶ.

§ 6 - 8. ταύτη προσιόντα ἂν θὰ ἐρχόταν ἀπὸ αὐτὸ τὸ μέρος (δηλ. ὀπισθεν). — ἄγω (ἀμτβτ.) προχωρῶ πορεύομαι. — ἦ (ἀπὸ ἐκεῖ) ὅπου. — παρέρχομαι προσπερνῶ. — ἀπάγω φεύγω, ἀποχωρῶ, γυρίζω πίσω. — ἀναλαμβάνω παίρνω μαζί μου. — σῦνδοδος συμπλοκή. — διήλασε (τοῦ διελαύνω) κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστὰς μὲ τὸ ἵππικό του πέρασε ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες πελταστὲς (βλ. πίν. VII). — κατέκανε, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω σκοτώνω. — διαστάντες (τοῦ δίσταμαι) ἀφοῦ ἄνοιξαν δρόμο ἀνάμεσα στὶς τάξεις τους. — Ἀμφιπολίτης κάτοικος τῆς Ἀμφιπόλεως, μιᾶς ἀποικίας τῶν Ἀθηναίων κοντὰ στὶς ἐκβολές τοῦ Στρυμόνα, στὴν ἀνατολικὴ Μακεδονία — φρόνιμος γίγνομαι ἐνεργῶ μὲ φρόνηση. — δ' οὖν ὅπωςδήποτε. — μεῖον ἔχω εἶμαι

κατώτερος, μειονεκτῶ. — ἀπαλλάττομαι ἀπομακρύνομαι, ἀποχωρῶ. — πάλιν πρὸς τὰ πίσω. — ἀναστρέφω ἐπιστρέφω. — δὴ πιά.

§ 9-10. προσάγω πρὸς τι ἐπιτίθεμαι ἐναντίον κάποιου. — περιπτύσσω περικυκλώνω. — ἀναπτύσσειν τὸ κέρασ νὰ ἀναπτύξουν τὴν πτέρυγα (νὰ δώσουν στὴν πτέρυγα μεγαλύτερη ἔκταση· βλ. πίν. IX). — ποιοῦμαι ὀπισθεν τὸν ποταμὸν παρατάσσομαι ἔτσι, ὥστε νὰ ἔχω τὸν ποταμὸ πίσω μου. — καὶ δὴ τότε πιά. — παρελθὼν, δηλ. τὴν ἀριστερὴ πτέρυγα τῶν Ἑλλήνων. — καθίστημι ἀντίαν τὴν φάλαγγα παρατάσσω ἀπέναντι τῆ φάλαγγα.

§ 11-15. τὸ πρόσθεν πρῶτοτερα. — δέχομαι ὑπομένω (ἀντέχω) τὴν ἔφοδο, ἀντιστέκομαι. — ἐκ πλείονος ἀπὸ μεγαλύτερη ἀπόσταση. — ἐπιδιώκω καταδιώκω. — κώμης τινός, τὸ χωριὸ αὐτὸ ἦταν τὰ Κούναξα. — ἀναστρέφομαι, σὲ στρατιωτικὴ ἔννοια : κάνω μεταβολὴ καὶ στέκομαι ἀντιμέτωπος στὸν ἐχθρὸ. — ἐνεπλήσθη, ἀόρ. τοῦ ἐμπίπλαμαι γεμίζω. — τὸ βασίλειον σημεῖον ἢ βασιλικὴ σημαία. — ἀνατεταμένος (μετχ. πρkm. τοῦ ἀνατείνομαι βρίσκομαι στὴν κορυφή, ἀνυψώνομαι) ὑψωμένος. — πέλτη, ἐδῶ : δόρυ. — ψιλῶ, ἀπογυμνῶν, ἀδειάζω. — τὰ ὑπὲρ τὰ παραπέρα. — ελαύνω τρέχω ἐφιππος. — ἀνὰ κράτος μὲ ἔλη τὴ δύναμη, ὀλοταχῶς.

§ 16-19. τίθεμαι τὰ ὄπλα ἀποθέτω (ἀφήνω) τὰ ὄπλα. — ἅμα μὲν ... ἅμα δὲ ἀπὸ τῆ μιὰ μεριὰ ... καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη. — θαυμάζω ἀπορῶ, ἐκπλήσσομαι. — ἤδεσαν, πρτκ. τοῦ οἶδα. — παρήει ἐρχόταν (πρὸς αὐτοὺς). — εικάζω συμπεραίνω. — οἶχομαι ἔχω ἀπομακρυνθεῖ. — τι κάποια θέση. — ἄγομαι μεταφέρω. — καταλαμβάνω βρίσκω. — χρήματα πράγματα. — σιτίον τρῶφιμο, τροφή. — σφόδρα ἔνδεια μεγάλη ἔλλειψη. — διαδίδωμι μοιράζω. — ἀνάριστοι ἀγευματίστοι, χωρὶς νὰ ἔχουν γευματίσει. — δὴ ὅπως εἶναι γνωστό. — ἄριστον γεῦμα. — διαγίγνομαι περνῶ

ΒΙΒΛΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

(1, 2 - 23)

§ 2-3. ἄμα τῇ ἡμέρᾳ μόλις ξημέρωσε, μετὸ ξημέρωμα. — σημανοῦντα, μέλλ. τοῦ σημαίνω παραγγέλλω. — χρῆ πρέπει. — συσκευάζομαι συμμαζεύω τὰ πράγματά μου, τίς ἀποσκευές μου. — προϊέναι, ἀπαρμφ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ. — εἰς τὸ πρόσθεν πρὸς τὰ ἔμπρός. — συμμείξειαν, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμι τινι συναντιέμαι μετὰ κάποιον. — ἐν ὄρμῃ εἶμι εἶμαι ἔτοιμος νὰ ξεκινήσω. — ὁ ἥλιος ἀνέχει ὁ ἥλιος ἀνατέλλει. — **Τευθρανία** χώρα τῆς Μ. Ἀσίας στὴν Μυσία. — **Ταμῶς** Αἰγύπτιος ποῦ ἀκολούθησε τὸν Κύρο στὴν ἐκστρατεία του ἐναντίον τοῦ Ἀρταξέρξε. — **ὠρμητο**, ὑπερσυντλ. τοῦ ὀρμῶμαι ξεκινῶ. — **ἐπὶ Ἰωνίας** γιὰ τὴν Ἰωνία. — **ὄθενπερ** ἀπ' ὅπου ἀκριβῶς.

§ 4-5. βαρέως φέρω πολὺ λυποῦμαι, νιώθω μεγάλη στενοχώρια. — ὠφελε Κύρος ζῆν μακάρι νὰ ζοῦσε ὁ Κύρος. — **ἐπαγγέλλομαι** ὑπόσχομαι. — **καθιεῖν**, μέλλ. τοῦ καθίζω. — **τῶν νικῶντων ἐστὶ** στοὺς νικητὲς ταιριάζει. — **τὸ ἄρχειν** ἡ ἐξουσία.

§ 6. οἶχομαι ἔχω φύγει ὁ πρτκ. **ὠχόμην** εἶχα φύγει ἡ (ὅπως ἐδῶ) ἔφυγα. — **σίτος** τρόφιμα. — **κόπτω** σφάζω. — **ξύλα** καυσόξυλα. — **μικρὸν** λίγο. — **οὐ** στὸν τόπο, ὅπου. — **οἰστός** βέλος. — **ἐκβάλλω** πετῶ ἔξω ἀπὸ τῆ φαρέτρα (τῆ βελοθήκη). — **γέρρα** (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11). — **πέλτη** μικρὴ ἀσπίδα πλεγμένη ἀπὸ κλαδιὰ δέντρων. — **φέρεσθαι** γιὰ νὰ παίρνονται : στὴ διάθεση ἐκείνων ποῦ ἤθελαν νὰ τίς παίρνουν. — **ἔψω** βράζω.

§ 7-8. Ἄμφι πλήθουσαν ἀγορὰν (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 1 - 3). — **κῆρυκες** ἄντρες ποῦ στέλνονταν στοὺς ἐχθροὺς νὰ διαπραγματευθοῦν γιὰ εἰρήνη· ἦταν ἱερά καὶ ἀπαραβίαστα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἔφεραν ὡς σῆμα τοῦ ἀξιώματός τους ἓνα εἶδος ραβδιοῦ, τὸ **κηρύκειον**. — **ἐντίμως** ἔχω μετὰ ὑπολήπτονται. — **προσποιοῦμαι ἐπιστήμων** εἶ-

ναι ισχυρίζομαι πὼς γνωρίζω (κάτι) καλά. — τὰ ἀμφὶ τάξεως τὰ σχετικὰ μὲ τὴν τακτικὴ τοῦ πολέμου, δηλ. τὴν τέχνη τῆς παρατάξεως στρατοῦ. — ὄπλομαχία, κυρίως : μάχη μὲ ὄπλα· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ : τέχνη τῆς χρησιμοποίησεως τῶν ὄπλων. — ἀπέκτονε, πρkm. τοῦ ἀποκτείνω. — αἱ βασιλέως θύραι τὰ ἀνάκτορα (ἢ αὐλὴ) τοῦ βασιλιᾶ· ἐδῶ : σκηνὴ τοῦ βασιλιᾶ. — εὕρισκεσθαι νὰ προσπαθοῦν νὰ πετύχουν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τους.

§ 9 - 11. βαρέως μὲ ἀγανάκτηση. — οὐ τῶν νικῶντων ἐστὶ δὲν ταιριάζει στοὺς νικητῆς. — κάλλιστον τὸ καλύτερο, τὸ ἀξιοπρεπέστερο. — αὐτίκα ἀμέσως, στὴ στιγμὴ. — ἤξω θὰ γυρίσω. — τὰ ἱερά τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων. — ἐξηρημένα βγαλμένα (ἀπὸ τὴν κοιλιά)· πρkm. τοῦ ἐξαιροῦμαι. — θαυμάζω ἔχω μιὰν ἀπορία. — πότερα γιὰ ποιὸ ἀπὸ τοὺς δύο λόγους. — ὡς κρατῶν σὰν νικητῆς, μὲ τὴν ἰδέα πὼς εἶναι νικητῆς. — τί δεῖ ποιὰ ἀνάγκη εἶναι. — ἐὰν αὐτῶ ταῦτα χαρίζονται ἂν τοῦ κάνουν αὐτὴ τὴ χάρη. — ἀντιποιοῦμαι τινι τῆς ἀρχῆς διεκδικῶ (προσπαθῶ νὰ πάρω) ἀπὸ κάποιον τὴν ἐξουσία (τὴ βασιλεία). — παρέχω παραδίδω.

§ 12 - 14. εἰ μὴ (μετὰ ἀπὸ ἄρνηση) παρὰ μόνον, ἐκτὸς ἀπὸ. — ἀρετὴ ἀνδρεία. — τὸ σῶμα ἡ ζωὴ. — οἴου, προσκτκ. τοῦ οἴομαι. — ἔοικα ὁμοιάζω. — οὐκ ἄχαρις = χαρίεις χαριτωμένος, νόστιμος. — ἴσθι προσκτκ. τοῦ οἶδα. — περιγίγνομαι τινος ὑπερτερῶ, καταβάλλω κάποιον.

§ 15 - 18. ὑπολαμβάνω παίρνω τὸ λόγο. — σὲ ἄσμενος ἐόρακα μὲ χαρὰ σὲ εἶδα. — ἐν τοιούτοις πράγμασι σὲ τέτοιες περιστάσεις. — συμβουλευομαι τινι ζητῶ τὴ συμβουλὴ κάποιου. — πρὸς θεῶν γιὰ ὄνομα τῶν θεῶν. — δοκεῖ φαίνεται. — οἶσει, μέλλ. τοῦ φέρω. — οἶσθα γνωρίζεις. — ταῦτα ὑπήγετο (αὐτόν, δηλ. τὸν Φαλίνο) μὲ τὰ μέσα αὐτὰ προσπαθοῦσε νὰ ἐξαπατήσει τὸν Φ. — ὁ παρὰ βασιλέως πρεσβεύων ὁ ἀπεσταλμένος ἀπὸ τὸ βασιλιά.

§ 19. ὑποστρέφω μὲ ἐπιτηδειότητα ξεφεύγω. — δόξα προσδοκία. — μυρία ἐλπίδες ἀπειρες ἐλπίδες. — ἄκοντος βασιλέως χωρὶς τὴ θέληση τοῦ βασιλιᾶ. — ὅπη μὲ ὅποιο τρόπο.

§ 20 - 23. δέοι, εὐκτ. τοῦ δεῖ εἶναι ἀνάγκη. — πλείονος ἀξιός

εἶμι εἶμαι χρησιμότερος. — σπονδαὶ ἀνακωχή, εἰρήνη. — διασημαίνω δηλώνω καθαρά.

(3, 1 - 14, 17 - 23)

§ 1 - 2. ἔφοδος ἐρχομός. — τῷδε ἀπὸ τοῦ ἐξῆς, ἀπ' αὐτὸ ἐδῶ. — ἡ πρόσθεν ἡμέρα ἡ προηγούμενη μέρα. — προφύλακες προφυλακές. — ἐπισκοπῶ ἐπιθεωρῶ. — σχολάζω εὐκαιρῶ.

§ 3 - 5. καθίστημι παρατάσσω. — πάντη σ' ὅλη τὴν ἔκταση. — προέρχομαι προχωρῶ, παρουσιάζομαι. — εὖοπλος ἐκεῖνος ποὺ ἔχει καλὰ ὄπλα. — φράζω λέγω, παραγγέλλω. — εἰμί πρὸς τινι βρισκομαι κοντὰ σὲ κάποιον. — ἀνερωτῶ ρωτῶ. — μάχης δεῖ εἶναι ἀνάγκη μάχης : πρέπει νὰ γίνει μάχη. — πορίζω δίνω, χορηγῶ.

§ 6 - 7. ἀπελαύνω φεύγω ἔφιππος. — ἦκον γύρισαν. — ᾧ ἐπέτετακτο ποὺ τοῦ εἶχε δοθεῖ διαταγή. — πράττω τι διαπραγματεύομαι κάτι. — εἰκότα λογικά. — δοκῶ φαίνομαι. — ἡγεμῶν ὁδηγός. — ἔνθεν (σὲ μέρη) ἀπ' ὅπου.

§ 8 - 9. μεθίσταμαι τινὰ ἀπομακρύνω κάποιον. — καθ' ἡσυχίαν ἡσυχά, εἰρηνικά. — ἔρχομαι ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια πηγαίνω σὲ μέρη ποὺ ὑπάρχουν τρόφιμα. — διατρίβω ἀργοπορῶ. — ὄκνῶ μὴ φοβοῦμαι μήπως. — ἀποδόξῃ, ἀόρ. τοῦ ἀποδοκεῖ· ἀποδοκεῖ μοι (μὲ ἀπρμφ.) ἀποφασίζω νὰ μὴ. — σπένδομαι δέχομαι τίς σπονδές (τὴν ἀνακωχή). — ἡγοῦμαι ὁδηγῶ.

§ 10 - 14. ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ κάτι. — αὐλῶν αὐλάκι. — ὡς = ὥστε. — διάβασις πρόχειρη γέφυρα, πέραμα. — ἐκπεπτωκότες ξεριζωμένοι καὶ πεσμένοι καταγῆς. — ἀποδείκνυμι δείχνω, ὀρίζω. — ἐψητὸς βρασμένος.

§ 17 - 20. πίπτω εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πέφτω σὲ πολλές καὶ ἀνυπέρβλητες δυσκολίες. — εὖρημα ποιοῦμαι θεωρῶ εὐτύχημά μου. — αἰτοῦμαι τινὰ δοῦναί μοι ζητῶ ἀπὸ κάποιον νὰ μοῦ ἐπιτρέψει. — ἀποσώζω τινὰ ἐπαναφέρω κάποιον σῶω. — ἀχαριστία μοί ἐστι πρὸς τινος βρίσκω ἀγνωμοσύνη (ἀχαριστία) ἀπὸ κάποιον. — γνοῦς, ἀόρ. τοῦ γινώσκω· ταῦτα γινώσκω σχηματίζω αὐτὴ τὴ γνώμη. — αἰτοῦμαι βασιλεῖα παρακαλῶ τὸ βασιλιά. — χαρίζομαι τινι κάνω

χάρη σέ κάποιον. — ἐπιστρατεύω ἐκστρατεύω, κάνω ἐκστρατεία. — κατά τους Ἕλληνας ἀπέναντι στους Ἕλληνες. — διήλασα, τοῦ διελαύνω περνῶ μέ τὸ ἵππικὸ μου ἀνάμεσα σέ κάποιον. — συνέμειξα, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμί τινι συναντιέμαι μέ κάποιον. — ἐρέσθαι, ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ. — μετρίως μέ μετριοφροσύνη, φρόνιμα. — εὐπρακτος εὐκολος· εὐπρακτότερόν μοί ἐστι εὐκολότερα κατορθώνω. — διαπράττομαι κατορθώνω, πετυχαίνω.

§ 21 - 23. μεταστάντες, ἀόρ. τοῦ μεθίσταμαι ἀποσύρομαι. — ἐπορευόμεθα = ἐβουλόμεθα πορεύεσθαι. — λαμβάνω προλαβαίνω. — ἐν δεινῷ εἰμι βρίσκομαι σέ φοβερή (πολὺ δύσκολη) θέση. — παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτούς ἐνῶ τότε ἐμπιστευόμεσθε τοὺς ἑαυτοὺς μας σ' αὐτόν. — εὖ ποιῶ εὐεργετῶ. — ἀντιποιοῦμαί τινι τῆς ἀρχῆς (βλ. κεφ. 1, § 9 - 11). — οὔτε ἔστι (τι), ὅτου ἔνεκα οὔτε ὑπάρχει αἰτία γιά. — λυπῶ ἐνοχλῶ. — ἀδικῶ βλάπτω. — ἀμύνομαι ἀποκρούω. — ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινά κάνω ἀρχή νά εὐεργετῶ κάποιον. — ἤττωμαί τινος εὖ ποιῶν φαίνομαι κατώτερος κάποιου στίς εὐεργεσίες. — εἰς γε δύναμιν ὅσο τουλάχιστο μπορέσουμε.

(5, 1 - 21, 24 - 26, 27 - 42)

§ 1 - 2. Ζαπάτας, παραπόταμος τοῦ Τίγρητα. — ἐπιβουλή ἐχθρική ἐνέργεια. — συγγίγνομαι τινι συναντιέμαι μέ κάποιον. — παύω σταματῶ, διαλύω. — ἐροῦντα, μέλλ. τοῦ λέγω. — χρήζω ἐπιθυμῶ, θέλω. — ἐτοιμῶς πρόθυμα.

§ 3 - 6. δεξιάι (χεῖρες)· δίδονται ἀνταλλάσσονται χειραψίες μέ διαβεβαιώσεις. — φυλάττομαι τινά προφυλάγομαι ἀπό κάποιον. — ἀντιφυλαττόμεθα (ὑμᾶς) τὸ ἴδιο προφυλαγόμεσθε ἀπό σᾶς. — σκοπῶ ἐξετάζω, παρατηρῶ (ἐκεῖνα πού συμβαίνουν). — αἰσθέσθαι, ἀόρ. τοῦ αἰσθάνομαι καταλαβαίνω. — ἐπινοῶ βάζω στό μυαλό μου. — ἔρχομαι εἰς λόγους τινί συζητῶ μέ κάποιον. — ἐξέλοιμεν, ἀόρ. τοῦ ἐξαιρῶ βγάζω. — ἀπιστία δυσπιστία, καχυποψία. — φθάνω προλαβαίνω. — κακόν (τι) ποιῶ τινι προξενῶ κακὸ σέ κάποιον. — ἀνήκεστος ἀγιάτρευτος. — μέλλω σκοπεύω. — ἀγνωμοσύνη παρανοήσεις, παρεξήγήσεις. — συνουσία προσωπική ἐπικοινωνία, συνανα-

στροφή. — ἤκω ἔχω ἔλθει. — διδάσκω τινά, ὡς ἐξηγῶ σὲ κάποιον πῶς.

§ 7. σύνοιδα ἑμαυτῷ συναισθάνομαι, νιώθω. — τὸν θεῶν πόλεμον τὸν πόλεμο μὲ τοὺς θεούς. — ἀπὸ ποίου τάχους μὲ ποιὰ ταχύτητα. — ἀποφεύγω ξεφεύγω. — ἀποδραίη, ἀόρ. τοῦ ἀποδιδράσκω καταφεύγω, κρύβομαι. — ὅπως πῶς — ἐχυρὸν χωρίον ὄχυρὸς τόπος. — ἀποσταίη, ἀόρ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποσύρομαι. — πάντη παντοῦ. — ἴσον ἐξίσου, τὸ ἴδιο. — κρατῶ τινος ἐξουσιάζω κάτι.

§ 8 - 11. οὕτω γινώσκω αὐτὴ εἶναι ἡ γνώμη μου. — συντίθεμαι φιλίαν πιάνω φίλια. — κατατίθεμαι ἐμπιστεύομαι. — πᾶσα ὁδὸς κάθε δρόμος. — εὐπορος εὐκολοπέραστος. — ἀπορία ἔλλειψη. — πᾶσα ὁδὸς ὅλος ὁ δρόμος (πού πρέπει νὰ περάσουμε). — διὰ σκότους σκοτεινός, ἄγνωστος. — ἐπίσταμαι ξέρω. — δύσπορος δυσκολοπέραστος. — ὄχλος πλῆθος ἀνθρώπων. — ἐρημία ἐρημιὰ μοναξιά. — μεστός γεμάτος. — ἀπορία, ἐδῶ : ἀμηχανία, δυσκολία. — μανέντες, ἀόρ. τοῦ μαίνομαι μὲ πιάνει τρέλα. — ἔφεδρος ἀντίπαλος. — σῶζω διατηρῶ.

§ 12 - 14. Μυσοί, κάτοικοι τῆς Μυσίας, μιᾶς χώρας στὰ ΒΔ τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπέναντι στὴν Λέσβο. — λυπηρὸς ἐνοχλητικός. — ταπεινὸν παρέχω τινὰ ταπεινῶνω, ὑποτάσσω κάποιον. — Πισίδαί (βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11). — τεθυμωμένους, πρkm. τοῦ θυμοῦμαί (τινι) εἶμαι ἐξοργισμένος μὲ κάποιον. — μᾶλλον εὐκολότερα, καλύτερα. — κολάζομαι τινά τιμωρῶ κάποιον. — ἀλλὰ μὴν, ἐδῶ : ἐξάλλου. — ἐν τοῖς ἀνάμεσα σὲ ὑσους. — λυπῶ ἐνοχλῶ. — δεσπότης κυρίαρχος. — ἀναστρέφομαι (συμπερι) φέρομαι. — ὑπηρέτης βοηθός. — χάριν ἔχω τινὶ χρωστῶ εὐγνωμοσύνη σὲ κάποιον.

§ 15. ἐνθυμοῦμαι φέρνω στὸ μυαλό μου, ἀναλογίζομαι, σκέπτομαι. — οὕτω θαυμαστὸν τόσο παράδοξο. — καὶ (ἐπιτατ.) ἦδιστα μὲ πολὺ μεγάλη εὐχαρίστηση. — δεινὸς λέγειν ἱκανὸς ρήτορας.

§ 16 - 19. ταῦτα γινώσκω = οὕτω γινώσκω (§ 8). — βουλεύω κακὸν τινι σκέπτομαι κακὸ γιὰ κάποιον. — κακόνους εἰμί τινι = βουλεύω κακὸν τινι. — ἀντακούω ἀκούω καὶ ἐγώ. —

ἀπολέσαι, ἀόρ. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέφω. — ἀπορῶ στεροῦμαι, δέν ἔχω. — ὄπλισις, ὄπλισμός, ὄπλα. — ἐν οἷς ποῦ μέ αὐτά. — ἀντιπάσχω παθαίνω ἔξαιτίας μου. — χωρία ἐπιτήδεια κατάλληλες θέσεις. — διαπορεύομαι περνῶ. — ἔξεστιν ἡμῖν μπορούμε ἑμεῖς, μάς εἶναι δυνατό. — ἀπορος ἀδιάβατος, ἀπέραστος. — ταμιεύομαι ἀποχωρίζω. — ὀπόσοις ὑμῶν = τοσούτους ὑμῶν, ὀπόσοις. — διαπορεύω τινά μεταφέρω κάποιον ἀπέναντι. — ἀλλά τὸ γέ τοι πῦρ ... ἐστὶν ἀλλὰ ἡ φωτιά πράγματι εἶναι... — κρείττων πῶ δυνατή. — λιμός πείνα. — ἀγαθὸς γενναῖος.

§ 20 - 21. πόροι τὰ μέσα. — ἐξελοίμεθα, ἀόρ. τοῦ ἐξαιροῦμαι ἐκλέγω, προτιμῶ, — πρὸς θεῶν μπροστά στους Θεούς. — ἀπορος καὶ ἀμήχανος ἐκεῖνος ποῦ δὲ διαθέτει μέσα καὶ βρίσκεται σὲ δυσκολία. — ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι πιέζομαι ἀπὸ τὴν ἀνάγκη. — καὶ τούτων πονηρῶν καὶ εἶναι προσπάντων ἄνθρωποι κακοί. — ἀπιστία ἀνειλικρίνεια. — ἀλόγιστος ἀσυλλόγιστος.

§ 24 - 26. τοιαῦτα ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπάρχει ὑπάρχουν σ' ἐμάς τέτοιοι (δηλ. ἰσχυροὶ) λόγοι, γιὰ νὰ εἶμαστε φίλοι. — πάσχω τὰ ἔσχατα τιμοφοῦμαι ἀυστηρότατα. Θανατόνομα. — ἐν τῷ ἐμφανεῖ φανερά. — φιλοφρονοῦμαι δείχνω φιλική διάθεση. — σύνδειπνον ποιῶμαί τινα δειπνῶ μαζί με κάποιον.

§ 27 - 30. ἐλέγχομαι (μὲ μτχ.) ἀποδείχνομαι ὅτι. — συγγίγνομαι τινι (βλ. πῶ πάνω στὴν § 1). — στασιάζω τινὶ δέν πειθαρχῶ σὲ κάποιον. — τὸ στράτευμα λαμβάνω πρὸς ἑμαυτὸν παίρνω με τὸ μέρος μου τὸ στρατό. — ἔχω τὴν γνώμην πρὸς τινα εἶμαι ἀφοσιωμένος σὲ κάποιον. — παραλυπῶ παρενοχλῶ ἀπειθαρχῶ. — ἐκποδῶν εἶμι φεύγω ἀπὸ τῆ μέση. — ἰσχυρῶς κατατείνω πολὺ ἐπιμένω. — ὡς εἰς ἀγοράν (δηλ. ἰόντες) σὰν νὰ πήγαιναν ν' ἀγοράσουν τροφὲς (δηλ. χωρὶς ὄπλα).

§ 31 - 34. ἐπὶ ταῖς θύραις μπροστά στὴ σκηνή. — παρακαλῶ προσκαλῶ. — εἶσω μέσα. — ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου με τὴν ἐμφάνιση τοῦ αὐτοῦ (ὀρισμένου) σημείου τὸ σημεῖο αὐτὸ ἦταν μιὰ μικρὴ κόκκινη σημάα στὴν κορυφὴ τῆς σκηνῆς τοῦ Τισσαφέρην. — ἡ ἵππασία τὸ τρέξιμο τῶν ἵππέων. — θαυμάζω τι ἀπορῶ με κάτι. — ἀμφι-

γνωῶ δὲν εἶμαι σίγουρος, δὲν μπορῶ νὰ καταλάβω. — πρὶν προτοῦ, ὄσπου. — **Νίκαρχος** ἕνας ἀπὸ τοὺς λοχαγούς. — **τετρωμένος**, πρkm. τοῦ **τιτρώσκομαι** πληγώνομαι.

§ 35 - 37. ἐπισιτίζομαι προμηθεύομαι τροφές.

§ 38. ἔστησαν, ἀόρ. τοῦ ἴσταμαι ἴσταμαι εἰς ἐπήκοον φτάνω σὲ ἀπόσταση πού νὰ μπορεῖ νὰ ἀκούγεται ἡ ὁμιλία. — φαίνομαι (μὲ μτχ.) ἀποδείχνομαι ὅτι. — ἔχει τὴν δίκην τιμωρήθηκε.

§ 39 - 42. ὁμόσαντες, ἀόρ. τοῦ ὁμνυμι ὀρκίζομαι. νομίζω τινὰ φίλον θεωρῶ κάποιον (ὡς) φίλο. — ἀπολωλέκατε, πρkm. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέφω, σκοτώνω. — Ὀρόντας γαμπρὸς τοῦ Ἀρταξέρξε, σατράπης τῆς Ἀρμενίας. — δεῦρο ἐδῶ.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΡΙΤΟ

1 (2 - 25)

§ 2. συνεπισπόμενοι, άόρ. τοῦ συνεφέπομαι συνακολουθῶ, ακολουθῶ μαζί — άπωλώλεσαν, ύπερσυντλκ. τοῦ άπόλλυμαι. — έννοοῦμαι σκέπτομαι. — έπί ταῖς θύραις κοντά στην πρωτεύουσα. — πάντη πανταχοῦ. — άγοράν παρέχω παρέχω τρόφιμα γι' άγορά. — μεῖον λιγότερο. — ήγεμών τῆς οδοῦ οδηγός. — διείργω έν μέσω βρίσκομαι στή μέση και διαχωρίζω. — καταλελειμμένοι ἦσαν, ύπερσυντλκ. τοῦ καταλείπομαι. — εὔδηλος ολόφάνερος. — κατακάνοιεν, άόρ. τοῦ κατακάνω φονεύω. — λειφθείη, άόρ. τοῦ λείπομαι άπομένω, μένω στή ζωή.

§ 3. άθύμως έχω στενοχωροῦμαι. — σίτου γεοῦμαι παίρνω τροφή. — άνακαίω άνάπτω. — έπί τὰ όπλα στό στρατόπεδο. — άναπαύομαι κατακλίνομαι, πλαγιάζω. — όψεσθαι, μέλλ. τοῦ όρω. — οὔτω διάκειμαι βρίσκομαι σέ τέτοια (ψυχική) κατάσταση. —

§ 4 - 5. μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — οἰκοθεν από την πατρίδα. — κρείττων ωφελιμότερος. — άνακοινοῦμαί τινι συσκέπτομαι με κάποιον. — ύποπτεύομαι φοβᾶμαι. — μή εἶη (Ξενοφῶντι) ύπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως μήπως δώσει κάποια άφορμή για κατηγορία έναντίον τοῦ Ξεν. από τους συμπολίτες του. — άνακοινῶ τινι ζητῶ τή συμβουλή κάποιου, ρωτῶ κάποιον.

§ 6 - 7. έπήρετο, άόρ. τοῦ έπερωτῶ. — έρχομαι την οδόν διανῶ το δρόμο, κάνω το ταξίδι. — έπινοῶ έχω κατά νοῦ. — καλῶς πράττω πετυχαίνω το σκοπό μου. — άνείλε, άόρ. τοῦ άναιρῶ χρησιμοδοτῶ. — πάλιν έρχομαι επανέρχομαι. — μαντεία χρησμός. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — λῶον καλύτερα, συμφερότερον. — ίτέον εἶναι ότι έπρεπε νά ταξιδέψει. — πυνθάνομαί τι έρωτῶ κάτι. — ήρου, άόρ. τοῦ έρωτῶ.

§ 8 - 10. καταλαμβάνω βρίσκω, συναντῶ. — ὄρμῳ τὴν ἄνω ὁδὸν πορεύομαι πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὰ μεσόγεια). — προθυμοῦμαι (μὲ ἀπρμρ.) προτρέπω νά. — ἐπειδὴν τάχιστα μόλις. — στόλος ἐκστρατεία. — ἦδει, πρτκ. τοῦ οἶδα. — ὄρμῃ πορεία, ἐκστρατεία. — τὴν ὁδὸν τὶς δυσχέρειες τῆς ὕδοιορίας (πεζοπορίας).

§ 11 - 12. μικρὸν λίγο. — λαχών, ἄορ. τοῦ λαγχάνω· λαγχάνω ὑπνου κοιμᾶμαι. — ἔδοξεν αὐτῷ τοῦ φάνηκε. — σιχηπτός κεραυνός. — τῇ μὲν ... τῇ δὲ ἀφ' ἑνός ... ἀφ' ἑτέρου, ἀπὸ τῆ μιᾶ μεριᾶ ... ἀπὸ τῆν ἄλλη. — πόνος ταλαιπωρία. — ἐφοβεῖτο ... μὴ οὐ δύναται μήπως δὲ θά μπορεῖ. — εἴργω ἐμποδίζω. — πάντοθεν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη. — ἀπορία δυσκολίες, ἐμπόδια.

§ 13 - 14. ὁποῖόν τί ἐστὶ ποιὰ σημασία ἔχει περίπου. — ἔξεστι εἶναι δυνατό. — σκοπῶ ἐννοῶ, κρίνω. — ἔννοια ἐμπίπτει τινὶ ἔρχεται σὲ κάποιον ἢ σκέψη. — τί κατάκειμαι γιατί εἶμαι πλαγιασμένος. — γίγνομαι ἐπὶ τινι περιέρχομαι στὴν ἐξουσία κάποιου. — τί ἐμποδῶν (ἐστὶ) ... μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποθανεῖν τί ἐμποδίζει νά φονευθοῦμε (σκοτωθοῦμε) μὲ ὄνειδισμούς (ἐξευτελισμούς). — τὰ χαλεπώτατα τὰ πιὸ τρομερά. — ἐπιδόντας ἀφοῦ ἰδοῦμε. — ὅπως πῶς. — ἀμυνούμεθα, μέλλ. τοῦ ἀμύνομαι ὑπερασπίζω τὸν ἑαυτό μου. — ὡσπερ ἐξόν = ὡσπερ εἰ ἐξῆν σὰν νά ἐπιτρεπότανε. — προσδοκῶ (ὑποτακτ.) νά περιμένω; — ποίαν ἡλικίαν ἐλθεῖν ἐμαυτῷ, ὅταν συνέβαιναν αὐτὰ ὁ Ξ. ἦταν κάπου τριάντα ἐτῶν. — τήμερον σήμερα. — προδίδωμι παραδίνω.

§ 15 - 18. ἐν οἷοις πράγμασι σὲ ποιὰ κατάστασι. — ἐξέφηναν, ἄορ. τοῦ ἐκφαίνω· ἐκφαίνω πόλεμον φανερά ἀρχίζω, κηρύσσω πόλεμο. — οὐδέν, ἐπίορ. — ἀντεπιμελοῦμαι φροντίζω ἐπίσης. — ὑψηλόμεθα, μέλλ. τοῦ ὑφίεμαι παραμελῶ τὸν ἑαυτό μου. — πείσεσθαι, μέλλ. τοῦ πάσχω. — ἀνασταυρῶ καρφώνω ἐπάνω σὲ μακρὸ πάσσαλο. — κηδεμῶν προστάτης. — ἐπὶ πᾶν ἔρχομαι καταβάλλω κάθε δυνατὴ προσπάθεια, κάνω ὅ,τι μπορῶ. — αἰκίζομαί τινα τὰ ἔσχατα βασανίζω κάποιον πάρα πολὺ σκληρά. — τοι βεβαίως. — ποιητέον ἡμῖν (ἐστὶ) πρέπει νά κάνουμε.

§ 19 - 20. διαθεῶμαι ἀκριβῶς παρατηρῶ. — ὡς πόσο. — ἐσ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

θῆς (περιληπτ.) ἐνδύματα. — ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι. — πριαίμεθα, ἀόρ τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — ὦν ὠνησόμεθα μετὰ τὰ ὅποια νὰ ἀγοράσουμε.

§ 21 - 23. ὕβρις αὐθαιρεσία. — ἀσάφεια ἀβεβαιότητα. — ἄθλα ὡς βραβεῖα. — ὀπότεροι ἡμῶν γι' αὐτοὺς ἀπὸ μᾶς τοὺς δύο ποῦ. — ἀμείνων πρὸ ἀντρείας. — ἀγωνοθέτης διοργανωτὴς τοῦ ἀγῶνα, βραβευτής. — στερρῶς σταθερά. — ἐξεῖναι μοι δοκεῖ = δοκεῖ μοι ἐξεῖναι (ἡμῖν). — φρόνημα θάρρος. — θάλπος ζέστη. — τρωτὸς ἐκεῖνος ποῦ μπορεῖ νὰ πληγωθεῖ. — θνητὸς ἐκεῖνος ποῦ μπορεῖ νὰ φωνευθεῖ. — μᾶλλον εὐκολότερα.

§ 24 - 25. ἀλλ' ἴσως γὰρ ἀλλὰ ἐπειδὴ ἴσως. — ἐφ' ἡμᾶς πρὸς ἐμᾶς. — παρακαλοῦντας, μέλλ. τοῦ παρακαλῶ παρακινῶ. — ἐξορμῶ παρακινῶ. — ἀρετὴ ἀντρεία. — ἀξιοστράτηγος ἄξιος στρατηγός. — βούλομαι εἶμαι πρόθυμος. — τάσσω διατάσσω. — ἡγείσθαι νὰ τεθῶ ἐπικεφαλῆς σας (ν' ἀναλάβω δηλ. ἐγὼ τὴν παρόρμηση τοῦ στρατοῦ γιὰ τὴ λήψη τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων). — οὐδέν, ἐπίρρ. — τὴν ἡλικίαν, τὴ σχετικὰ μικρὴ (§ 14) συγκριτικὰ μετὰ τὴν ἡλικία τῶν περισσώτερων ἀπὸ τοὺς λοχαγοὺς τοῦ Προξένου. — ἡγοῦμαι, ἐδῶ : νομίζω. — ἀκμάζω (μετὰ ἀπρμφ.) ἔχω ἀρκετὲς δυνάμεις, ὥστε νὰ. — τὰ κακὰ οἱ κίνδυνοι.

(1, 32 - 47)

§ 32. παρακαλῶ προσκαλῶ. — ὀπόθεν ἀπ' ὅπου (ἀπ' ὅποιο σῶμα στρατοῦ). — οἴχομαι ἔχω ἐξαφκνισθεῖ, ἔχω σκοτωθεῖ.

§ 33 - 34. εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὀπλων μπροστὰ στὸ στρατόπεδο.

§ 35 - 36. ἐπίσταμαι ξέρω, γνωρίζω. — ἡμῖν πάντα ποιητέα (ἔστι) πρέπει νὰ κάνουμε τὸ καθετὶ. — μέγιστον καιρὸν ἐξαιρετικὴ εὐκαιρία (νὰ φανεῖτε χρήσιμοι στὸ στράτευμα). — βλέπω πρὸς τινα ἔχω στραμμένα τὰ μάτια μου σὲ κάποιον. — κακὸς δειλός. — ἴστε, προστκ. τοῦ οἶδα.

§ 37 - 38. διαφέρω τί τινος εἶμαι ἀνώτερος σὲ κάτι ἀπὸ κάποιον. — ταξίαρχος ἀξιωματικὸς στοὺς ἐλαφρὰ ὀπλισμένους στρατιῶτες (πελταστές, τοξότες, σφενδαῆτες)· σὲ βαθμὸ ἀντιστοιχοῦσε μετὰ τὸ λοχαγὸ

πού ήταν αξιωματικός στους όπλίτες. — **χρήματα** μισθός κάθε στρατιώτης έπαιρνε ένα **δαρεικόν** (= 20 άττικές δραχμές) τὸ μήνα, ὁ λοχαγός δύο κι ὁ στρατηγός τέσσερις. — **πλεονεκτῶ τινός τι** ἔχω (παίρνω) περισσότερα ἀπὸ κάποιον κάτι. — **ἀξιῶ** θεωρῶ χρέος μου. — **προβουλεύω τινός** προνοῶ γιὰ τὸ καλὸ κάποιου. — **προπονῶ τινος** κοπιᾶζω γιὰ **χάρη** κάποιου. — **μέγα ὠφελῶ** πολὺ ὠφελῶ. — ὡς **συνελόντι εἰπεῖν** γιὰ νὰ πῶ μὲ λίγα λόγια. — **εὐταξία** πειθαρχία.

§ 39 - 42. **καταστήσῃσθε**, ἀόρ. τοῦ **καθίσταμαι** ὀρίζω (γιὰ τὸν ἑαυτό μου). — **παραθαρρύνω** ἐνθαρρύνω, δίνω θάρρος. — **πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ** ἐνεργῶ σὲ πολὺ κατάλληλη στιγμή. — **ἐπὶ τὰ ὄπλα** στὸ στρατόπεδο. — **φυλακὴ** φρουρά, σκοπιὰ — οὕτως ἔχω βρισκομαι σὲ τέτοια (ψυχικὴ) κατάσταση. — **χρῶμαί τινί τι** χρησιμοποιῶ κάποιον σὲ κάτι. — **νυκτός τῆ νύχτα**. — **τρέπω τὴν γνώμην τινός** ἀλλάζω τὴν ἰδέα κάποιου. — **ἐννοοῦμαι** σκέπτομαι. — **πέισονται**, μέλλ. τοῦ **πάσχω**. — **ἐρρωμένος** θαρραλέος, τολμηρός. — **οἱ ἀντίοι** = οἱ πολέμιοι. — **δέχομαι** ἀντέχω στὴν ἐπίθεση.

§ 43 - 44. **ἐντεθύμημαι** ἔχω στὸ μυαλό μου, ἔχω παρατηρήσει. — **ζῶ**, ἐδῶ : **σῶζω τὴ ζωὴ μου**. — **ἐκ παντός τρόπου** μὲ κάθε τρόπο. — **ἐγνώκασι** τὸ ἔχουν πάρει ἀπόφαση. — **ἀναγκαῖος** ἀναπόφευκτος. — **καλῶς** ἐνδοξα. — **διάγω** (τὸν βίον) ζῶ. — **ἀγαθός** γενναῖος.

§ 45 - 47. **μέλλω** καθυστερῶ. — **ἤδη** τώρα, ἀμέσως. — **αἰροῦμαι** ἐκλέγω. — **δέομαι** ἔχω ἀνάγκη, χρειάζομαι. — **συγκαλοῦμεν**, μέλλ. — **περαίνω** τελειώνω. — **Δαρδανεύς** ἀπὸ τὴ Δάρδανο, μιὰ πόλη τῆς Τρωάδας κοντὰ στὸν Ἑλλήσποντο.

(2, 7 - 32)

§ 7. **στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον** ἐξοπλίζομαι γιὰ μάχη : **βάζω** τὴ στολὴ τοῦ πολέμου. — **κόσμος** στολισμός. — **πρέπει** ἀρμόζει, ταιριάζει. — **δεῖ τελευτᾶν** εἶναι μοιραῖο νὰ πεθάνει. — **τῶν καλλίστων** = τοῦ καλλίστου κόσμου. — **ἄρχομαι** τοῦ λόγου ἀρχίζω νὰ μιλῶ.

§ 8. **φιλικῶς χρῶμαί τινι** ἔχω φιλικὴ διάθεση γιὰ κάποιον. — **διὰ πίστεως** ἀπὸ ἐμπιστοσύνη. — **ἐγχειρίζω** ἐμαυτὸν τινι παραδίνω
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

τὸν ἑαυτό μου σὲ κάποιον. — **δίχην ἐπιτίθημί τινί τινος** τιμωρῶ κάποιον γιὰ κάτι. — **τὸ λοιπὸν** ἀπὸ δῶ καὶ πέρα.

§ 9. **μᾶ ὀρμηῇ** μετὰ τὴν ἴδια διάθεση, ὁμόθυμα. — **οἰωνὸς** σημάδι (ποῦ φανερώσει τὸ μέλλον). — **εὐχομαι** τάζω. — **θύω σωτήρια** (ιερά) προσφέρω θυσία γιὰ τὴ διάσωση. — **συνεπεύχομαι** τάζω ἀκόμη. — **ὄτω δοκεῖ** ὅποιος συμφωνεῖ. — **ἀνατείνω** σηκώνω. — **παιανίζω** ψάλλω τὸν παιάνα. — **παιάν**, ἐδῶ : εὐχαριστήριος ὕμνος.

§ 10. **τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει** ἐκπληρώνεται τὸ χρέος πρὸς τοὺς θεούς. — **ἐμπεδῶ** φυλάω, τηρῶ. — **δεινὰ κρίσιμες** στιγμές, κίνδυνοι. — **εὐπετῶς** εὐκόλα.

§ 11 - 13. **ἀναμνήσω**, μέλλ. τοῦ **ἀναμνήσκω** (τινά τι) ξαναφέρνω στὴ μνήμη κάποιου κάτι, ὑπενθυμίζω κάτι σὲ κάποιον. — **προσῆκει τινί** ταιριάζει σὲ κάποιον. — **πάνυ δεινὰ** μεγάλοι κίνδυνοι — **στόλος** στρατός. — **κατακάνοιεν**, ἀόρ. τοῦ **κατακάνω** φονεύω. — **χίμαιρα** κασίκα, χρονιάρικο γίδι. — **καταθύω** θυσιάζω. — **ἔχω** (μετὰ ἀπρμφ.) μπορῶ νά. — **ψηφίζομαι** ἀποφασίζω. — **ἀποθύω** προσφέρω τὴ θυσία ποῦ ἔταξα. — **ἀγείρω** συναθροίζω, συγκεντρώνω. — **ἔστι** εἶναι δυνατό. — **τεκμήριον** ἀπόδειξη. — **τρόπαιον** σημεῖο νίκης ἦταν ὄπλα τῶν ἐχθρῶν κρεμασμένα ἀπὸ τοὺς νικητὲς σὲ δέντρο ἢ στημένα σὲ πάσσαλο στὸν τόπο τῆς μάχης. — **μαρτύριον** = **τεκμήριον**. — **γίγνομαι** γεννιέμαι. — **δεσπότην** ὡς κυρίαρχο.

§ 14 - 16. **ἐρῶ** θά πῶ. — **ἀφ' οὗ** ἀφ' οὗ, ἀφ' οὗ. — **ἔκγονος** ἀπόγονος. — **ἄμετρος** ἀμέτρητος. — **πάτριον φρόνημα** πατροπαράδοτη παλικαριά. — **πεῖραν ἔχω τινὸς** ἀπὸ πείρα γνωρίζω κάτι. — **δέχομαι** (βλ. κερ. 1, § 39 - 42).

§ 17. **μείον ἔχω τι** μειονεκτῶ, ὑστερῶ σὲ κάτι. — **ἀφροστήκασι**, πρμ. τοῦ **ἀφίσταμαι**. — **κακὸς δειλός**. — **γούν**, ἐδῶ : ὥστε. — **ἀρχω** κάνω ἀρχή.

§ 18 - 19. **πώποτε** ποτὲ ὡς τώρα. — **δηχθεῖς**, ἀόρ. τοῦ **δάκνομαι** δαγκώνομαι ἀπὸ (μετὰ δαγκώνει). — **ὄχημα** τὸ καθετὶ ποῦ φέρνει ἐπάνω του ἢ ὑποστηρίζει κάτι : βάση, στήριγμα. — **βέβηκα** στέκομαι, πατῶ, — **παίω** χτυπῶ. — **προσῆ**, τοῦ **προσέρχομαι**. — **μᾶλ-**

λον ευκολότερα. — **τευξόμεθα**, μέλλ. τοῦ **τυγχάνω** (τινός) ἐπιτυγχάνω (κάτι), κατορθώνω (κάτι). — **προέχω τινί** ὑπερέχω σέ κάτι.

§ 20 - 21. **θαρρῶ** τι ἔχω θάρρος γιά κάτι. — **ἄχθομαι** τοῦτο στενοχωριέμαι γιά τοῦτο. — **εἴσονται**, μέλλ. τοῦ **οἶδα**. — **ἀμαρτάνω** τι **περί** τινα κάνοντας σφάλμα βλάπτω κάποιον, ἀπατῶ κάποιον. — **ψυχή** ζωή. — **ἐκ τῆς ἀγοράς**, ἧς = ; (πρβλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 8 : ἐκ τῶν πόλεων ὧν). — **μέτρον** ποσότητα. — **ἀργύριον** χρήματα. — **κρατῶ** εἶμαι νικητής, νικῶ.

§ 22. **ἄπορον** δυσκολία, ἐμπόδιο. — **εἰ ἄρα μήπως** τυχόν. — **τὸ μωρότατον** ἢ πῶς μεγάλη μωρία. — **πρόσω** μακριά.

§ 23 - 24. **διήσουσι**, μέλλ. τοῦ **δίημι** ἐπιτρέπω τή διάβαση. — **ἡμῖν ἀθυμητέον** (ἐστί) = **δεῖ ἡμᾶς ἀθυμεῖν**. — **βελτίων** γενναίωτερος. — **Λυκάονες** κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, μεσογειακῆς χώρας τῆς Μ. Ἀσίας στα ΒΔ τῆς Κιλικίας. — **τὰ ἐρυμνά** οἱ ὄχυρες τοποθεσίες. — **καρποῦμαι τήν χώραν** διαρπάζω, λεηλατῶ τή χώρα. — **ὀρμῶμαι οἴκαδε** ξεκινῶ γιά τήν πατρίδα. — **κατασκευάζομαι** προπαρασκευάζομαι. — **ὡς οἰκήσοντας** ὡσάν νά πρόκειται νά ἐγκατασταθοῦμε. — **ὀμήρους** τοῦ **ἀδόλως** ἐκπέμψειν ὀμήρους ὡς ἐγγύηση πῶς θά τοῦς στείλει (ἐξω ἀπό τή χώρα του) χωρίς παγίδες. — **ὀμηρος** εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού κρατιέται ὡς ἐγγύηση. — **ὀδοποιῶ τινι** φτιάχνω (ἐτοιμάζω) δρόμο γιά κάποιον. — **τέθριππον** ἄμαξα μέ τέσσερα ἄλογα. — **τρισάσμενος** τρισευχαριστημένος, μέ μεγάλη εὐχαρίστηση.

§ 25 - 26. **ἀλλά γάρ** ἀλλά ὅμως. — **ἐν ἀφθόνοις** βιοτεύω περνῶ πλούσια ζωή. — **ἐπιλαθόμεθα**, ἄβρ. τοῦ **ἐπιλανθάνομαι** **τινος** λησμονῶ κάτι. — **ἐκὼν** πένομαι θέλω νά εἶμαι φτωχός. — **ἐξὸν αὐτοῖς** = **εἰ καί** **ἔξεστιν** αὐτοῖς ἐνώ αὐτοὶ μποροῦν. — **σκληρῶς** βιοτεύω περνῶ στερημένη ζωή.

§ 27 - 28. **ἀλλά γάρ** ἀλλά βέβαια. — **οἱ κρατοῦντες** οἱ νικητές. — **ὅπως** πῶς. — **κράτιστα** μέ πολλή ἀντρεία. — **ζεῦγος** ὑποζύγιο. — **στρατηγῶ** **τινος** κανονίζω τήν πορεία κάποιου. — **ὄπη** ὄπου. — **ὄχλος** ἐνόχληση. — **ἀπαλλάττω** ξεφορτώνομαι, ἐξαφανίζω. — **ἀλλότριος** ἐκεῖνος πού ἀνήκει σέ ἄλλον, ξένος.

§ 29 - 31. λοιπὸν (ἐστί) μοι εἰπεῖν ὑπολείπεται σὲ μὲνα νὰ πῶ. — ἐξενεγκεῖν, ἀφ. τοῦ ἐκφέρω. ἐκφέρω πόλεμον = ἐμφαίνω πόλεμον φανερὰ κηρύσσω πόλεμο. — περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ νικῶ στὸν πόλεμο. — ἀταξία ἔλλειψη πειθαρχίας, ἀπειθαρχία. — οἱ ἀρχόμενοι οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶτες. — μᾶλλον πειθόμενοι ἐκεῖνοι ποὺ πειθαρχοῦν περισσότερο. — αἰεὶ κάθε φορά. — κολάζω τιμωρῶ. — σὺν τῷ ἀρχοντι μὲ τῆ βοήθεια τοῦ ἀρχηγοῦ. — ἐψευσμένοι ἔσσονται, τετελεσμ. μέλλον τοῦ ψεύδομαι βγαίνω γελασμένος. διαψεύδομαι. — κακὸς (βλ. πῶ πάνω § 17).

§ 32. περαίνω τελειώνω. — ὥρα καιρὸς. — αὐτίκα ἀμέσως. — παρέσονται, μέλλ. τοῦ πάρεμι φανερόνομαι, παρουσιάζομαι. — ὅτω δοκεῖ ὅποιος νομίζει. — ἔργῳ περαίνεται τι ἐφαρμόζεται κάτι. — ιδιώτης ἀπλὸς στρατιώτης. — διδάσκω συμβουλεύω, προτείνω.

(5, 1 - 3)

§ 1 - 3. ἦ ὅπου. — τὸ ἄκρον ἡ κορυφή. — ἀποτρέπομαι ἄλλην ὁδὸν παίρνω ἄλλο δρόμο. — οἱ ἐσκεδασμένοι οἱ σκορπισμένοι ἐδῶ καὶ κεῖ. — νομαὶ κοπάδια.

ΒΙΒΛΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

(5, 1 - 22, 23 - 27)

§ 1 - 2. ὅπη δύναιτο ὅσο μπορούσαν. — πρὸς τὸν ὀμφαλὸν ὡς τὸν ἀφαιδ. — πρόσω μακρῖά.

§ 3 - 6. χαλεπὸς γεμάτος δυσκολίες. — ἀποκαίω, σὲ μεγάλη παγωνιά: παγώνω, καίω. — πήγνυμι παγώνω. — σφαγιάζομαι κάνω θυσία. — περιφανῶς ὀλοφάνερα. — λήγω παύω, κοπάζω. — τὸ χαλεπὸν ἢ σφοδρότητα. — πνεῦμα ἄνεμος. — ὄργυιὰ μέτρο μήκους 6 ποδιῶν ἢ 1 μέτρου καὶ 85 ἑκατοστῶν. — διαγίγνομαι περνῶ. — ὀψὲ ἀργά. — πάλαι πρωτότερα, πρὶν ἀπὸ πολλῆ ὥρα. — προσίεσαν, πρτκ. τοῦ προσίημι τινα ἀφῆνω κάποιον νὰ πλησιάσει. — ὀψίζω ἔρχομαι ἀργά. — μεταδίδωμι (μὲ γνκ. ἢ μὲ αἰτ.) δίνω ἓνα μέρος ἀπὸ κάτι. — ὁ πυρὸς τὸ σιτάρι. — βρωτὸν φρωσίμο. — ἔνθα δὲ ἐκεῖ ὄπου. — διατήχομαι λιώνω. — βόθρος λάκκος. — δάπεδον ἔδαφος.

§ 7 - 8. βουλιμῶ παθαίνω βουλιμίαν, δηλ. πολὺ μεγάλη πείνα καὶ ἐξάντληση τῶν δυνάμεων ἀπὸ ἀσιτία. — καταλαμβάνω βρίσκω, συναντῶ. — τὸ πάθος τὸ πάθημα, ἢ ἀσθένεια. — σαφῶς ὀλοφάνερα. — περιών, μτχ. τοῦ περιέρχομαι. — μεταδίδωμι μοιράζω.

§ 9 - 11. ἀμφὶ κνέφας μὲ τὸ βράδιασμα, μόλις σκοτείναιζε. — ἔρυμα τεῖχος, ὄχυρό. — ὄσον περίπου, πάνω κάτω. — κωμάρχης ὁ προσετὸς τοῦ χωριοῦ. — διατελῶ τὴν ὁδὸν διανύω (τελειώνω) τὴν πορεία.

§ 12 - 14. λείπομαι μένω πίσω. — διαφθείρομαι τοὺς ὀφθαλμοὺς χάνω τὴν ὄρασή μου. — ἀποσσηπότες, πρκμ. τοῦ ἀποσήπομαι σαπίζω. — οἱ ἀποσσηπότες τοὺς δακτύλους ἐκεῖνοι ποὺ τὰ δάκτυλά τους εἶχαν σαπίσει (εἶχαν πάθει κρυσπαγήματα). — ἐπικούρημα τῆς χιόνος προφυλακτικὸ μέτρο ἀπὸ τὸ χιόνι. — ὑπολύομαι βγάζω τὰ ὑποδήματά (παπούτσια) μου. — ὑποδοῦμαι (-έομαι) φορῶ τὰ ὑποδήματα (παπούτσια) μου. — εἰσδύομαι χώνομαι μέσα. — περιεπτή-

γνυντο κοκάλιαζαν γύρω - γύρω. — ἐπιλείπει δὲν ὑπάρχει πιά. — καρβάτιναι τσαρούχια. — νεόδαρτος βοῦς δέρμα νεόγδαρτου βοδιοῦ.

§ 15 - 16. ἀνάγκαι ταλαίπωριες, κακουχίες. — εἰκάζω συμπεραίνω. — τετηκέναι, πικρ. τοῦ τήκομαι λιώνω. — ἀτμίζω βγάζω ἀτμούς. — νάπη δασυμένη κοιλάδα. — ἐκτρέπομαι ζεστρατίζω, λοξοδρομῶ. — πάση τέχνῃ καὶ μηχανῇ με κάθε τρόπο καὶ μέσο. — τελευτῶν στο τέλος. — χαλεπαίνω θυμῶνω.

§ 17 - 18. ἐπίοιεν, εὐκτι. τοῦ ἐπέρχομαι. — οἱ κάμνοντες οἱ ἄρρωστοι. — διαφέρομαι περί τινος φιλονικῶ (τσακῶνομαι) γιά κάτι. — ἤρπασαν (βλ. σχετικά στήν ἀρχή τοῦ κειμένου τῆς § 12). — ἐξανίσταμαι σηκῶνομαι. — ἦκαν, ἀόρ. τοῦ ἴημι ρίχνω. — κατά τῆς χιόνος μεσ' ἀπό τὰ χιόνια.

§ 19 - 20. ἐπ' αὐτούς γιά νά τοὺς παραλάβουν. — ἐγκαλύπτομαι σκεπάζομαι. — φυλακή φρουρά. — καθειστήκει, ὑπερσυντλ. τοῦ καθίσταμαι τοποθετοῦμαι. — προΐοιεν, εὐκτ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ. — παριῶν, μτχ. τοῦ παρέρχομαι συνεχίζω τήν πορεία. — παραπέμπω στέλνω. — σκέψασθαι, ἀόρ. τοῦ σκοποῦμαι ἐξετάζω, παρατηρῶ. — ὄλον τὸ στράτευμα, ἐκτός ἀπό τήν ἐμπροσθοφυλακή τοῦ Χειρίσοφου πού στρατοπέδευσε σέ κάποιο χωριό. — αὐλίζομαι στρατοπεδεύω.

§ 21 - 22. πρὸς ἡμέραν ἦν πλησίαζε νά ξημερώσει. — ἄσμενοι με χαρά.

§ 23 - 24. συνεγένοντο ἀλλήλοις συνενώθηκαν — σκηνῶ (-όω) κατασκηνῶνω, στρατοπεδεύω. — διαλαχόντες, ἀόρ. τοῦ διαλαγχάνω μοιράζω με κλῆρο. — κελεύω, ἐδῶ : παρακαλῶ — εὐζωνος ὁ ὅπλισμένος ἐλαφρὰ καὶ γι' αὐτὸ πολὺ εὐκίνητος. — εἰλήχει, ὑπερσυντ. τοῦ λαγχάνω παίρνω με κλῆρο. — κωμήτης κάτοικος τοῦ χωριοῦ. — πῶλος πουλάρι. — ἐνάτην ἡμέραν πρὶν ἀπὸ ὀκτὼ μέρες. — ἐκδίδωμι θυγατέρα παντρεύω τήν κόρη μου.

§ 25 - 27. κατάγειος ὑπόγειος. — τὸ στόμα (ἦσαν αἱ οἰκίαι) ὥσπερ (στόμα) φρέατος εἶχαν πόρτα (εἴσοδο) πού ἔμοιαζε με στό-

μα πηγαδιού. — ὄρυκτὸς σκαμμένος. — οἷς (γνκ. οἶος) πρόβατο. — τὰ ἔκγονα τὰ νεογνά, τὰ μικρά. — χιλὸς χορτάρι. — οἶνος κριθίνος κρασί κριθαρένιο (μπίρα). — κρατήρ ἄγγειο. — ἰσοχειλὴς στήν αὐτὴ ἐπιφάνεια μὲ τὰ χεῖλη τοῦ ἀγγείου (ζέχειλος)· κριθαὶ ἰσοχειλεῖς κόκκοι (σπυριά) κριθαριοῦ ποῦ ἐπιπλέουν. — ἐνέκειντο, τοῦ ἔγκειμαι βρίσκομαι μέσα. — γόνυ κόμπος (τοῦ καλαμιοῦ). — μύζω ρουφῶ. — ἄκρατος, κυρίως: ὁ οἶνος (τὸ κρασί) ποῦ δὲν εἶναι ἀνακατεμένος μὲ νερό· ἔπειτα, ὅπως ἐδῶ: δυνατός. — συμμαθάνω συνηθίζω.

(7, 19 - 27)

§ 19 - 20. διὰ τῆς χώρας, δηλ. τῶν Σκυθηγῶν. — τεθνάναι ἐπηγγείλατο δήλωσε πὼς δέχεται νὰ θανατωθεῖ. — ἐμβάλλω εἰσβάλλω, μπαίνω. — παρακελεύομαι προτρέπω. — ὦ καὶ ἀπ' αὐτὸ ἀκριβῶς.

§ 21 - 24. γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὄρους φτάνω στήν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ. — ζωγρῶ (-έω) πιάνω ζωντανούς. — γέρρα, (βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11). — ὠμοβόειος ἀπὸ ἀκατέργαστο δέρμα βοδιοῦ. — οἱ αἰεὶ ἐπιόντες ἐκεῖνοι (οἱ στρατιῶτες) ποῦ ἔρχονταν κάθε τόσο. — θέω δρόμῳ προχωρῶ μὲ γρήγορο βῆμα (τρεχάλα). — οἱ αἰεὶ βοῶντες ἐκεῖνοι ποῦ ἐφώναζαν ἀσταμάτητα. — ὄσω δὴ ὅσο βέβαια. — ἀναλαμβάνω παίρνω μαζί μου. — παραβοηθῶ τρέχω νὰ δώσω βοήθεια. — τάχα δὴ ἀμέσως πιά. — παρεγγυῶ (-άω) προτρέπω. — ἐλαύνω, ἐδῶ: χτυπῶ ἢ σέρνω (ζῶω), γιὰ νὰ τρέξει. —

§ 25 - 27. τὸ ἄκρον ἢ κορυφή. — περιβάλλω ἀγκαλιάζω. — κολωνὸς λόφος, ὕψωμα, σωρός. — δέρματα ὠμοβόεια ἀκατέργαστα δέρματα βοδιῶν. — ἀνατίθημι βάζω ἐπάνω, ἐπισωρεύω. — αἰχμάλωτα αὐτὰ ποῦ κυρίεψαν. — κατέτεμνε τὰ γέρρα, γιὰ νὰ τὰ ἀχρηστέψει. — διακελεύομαι παρακινῶ. — ἀποπέμπω στέλνω πίσω. — ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ τὸ κοινὸ ταμεῖο: ἀπὸ τὰ χρήματα καὶ τὰ λάφυρα ποῦ ἀνήκαν σὲ ἄλλους. — φιάλη πλατὺ καὶ ρηχὸ ποτήρι. — σκευὴ ἐνδυμασία, στολή. — ὦχετο ἀπιών. — ἀναχώρησε, ἔφυγε.

(8, 22 - 28)

§ 22 - 24. λήζομαι ληλατῶ. — ἀγορὰν παρέχω προσφέρω τρό-

φιμα γιά αγορά, πουλῶ τρόφιμα. — ξένια δῶρα φιλοξενίας. — ἀλφίτα κριθαρένια ἀλεύρια. — συνδιαπράττομαι διεξάγω παράλληλα συνεννοήσεις, διαπραγματεύομαι συγχρόνως.

§ 25 - 26. ἦν ηὔξαντο, ἐδῶ ὁ ἀόρ. μέ σημ. ὑπερσυντ. (βλ. σχετικὰ μέ τή θυσία στό βιβλ. Γ', κεφ. 2, § 9), — ἀποθύω ἐτοιμάζω τή θυσία πού ἔχω τάξει. — σωτήρια (ιερά) θυσία γιά τή σωτηρία. — ἡγεμόσυνα (ιερά) (θυσία) γιά τήν (ἀσφαλῆ καί εὐτυχῆ) ὁδήγησι. — δρόμος, ἐδῶ : στάδιο. — προστατῶ εἶμαι προϊστάμενος, ἐπιβλέπω, διευθύνω. — τὰ δέρματα τῶν ζῶων πού θυσιάζονταν (ὡς βραβεῖα γιά τοὺς νικητές). — κάλλιστος πάρα πολὺ κατάλληλος. — δασὺς (τόπος) δασωμένος (τόπος). — ἀνιῶμαι πογῶ.

§ 27 - 28. ἀγωνίζομαι στάδιον ἀγωνίζομαι στόν ἀπλό δρόμο (ἀπό τήν ἀφειτηρία ὡς τὸ τέρμα). — δόλιχος δρόμος (μακρὺς) ἐπταπλάσιος τοῦ σταδίου. — παγκράτιον ἀγώνισμα πού περιλάμβανε πάλεμα καί πυγμαχία μαζί. — καλή θέα ὠραῖο θέαμα. — καταβαίνω κατεβαίνω στό στάδιο : παίρνω μέρος στοὺς ἀγῶνες. — οἱ ἐταῖροι οἱ συνάδελφοι (οἱ στρατιῶτες). — φιλονικία συναγωνισμός, ἀμίλλα. — ἔθειον ἵπποι γινῶταν ἵπποδρομία. — τὸ πρηνές ἢ κατηφορία. — ἐλαύνω τρέχω μέ τὸ ἄλογό μου. — ὑποστρέφω (ἀμτβτ.) γυρίζω πίσω. — πρὸς τὸν βωμὸν ὁ βωμός, πού πάνω του εἶχαν γίνει οἱ θυσίες, εἶχε ὀριστεῖ ὡς ἀφειτηρία καί τέρμα τοῦ ἀγῶνα. — κάτω στήν κατηφορία. — κυλινδοῦμαι κατακυλῶ. — τὸ ἰσχυρῶς ὄρθιον ἢ μεγάλη ἀνηφορία. — παρακέλευσις προτροπή, παρόρμησις.

ΒΙΒΛΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

(3, 1 - 13)

§ 1 - 3. ἀπιτέον εἶναι = ὅτι ἔδει ἀπιεῖναι. — ὁδοποιῶμαι, σχετικὰ μὲ τὸ δρόμοι κατασκευάζομαι κατάλληλα γιὰ χρῆση. — τριταῖος τὴν τρίτη μέρα. — ἐξέτασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐπιθεώρηση τῶν στρατιωτῶν μὲ τὰ ὅπλα τους. — ἐγένοντο (μετρήθησαν καὶ) βρέθησαν. — καὶ εἶ τις (ἀπώλετο) νόσω καὶ μερικοὶ ἀπὸ ἀρρώστια.

§ 4 - 6. διαλαμβάνουσι μοιράζουσι ἀναμεταξύ τους. — τὰ αἰχμάλωτα τὰ λάφυρα (αἰχμαλώτοι, ζῶα, σκεύη, κ.ἄ.) ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀπὸ τὸ πούλημα τῶν αἰχμαλώτων. — ἀργύριον χρήματα. — τὸ ... γινόμενον, ἐδῶ : (τὸ χρῆμα) ποὺ εἰσπράχτηκε. — ἡ δεκάτη (μερίς) τὸ ἓνα δέκατο. — ἐξεῖλον, ἀόρ. τοῦ ἐξαιρῶ ξεχωρίζω. — τὸ μέρος ἕκαστος φυλάττειν γιὰ νὰ φυλάει ὁ καθένας τὸ ἀνάλογο μερίδιο. — Ἀσιναῖος ἀπὸ τὴν Ἀσίνη, μιὰ ἀρχαία πόλη τῆς Λακωνικῆς. — τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος (χρηματικὸ) μερίδιο ποὺ ἦταν προορισμένο γιὰ τὸν Ἀπόλλωνα. — ἀνάθημα τάμα, ἀφιέρωμα. — ἀνατίθημι ἀφιερώνω. — ὁ ἐν Δελφοῖς Ἀθηναίων θησαυρὸς οἰκοδόμημα στοὺς Δελφοὺς, ὅπου φυλάσσονταν τὰ ἀφιερώματα τῶν Ἀθηναίων τέτοιους θησαυροὺς εἶχαν πολλὰς πόλεις στὴν Ὀλυμπία καὶ στοὺς Δελφοὺς. — ἀπῆει εἰς Β, τὸ 394 π.Χ. (βλ. εἰσαγ.). — νεωκόρος νεωκόρος, ἐπιστάτης καὶ φύλακας τοῦ ναοῦ. — ἐπιστέλλω παραγγέλλω. — χαριεῖσθαι, μέλλ. τοῦ χαρίζομαι τινι εἶμαι εὐχάριστος σὲ κάποιον.

§ 7 - 8. φεύγω εἶμαι ἐξόριστος. — θεωρῶ (τοὺς ἀγῶνας) παρακολουθῶ ὡς θεατὴς τοὺς ἀγῶνες. — παρακαταθήκη τὰ χρήματα ποὺ τοῦ εἶχε ἐμπιστευθεῖ γιὰ φύλαξη. — χωρίον κτήμα. — ὦνσθαι ἀγοράζω. — ἀνεῖλε, ἀόρ. τοῦ ἀναιρῶ χρησιμοδοτῶ. — ὁ θεός, ὁ Ἀπόλλωνας τῶν Δελφῶν. — κόγχη κοχλί. — ἀγρευόμενα θηράματα, κυνήγι (ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα ποὺ πιάνουν οἱ κυνηγοί).

§ 9 - 10. ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀργυρίου μὲ τὰ ἱερὰ χρήματα. — δεκατεύω κρατῶ τὸ ἕνα δέκατο ἀπὸ κάτι. — ὠραῖος ἐκείνος ποῦ παράγεται ἢ γίνεται τὴν κατάλληλη ὥρα (ἐποχή) τοῦ χρόνου : ὠριμος. τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα οἱ ὠριμοὶ καρποὶ ἀπὸ τὸ κτῆμα του. — οἱ πολῖται, δηλ. οἱ Σικιλοῦντιοί. — πρόσχωρος γείτονας. — οἱ σκηνοῦντες οἱ κατασκηνωμένοι. — τραγήματα ξηροὶ καρποὶ (καρύδια, μύγδαλα κλπ.). — τὰ θυόμενα ἀπὸ τῆς ἱερῆς νομῆς τὰ κρέατα ἀπὸ τὰ θυσιαζόμενα ζῶα, ποῦ προέρχονταν ἀπὸ τὰ ἱερὰ βοσκήματα (τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἀρτέμιδος). — λάχος μερίδιο. — Φολὴ βουνὸ ἀνάμεσα στὴν Ἡλιδα καὶ στὴν Ἀρκαδία. — σῦς ἀγριογούρουνο. — δορκὰς ζαρκάδι.

§ 11 - 13. ἔστι κεῖται, βρίσκειται. — ἦ στὸ δρόμο ποῦ = ἐνι = ἔνεστι — λειμῶν λιβάδι. — ὥστε ... εὐωχεῖσθαι σχετικὰ μὲ τὰ ζῶα : ὥστε ὑπῆρχε ἀφθονή τροφή (καὶ γιὰ τὰ ζῶα). — εἵκασμαι εἶμαι ὅμοιος. — ξόανον ξύλινο ἄγαλμα. — ἱερός ὁ χῶρός (ἔστι) τῆς Ἀρτέμιδος αὐτῆ ἢ ἔκτασή εἶναι ἀφιερωμένη στὴν Ἀρτέμιδα. — τὸν ἔχοντα ... καταθύειν = ὁ ἔχων ... καταθύετω. — ἐκάστου ἔτους κάθε χρόνο. — τὸ περιττὸν τὸ περισσεύμα, τὸ ὑπόλοιπο. — τῇ θεῷ μελήσει ἢ θεὰ θὰ φροντίσει (γιὰ τὴν τιμωρία του).

(5, 7 - 25)

§ 7 - 9. φέρω πληρώνω. — δηῶ ληλατῶ. — προηγοῶ ἀγορεύω (ὡς ἐκπρόσωπος κάποιου). — δεινὸς λέγειν ἱκανὸς ρήτορας. — συνηθησομένους, μέλλ. τοῦ συνηδομαι συγχαιρῶ. — πράγματα βάσανα, κίνδυνοι. — σεσωσμένοι παρεγένεσθε φτάσατε ἐδῶ σῶσι. — πάσχω ἀγαθόν τι ἀπολαύω κάτι καλὸ. — πῶποτε ποτὲ ὡς τώρα. — ὑπάρχω κάνω ἀρχή, πρῶτος ἀρχίζω.

§ 10 - 12. ἀφαιροῦμαί τινά τι ἀφαιρῶ ἀπὸ κάποιον κάτι. — βία ... οὐ πείθοντας μὲ τὴ βία καὶ ὄχι μὲ τὸ καλὸ. — οὐκ ἀξιούμεν ἀποδοκιμάζουμε, δὲν δεχόμεσθε. — Κορύλας ὁ ἀρχηγὸς τῆς Παφλαγονίας.

13 - 15. ἀγαπῶντες εὐχαριστημένοι. — χρήματα πράγματα λάφυρα (ζῶα, αἰχμάλωτοι, τρόφιμα κ.τ.τ.). — ἄγω καὶ φέρω ἀρπάζω

(καὶ παίρνω μαζί μου), λεηλατῶ. — ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς γιὰ τίς τιμές πού μᾶς ἔκαναν. — ἀντιτιμῶ τιμῶ καὶ ἐγὼ (ἐκείνον πού μὲ τιμᾶει). — ἀπέχομαι τῶν φίλων δὲ βλάπτω, δὲν πειράζω τοὺς φίλους. — ὁποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον σὰν τί λογῆς ἀνθρώπους μᾶς βρῆκαν (καλοὺς ἢ κακοὺς).

§ 16 - 19. ὕβρει ἀπὸ αὐθάδεια. — τὰ ἐκείνων = τὰ πράγματα ἐκείνων. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — ἀρμοστής διοικητής.

§ 20 - 21. ἴσθι, προστακτ. τοῦ οἶδα. — οἱ κάμνοντες οἱ ἄρρωστοι. — ἦ... ταύτη ἀπὸ τὸ μέρος πού... ἀπὸ ἐκεῖ. — ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον αὐτῆ ἢ τοποθεσία μᾶς προσφερότανε νὰ μποῦμε. — εἰμί ἐπὶ τινι εἶμαι στὴν ἐξουσία κάποιου. — κομίζομαι μεταφέρω. — εὖ ποιῶ εὐεργετῶ. — ἀντευποιῶ ἀνταποδίνω (ξεπληρώνω) τὴν εὐεργεσία. — ἀλέξομαι ἀποκροῦω.

§ 22 - 23. ὁ Παφλαγῶν, ἀντὶ οἱ Παφλαγόνες ἢ ἀντὶ ὁ Κορύλας — συμπράττοντες αὐτῶ, δηλ. ταῦτα συμπράττω τινί τι βοηθῶ κάποιον σὲ κάτι.

§ 24 - 25. χαλεπαίνω τινὶ τοῖς εἰρημένοις θυμῶν ἐναντίον κάποιου γιὰ τὰ λόγια του. — παρέρχομαι παίρνω τὸ λόγο. — ξενίζω φιλοξενῶ. — τά τε ἄλλα καὶ καὶ ἀνάμεσα στὰ ἄλλα καὶ. — ἀναπυθάνομαι ζητῶ πληροφορίες.

(1, 1 - 24)

§ 1 - 3. ἐν τῇ διατριβῇ ὅσον καιρὸ ἔμεναν (στὰ Κοτύωρα). — ζῶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ζῶ ἀγοράζοντας τὰ τρόφιμα. — λήζομαι ληστεύω, ἀρπάζω. — κλωπεύω κλέβω. — ἀποσκεδάννυμαι σκορπίζομαι ἀπὸ δῶ κι ἀπὸ ἐκεῖ, ἀπομακρύνομαι. — πρόσω μακριά. — κακουργῶ κακοποιῶ. — πολεμικῶς ἔχω βρίσκομαι σὲ ἐχθρικές σχέσεις. — ἵππους καὶ στολὰς καλὰς, γιὰ νὰ τὰ δώσουν στοὺς στρατηγούς τῶν Ἑλλ. ὡς δῶρα. — δέχομαί τινα ἐπὶ ξένια φιλοξενῶ κάποιον. — παρακαλῶ προσκαλῶ. — δοκῶ νομίζω. — δικαιοτάτους εἶναι (παρακαλεῖσθαι) = δικαιοτάτον εἶναι (παρακαλεῖν).

§ 4 - 6. αἰχμάλωτοι (βόες) βόδια πού εἶχαν ἀρπάξει ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. — ἱερεῖον ζῶο πού σφάζεται γιὰ θυσία, σφάγιο. — εὐωχία ἀρκοῦσα πλούσιο συμπόσιο (φαγοπότη). — κατακείμενοι, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγαν ἔχι καθισμένοι ἀλλὰ ζαπλωμένοι πάνω σὲ χαμηλὰ κρεβάτια καὶ ἀκουμπώντας στὸν ἀριστερὸ ἀγκώνα. — σκίμπους χαμηλὸ κρεβάτι. — κεράτινος φτιαγμένος ἀπὸ κέρατο (βοδιοῦ). — παιανίζω ψάλλω τὸν παιάνα· ἐδῶ παιὰν ὕμνος πού ψαλλόταν στὰ συμπόσια πρὸς τιμὴ τοῦ Ἀπόλλωνα. — πρὶς αὐλὸν μὲ τῇ συνοδείᾳ αὐλοῦ· ὁ αὐλὸς ἦταν σωλήνας πού ἔμοιαζε μὲ τὸ σημερινὸ κλαρινέτο· κατασκευαζόταν ἀπὸ καλάμι ἢ ἀπὸ μέταλλο καὶ εἶχε τρεῖς ἢ τέσσερις τρύπες· ἄλλοτε τὸν ἀποτελοῦσαν δύο σωλήνες δεμένοι ἢ κολλημένοι μαζὶ. — ὄρχοῦμαι χορεύω. — ἄλλομαι πηδῶ. — κούφως ἔλαφρά. — παίω χτυπῶ. — τεχνικῶς πως μὲ ἐπιδέξιο τρόπο. — ἀνέκραζον, ἄορ. τοῦ ἀνακράζω βγάζω δυνατὴ κραυγὴ (φόβου). — σκυλεύω βγάζω τὰ ὄπλα ἀπὸ τὸ νεκρὸ καὶ τὰ παίρνω. — ἐξήει ἔβγαине (ἀπὸ τὸ μέρος πού χόρευαν). — τὸν Σιτάλκαν πολεμικὸ τραγοῦδι πού ἐξυμνοῦσε τὸ βασιλιά τῶν Θρακῶν Σιτάλκα.

§ 7 - 8. Αἰνιᾶνες (βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6). — Μάγνητες ἀπὸ τῆ Μαγνησία, χερσόνησο τῆς Θεσσαλίας. — καρπαῖα (δηλ. ὄρ-

χησις), είδος άγροτικού χοροῦ. — **ὁ μὲν** ἕνας (ἀπὸ τοὺς χορευτές). — **παράτιθεμαι τὰ ὄπλα** ἀφήνω δίπλα μου τὰ ὄπλα καταγῆς. — **ιυκνά** συχνά. — **ληστής** δὲ ὁ ἄλλος (χορευτής) ποὺ προσποιεῖται τὸ ληστή. — **προορῶ** βλέπω μπροστά μου. — **ἀπαντῶ** ὀρμῶ (ἐναντίον κάποιου). — **δήσας**, ἀόρ. τοῦ δῶ (-έω). — **τῷ χεῖρε** = τὰς χεῖρας. — **ἐλαύνω** ὀδηγῶ.

§ 9 - 11. **πέλτη** μικρὴ ἐλαφριά ἀσπίδα. — **τοτὲ μὲν ... τοτὲ** δὲ τὴ μιά φορά... τὴν ἄλλη. — **ὡς δύο ἀντιταττομένων, μιμούμενος** παράστανε πῶς πολεμοῦσε μὲ δύο τάχα ἀντιπάλους. — **δινούμαι** στριφογυρίζω. — **ἐκκυβιστῶ** κάνω τοῦμπες. — **ὄψις** θέαμα. — **τὸ περσικὸν ὀρχοῦμαι** χορεύω τὸν περσικὸ χορὸ. — **ὀκλάζω** γονατίζω. — **ἐξανίσταμαι** ξανασηκώνομαι. — **ἦσαν** βάδιζαν· ποιοῦ ρήματος; — **ἐνόπλιος** ρυθμὸς ρυθμὸς τοῦ ἐνοπλοῦ χοροῦ. — **αὐλοῦμαι** συνοδεύομαι ἀπὸ αὐλῶ. — **οἱ θεοί**, ἐδῶ : οἱ ναοὶ τῶν θεῶν. — **πρόσδοξ** ἱερὴ πομπή (στὸ ναὸ μὲ χοροὺς καὶ ὕμνους).

§ 12 - 13. **δεινὰ ποιούμαι** θεωρῶ ὡς φοβερὰ : μένω κατάπληκτος. — **ὀρχηστρίς** χορεύτρια. — **ἐνσκευάζω** ντύνω, στολίζω. — **πυρρίχη** χορὸς πολεμικός. — **ἐλαφρῶς** μὲ εὐκίνησία, μὲ λυγίσματα. — **κρότος (χειρῶν)** χειροκροτήματα.

§ 14 - 16. **προσάγω** παρουσιάζω. — **ἀναβαίνω** ἐπιβιβάζομαι (στὰ πλοῖα). — **ἡμέραν καὶ νύκτα** μιά μέρα καὶ μιά νύχτα. — **πνεῦμα καλὸν** ἄνεμος εὐνοϊκός, οὐριος. — **ὀρμίζομαι** ἀγκυροβολῶ, ἀράζω. — **Ἄρμῆνη** λιμάνι τῆς Σινώπης. — **μέδιμνος** μέτρο χωρητικότητας γιὰ τὰ στερεά· ἰσοδυναμοῦσε μὲ 48,640 κιλά. — **κεράμιον**, μέτρο χωρητικότητας γιὰ τὰ ὑγρά· ἰσοδυναμοῦσε μὲ 38,400 κιλά. — **ἦλθε** ἀπὸ τὸ Βυζάντιο, ὅπου τὸν εἶχαν στείλει γιὰ νὰ ζητήσει πλοῖα ἀπὸ τὸ ναύαρχο τῶν Λακεδ. Ἄναξιβιο. — **μισθοφορὰ** μισθός.

§ 17 - 18. **εἰσῆι** αὐτοὺς ἐρχόταν στὸ μυαλό τους. — **ὅπως ἂν ἀφίκοιντο** πῶς ἦταν δυνατὸ νὰ φτάσουν. — **χρῶμαι τῷ στρατεύματι** διοικῶ τὸ στρατό. — **λανθάνω τι** μένω ἀπαρατήρητος σὲ κάτι, κάνω κάτι χωρὶς νὰ μὲ καταλάβουν. — **μᾶλλον** εὐκολότερα. — **φθάνω** προλαβαίνω. — **ὑστερίζω** καθυστερῶ. — **τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ** ἐκεῖ-
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

νο πού ἀποφάσισε ὁ ἓνας, ἡ ἀπόφαση τοῦ ἑνός.—**περαίνομαι** τελειώνω.—**ἐκ τῆς νικώσης** (δηλ. γνώμης) σύμφωνα με τὴ γνώμη τῆς πλειοψηφίας, κατὰ πλειοψηφία.

§ 19 - 21. **τρέπομαι ἐπί τινα** στρέφομαι σὲ κάποιον (γιὰ νὰ τὸν παρακαλέσω). — **γιγνώσκω νομίζω**. — **ἐνδείκνυμαι** δείχνω. — **ἐπειθεν** προσπαθοῦσε νὰ πείσει. — **ὑποστῆναι τὴν ἀρχὴν** νὰ γίνεи ἀρχηγός. — **τῇ μὲν ἀπὸ τῆ μιὰ μεριά**. — **ἐνθύμημα** σκέψη. — **ἐπῆ-
-ρεν**, πρτκ. τοῦ **ἐπαίρω** ξεσηκώνω, παρακινῶ. — **αὐτοκράτωρ ἄρ-
-χων** ἀπόλυτος, μόνος ἀρχηγός. — **ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι. — **ὄπη ἔ-
-ξει πῶς θ' ἀποβεῖ**. — **προειργασμένη** ἐκείνη πού εἶχε κερδίσει πρω-
-τύτερα. — **ἀποβάλλω** χάνω. — **ἀποροῦμαι** βρίσκομαι σὲ ἀμηχανία,
δὲν ξέρω τὶ νὰ κάνω.

§ 22 - 24. **ἀνακοινῶ τι** ζητῶ τὴ συμβουλή κάποιου, ρωτῶ κάποιον. — **παρίσταμαί τι** διατάζω νὰ φέρουν κάτι κοντά μου. — **δύο ἱερεῖα**, γιὰ νὰ προσφέρει ἀμέσως δεύτερη θυσία, ἂν ἡ πρώτη δὲν ἀποβεῖ εὐνοϊκῆ. — **διαφανῶς** καθαρά. — **σημαίνω** δείχνω με σημεῖα, συμβουλεύω. — **προσδέομαί τινος** ἔχω ἀνάγκη κάποιου, ἐπιζητῶ κάτι.

ΒΙΒΛΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

(1, 2- 31)

§ 2 - 4. **μισθοφορά** μισθός. — **ἀπαλλάττομαι** φεύγω, ἀποσύρομαι.

§ 5 - 6. **συμπροθυμοῦμαι** με προθυμία ἐνεργῶ καὶ ἐγώ. — **μεταμέλει μοι** μετανιώνω. — **τελῶ** πληρώνω. — **τελείτω**, ὁ Σεύθης θὰ ὑποσχέθηκε κάποια χρηματικὴ ἀμοιβή στὸν Ξενοφῶντα, ἂν τὸν βοηθοῦσε νὰ περάσει ὁ στρατὸς ἀπέναντι. — **οἱ ἐπικαίριοι** τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα στὸ στρατὸ (δηλ. οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοί). — **προσφέρομαι** (συμπερι-)φέρομαι.

§ 7 - 10. **κηρύττω** παραγγέλλω με κήρυκα. — **ὡς ἀποπέμψων** γιατί τάχα εἶχε σκοπὸ νὰ τοὺς στείλει πίσω (στὴν πατρίδα). — **ἀριθμὸν ποιῶ** μετρῶ. — **ἄχθομαι** στενοχωριέμαι. — **ἐπισιτίζομαι εἰς τὴν πορείαν** προμηθεύομαι τρῶφιμα γιὰ τὴν πορεία. — **ἀσπάζομαι** ἀποχωριετῶ. — **ὡς ἀποπλευσόμενος** γιατί εἶχε σκοπὸ νὰ. — **αἰτίαν ἔχω** κατηγοροῦμαι. — **αἰτιῶμαι** κατηγορῶ. — **ἀθυμῶ** πρὸς τὴν ἔξοδον δὲν ἔχω ὄρεξη νὰ βγῶ. — **ὡς συμπορευσόμενος** κάνοντας πῶς θὰ πᾶς μαζί τους. — **ἔξω γίγνομαι** βγαίνω ἔξω (ἀπὸ τὸ Βυζάντιο). — **διαπράττομαι** τι κανονίζω κάτι.

§ 11 - 14. **τὴν ταχίστην (ὁδὸν)** ὅσο μπορούσαν γρηγορότερα. — **προσανειπεῖν** νὰ κηρύξουν (ποῦν) ἀκόμα τοῦ ρ. **προσαγορεύω**. — **ἑαυτὸν αἰτιάσεται** θὰ ἔχει ἔπειτα νὰ κατηγορεῖ τὸν ἑαυτό του (ὅταν θὰ τιμωρηθεῖ). — **ἄρδην** ἐντελῶς. — **συγκλείω** κλείνω καλά. — **μοχλὸς** χοντρὸ ξύλο ποὺ μπαίνει πίσω ἀπὸ τὴν πύλη, ἀπὸ τὸν ἕνα παραστάτη ὡς τὸν ἄλλο (ἀμπάρα). — **πυρὸς** στάρι. — **Κυνίσκος** Σπαρτιάτης ἀρμολογῆς στὴν Θρακικὴ Χερσόνησο. — **ἐπακούω** ἀκούω ἀπὸ μακριά. — **διαγγέλλω** με ἀγγελιοφόρο ἀνακοινώνω. — **πυνθάνομαι** ζη-

τῶ πληροφορίες, ρωτῶ νὰ μάθω. — Ἱερὸν ὄρος ὄρος τῆς Θράκης. — κύκλω (τοῦ ὄρους) γύρω ἀπὸ τὸ βουνό.

§ 15 - 17. κόπτω χτυπῶ. — κατασχίζω σπάζω, κάνω κομμάτια. — χηλή, εἰδικὰ ἐδῶ : φυσικὴ ἢ τεχνητὴ προέκταση ὀγκόλιθων μπροστὰ στὸ παραλιακὸ τεῖχος γιὰ προφύλαξή του ἀπὸ τὰ κύματα, προβλήτας, λιμενοβραχίονας, μῶλος. — ἔνδον μέσα (στὴν πόλη). — τὰ πράγματα αὐτὰ ποὺ γίνονταν. — διακόπτω κόβω, σπάω. — ἀναπετάννυμι ἀνοίγω. — εἰσπίπτω εἰσέρμῶ.

§ 18 - 20. ἀνήκεστος ἀγιάτρευτος, ἀνεπκρόθωτος. — ὄχλος πλήθος ἄτακτο (στρατιωτῶν). — ἔνδον μέσα (στὰ σπίτια τους). — καθέλω σύρω ἀπὸ τὴ στεριὰ στὴ θάλασσα. — Ἐτεόνιος Λακεδαιμόνιος ὑποστράτηγος τοῦ Ἀναξίβιου. — ἀποφεύγω καταφεύγω, πάω νὰ γλυτώσω. — σχεῖν (τοῦ ἔχω) νὰ συγκρατήσουν, νὰ ἐμποδίσουν (ἀπὸ ἀρπαγὲς κ.τ.τ.).

§ 21 - 24. προσπίπτω τινὶ τρέχω πρὸς τὸ μέρος κάποιου. — ἔξεστί σοι μπορεῖς, ἔχεις εὐκαιρίαν. — ἀνὴρ γίγνομαι φαίνομαι (σπουδαῖος) ἄντρας. — ὀνήσαις, εὐκτκ. ἀορ. τοῦ ὀνίνημι ὠφελῶ. — τίθεμαι τὰ ὄπλα ἐν τάξει παρατάσσομαι, ἀποθέτω τὰ ὄπλα καὶ συντάσσομαι. — παρεγγυῶ παραγγέλλω, διατάζω. — εἰς ὀκτῶ ἐγένοντο παρατάχτηκαν σὲ βᾶθος ὀκτῶ ἀντρῶν (σὲ ὀκτῶ σειρές). — ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον καὶ στὴ μιὰ πτέρυγα καὶ στὴν ἄλλη. — παρεδεδραμήκεσαν, ὑπερσυντλ. τοῦ παρατρέχω προστρέχω. — τὸ χωρίον ὡς (ἐπιτατ.) κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἔστι τὸ μέρος (ὅπου παρατάχτηκαν οἱ στρατιῶτες) εἶναι ἐξαιρετικὰ καταλληλότατο γιὰ παράταξη στρατεύματος.

§ 25. ἔκειτο τὰ ὄπλα εἶχε γίνει ἡ παράταξη. — κατηρεμίζω καθησυχάζω, καταπραΰνω. — θαυμάζω παραξενεύομαι. — χαρίζομαι τῶ θυμῶ παρασύρομαι ἀπὸ τὸ θυμὸ μου. — τιμωροῦμαι τινα τῆς ἔξαπάτης τιμωρῶ, ἐκδικοῦμαι κάποιον γιὰ τὴν ἀπάτη. — ἐντεῦθεν ὕστερ' ἀπὸ αὐτὰ, κατόπιν.

§ 26 - 27 ἀποδεδειγμένοι κηρυγμένοι φανεροί. — εἰκάζω συμπεραίνω. — νῦν δὴ πρὶν ἀπὸ λίγο, τώρα δά. — ἔρχομαι εἰς τὸν πόψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

λεμον ἀρχίζω τὸν πόλεμο.—**νεώριον** στεγασμένος τόπος, ὅπου φυλάγονταν τὰ πλοῖα καὶ ὅ,τι ἀνῆκε σ' αὐτά : ναύσταθμος (καὶ ναυπηγεῖο). — **ἐν τῇ ἀκροπόλει** τότε (μόλις ἄρχισε ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος) ὑπῆρχαν σ' αὐτὴν 6 000 τάλαντα. — **πρόσδος** εἰσόδημα. — **τὰ ἔνδημα** οἱ φόροι ἀπὸ τοὺς ντόπιους κατοίκους (τῆς Ἀττικῆς). — **ὑπερορία (γῆ)** ἡ χώρα ἔξω ἀπὸ τὰ σύνορα (τῆς Ἀττικῆς) : ἡ χώρα τῶν συμμάχων. — **καταπολεμῶ** μὲ πόλεμο νικῶ, τελείως νικῶ.

§ 28. τότε δηλ. στὸν Πελοπον. πόλεμο. — **προσγίγνομαι** τινηγαίνω μὲ τὸ μέρος κάποιου, προσχωρῶ σὲ κάποιον. — **πολεμιώτατος** ὁ πιὸ μεγάλος ἐχθρὸς. — ὁ **ἄνω βασιλεὺς** ὁ βασιλιάς τῶν Περσῶν. — **ὄν ἤλθομεν ἀφαιρησόμενοι** ποὺ ἐκστρατεύσαμε ἐναντίον του, γιὰ νὰ τοῦ ἀφαιρέσουμε. — **τεύτων δὴ πάντων ὁμοῦ ὄντων** ἀφοῦ λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἐνωμένοι (συμμαχοῦν) ἐναντίον μας. — **περιγίγνομαι** ὑπερισχύω, νικῶ.

§ 29 - 31. **μαίνομαι** εἶμαι τρελός. — **εἰ** ἀφοῦ, ἐνῶ. — **καὶ ταῦτα** καὶ μάλιστα παρ' ὅλο. — **κρατῶ** εἶμαι νικητῆς. — **ἐκπορθῶ** λεηλατῶ, διαρπάζω. — **πρὶν ἐπιθεῖν** προτοῦ ζήσω καὶ δῶ. — **μυρία** ἀμέτρητες, ἄπειρες. — **κατὰ τῆς γῆς γίγνομαι** χώνομαι μέσα στὴ γῆ. — **τῶν δικαίων τυγχάνω** βρίσκω τὸ δίκιο μου. — **γοῦν** τουλάχιστο. — **οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες** ὄχι γιὰ νὰ κάνουμε κάτι μὲ τὴ βία. — **εὐρίσκομαι** πετυχαίνω γιὰ τὸν ἑαυτό μου.

(3, 1 - 33)

§ 1 - 2. **δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες** ἀφοῦ ἔδωσαν τὸ δεξιὸν χέρι, ἀφοῦ ἀντάλλαξαν χειραψία, ἀφοῦ συμφώνησαν. — **γίγνομαι ἐπὶ στρατοπέδῳ** φτάνω στὸ στρατόπεδο. — **πλὴν οἱ Νέωνος** ὁ Νέων μὲ 800 περίπου ἄντρες εἶχε ἀποσυρθεῖ ἀπὸ τὸ στράτευμα καὶ εἶχε στρατοπεδεύσει χωριστά.

§ 3 - 6. αὐτὸς = ὁ αὐτὸς. — **κρατῶ** τινος γίνομαι κυρίαρχος κάποιου : κυριεύω κάτι. — **ἐξαπατήσασθαι = ἐξαπατηθήσασθαι**. — **περιορῶ** παραβλέπω, ἀδιαφορῶ, ἀνέχομαι. — **νυνὶ** τώρα δά. — **τοῦτο βουλευέσασθε** θ' ἀποφασίσετε γι' αὐτὸ (ἂν δηλ. πρέπει νὰ ὑπακούσετε στὸν Ἀρίσταρχο ἢ νὰ πᾶτε στὸν Σεύθη). — **εἰς τὰ ἐπιτήδεια** ἐκεῖ, ὅπου

ὑπάρχουν τρόφιμα (δηλ. στὰ χωριὰ τοῦ Βυζαντίου). — οἱ ἥττους οἱ ἀδυνατότεροι (κάτοικοι τῶν χωριῶν). — ὅ,τι τις ἡμῶν δεῖται ποιῆς ἀνάγκες ἔχει ὁ καθένας (ἀπὸ τοὺς δύο). — ὅτω δοκεῖ ὅποιος ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει. — ἀράτω, προστι. ἄορ. τοῦ αἶρω σηκῶν. — ὁ ἡγούμενος ὁ ἀρχηγός.

§ 7 - 9. ἔπειθον = ἐπειρῶντο πείθειν (αὐτούς). — ἀποτρέπομαι γυρίζω πίσω. — ὅσον περίπου. — προσελαύνω πλησιάζω. — ὅτι πλείστων ἀκουόντων ἔτσι πού νά τὸν ἀκοῦν ὅσο τὸ δυνατὸ περισσότεροι (στρατιῶτες). — κῶμαι ἀθρόαι χωριὰ πού βρίσκονται σὲ κοντινὴ ἀπόσταση τὸ ἓνα μὲ τ' ἄλλο, χωριὰ συγκεντρωμένα.

10 - 12. δέομαι ὑμῶν, πρβλ. § 6 ὅτι ἡμῶν δεῖται. — κυζικηνός νόμισμα ἴσης ἀξίας μὲ τὸ δαρεικόν. — τὰ νομιζόμενα τὸ συνηθισμένο μισθὸ (δηλ. σὲ κάθε λοχαγὸ δύο κυζικηνοὺς τὸ μῆνα καὶ σὲ κάθε στρατηγὸ τέσσερις). — ἔξω ἐκτός. — τιμῶ ἀνταμείβω. — διατίθεται πωλῶ. — χειροῦμαι ὑποτάσσω. — ἀπὸ θαλάττης, δηλ. τῆς Προποντίδας. — οὐδαμῆ σὲ κανένα μέρος. — πολλαχῆ σὲ πολλὰ μέρη.

§ 13 - 14. δίδωμί τινι λέγειν ἐπιτρέπω σὲ κάποιον νά μιλήσει. — κατὰ ταῦτά κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο, ὅμοια. — παντός ἀξία ἀξιόλογα. — διαγίγνομαι ἐν φιλίᾳ (χώρα) διαμένω σὲ φιλικὴ χώρα. — προσλαμβάνω παίρνω ἀκόμη καί. — εὕρημα ἀνέλπιστο κέρδος. — ἀντιλέγω ἔχω ἀντίρρηση. — ἐπιψηφίζω ταῦτα θέτω τὸ ζήτημα σὲ ψηφοφορία.

§ 15 - 17. σκηνῶ, ἐδῶ = εὐωχοῦμαι τρώγω καὶ πίνω καλά. — πλησίον δηλ. στὰ χωριὰ πού κατασκήνωσαν οἱ Ἕλληνες. — ἐπὶ θύραις στὴν πόρτα (τῆς κατοικίας τοῦ Σεύθη), δηλαδή πάρα πολὺ κοντὰ στὸ σπίτι. — ὡς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες ἔτοιμοι νά περάσουν γιὰ τὸ δεῖπνο. — Μαρωνεῖτης ἀπὸ τὴν Μαρώνεια, μιὰ παραθαλάσσια πόλη τῆς Θράκης. — Παριανοὶ κάτοικοι τοῦ Παρίου, μιᾶς πόλης στὴν ἀσιατικὴ παραλία τῆς Προποντίδας. — διαπράττομαι φιλίαν πρὸς τινα συνάπτω φιλία μὲ κάποιον. — Ὀδρῦσαι λαὸς θρακικός. — ἄνω στὸ ἐσωτερικὸ (τῆς Θράκης). — ἄμεινον διακίεσεται (ἀπρόσ.) ὑμῖν θά εἶναι καλύτερα γιὰ σᾶς. — πρόσω μακριά.

§ 18 - 20. αὖθις δὲ ἔπειτα, ὕστερα. — ἔκπωμα ποτήρι, κούπα. —

τάπις, -ιδος τάπης, χαλί. — **νομίζεται** εἶναι συνήθεια. — **δωροῦμαι** κάνω (προσφέρω) δῶρα. — **καταταγεῖν**, ὁ Τιμασίων ἦταν ἐξόριστος (για τὸ ρ. **κατάγω** βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 6 - 7). — **τείχη** ὀχυρωμένες θέσεις, φρούρια. — **ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων**, ὁ Ἡρακλείδης ὑπονοεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην. — **χώρα** ἐκταση γῆς, κτῆμα. — **ἄξιόν (ἐστὶ) = πρέπον (ἐστὶ)** ταιριάζει. — **πέισει**, μέλλ. τοῦ **πάσχω** **πάσχω ἀγαθὸν ἀπολαύω** κάποιον καλὸ. — **εἰ μὴ** (ὕστερ' ἀπὸ ἄρνηση) παρὰ μόνο. — **παῖς** δοῦλος, ὑπηρετής. — **ἐφόδιον** τὰ ἀπαραίτητα ὀδοιπορικὰ ἐξοδα.

§ 21 - 22. **οἱ κράτιστοι οἱ πῖο καλύτεροι**. — **τρίπους**, -δος, τραπέζι μὲ τρία πόδια. — **κρέα νενεμημένα** κρέατα κομματιασμένα. — **ζυμίτης** καμωμένος μὲ προζύμι (ζύμη, μαγιά), ζυμωτός, ἀνεβατός. — **προσπεπερονημένοι** (τοῦ **προσπερονῶμαι**) πρὸς τοῖς κρέασι καρφωμένοι (περασμένοι) μαζί μὲ τὰ κρέατα σὲ μικρὴ σούβλα (σουβλάκια). — **αἱ τράπεζαι**, δηλ. **οἱ τρίποδες**. — **κατὰ τοὺς ξένους** μπροστὰ στοὺς ξένους. — **νόμος** ἔθιμο, συνήθεια. — **ἀναιροῦμαι** σηκώνω, παίρνω. — **διακλῶ** (-άω) κόβω. — **κατὰ μικρὸν** σὲ μικρὰ κομμάτια. — **ρίπτῶ** (-έω) = **ρίπτω**. — **κατὰ ταῦτά** (βλ. § 13). — **καθ' οὓς**, πρβλ. **κατὰ τοὺς ξένους**.

§ 23 - 25. **φαγεῖν** **δεινὸς** φοβερὸς φαγάς. — **διαρριπτῶ** **ρίχνω** ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, **μοιράζω** πετώντας ἐδῶ καὶ ἐκεῖ (μεζέδες). — **ἐῶ** **τι χαίρειν** ἀφήνω κάτι νὰ πάει στὸ καλὸ, ἀδιαφορῶ γιὰ κάτι. — **ὄσον** **τριχοίνικον ἄρτον** ψωμί περίπου τριῶν χονιίκων ἢ **χοϊνιξ** ἦταν μέτρο χωρητικότητος δημητριακῶν καὶ γενικῶς ξηρῶν καρπῶν ἰσοδυναμοῦσε μὲ 1 κιλό ἢ μιὰ **χοϊνιξ** σιταριοῦ ἦταν τὸ καθημερινὸ σιτηρέσιο (ἢ καθημερινὴ τροφή) κάθε στρατιώτη. — **κέρας** ποτήρι κεράτινο. — **σχολάζω** εἶμαι χωρὶς δουλειά. — **οὐδέπω** (**σχολάζω**) δὲν εὐκαιρῶ ἀκόμα.

§ 26 - 28. **αἱρῶ** συλλαμβάνω, πιάνω, **φιάλη** πλατὺ καὶ ρηχὸ ποτήρι.

§ 29 - 31. **ἀποροῦμαι** βρίσκομαι σὲ ἀμηχανία, δὲν ξέρω τί νὰ κάνω. — **δίφρος** κάθισμα χωρὶς ἐρεισίνωτο (πλάτη), σακμνί. — **ὀρέγω** προσφέρω, δίνω, προσφέρω. — **ἐταῖρος** σύντροφος. — **οὐδὲν σε προσαιτῶ** δὲ ζητῶ τίποτα περισσότερο ἀπὸ σένα. — **προῖεμαι**

προσφέρω τὸν ἑαυτό μου, ἀφοσιώνομαι. — **προκινδυνεύω ὑπὲρ τινος** κινδυνεύω γιὰ χάρις κάποιου. — **ἀπολαμβάνω** παίρνω πίσω, ἀνακτῶ. — **κτῆσει**, μέλλ. τοῦ **κτῶμαι**. — **κατακτῶμαι** ἀποκτῶ γιὰ τὸν ἑαυτό μου, ἔχω στὴν ἀπόλυτη κατοχὴ μου. — **παρέπονται πρὸς σέ** θὰ ἔλθουν σὲ σένα. — **συνεκπίνω τινὶ** πίνω μαζί με κάποιον ὄλο (τὸ ποτό, τὸ κρασί).

§ 32 - 33. **κέρασι ... οἷσις** σημαίνουν με τέτοια κέρατα, με τὰ ὁποῖα δίνονται τὰ παραγγέλματα στὸ στρατόπεδο (δηλ. σάλπιγγες). — **σάλπιγγες ὠμοβόειες** σάλπιγγες, φτιαγμένες ἀπὸ ἀκατέργαστο δέρμα βοδιοῦ· ἦταν ἓνα εἶδος ἀσκαύλου (ἀσκοτσάμπουνου ἢ γκαΐδας). — **οἶος μαγάδιδι** σὰν τὴ μάγαδιν· ἡ μάγαδις ἦταν μουσικὸ ὄργανο με εἴκοσι χορδές, ἓνα εἶδος ἄρπας. — **ἀνακράζω πολεμικὸν** ἐκβάλλω πολεμικὴ κραυγὴ. — **ἐξάλλομαι** ἀναπηδῶ. — **ἐλαφρῶς** με εὐκνησία, με λυγίσματα.

(8, 1 - 8, 24)

§ 1 - 4. **Λάμψακος** πόλη τῆς Τρωάδας στὸν Ἑλλάσποντο. — **Φλειάσιος** ἀπὸ τὸν Φλειώντα, πόλη στὴ βόρεια Πελοπόννησο. — **συνήδομαί τινι** συγχαίρω κάποιον. — **χρυσίον** χρήματα. — **ἐπομόσας εἶπε** βεβαίωσε με ἕρκυ. — **ἦ μὴν** πραγματικά. — **ἐφόδιον** (βλ. κεφ. 3, § 18 - 20). — **ἀπόδοιτο**, ἀδρ. τοῦ **ἀποδίδομαι** πουλῶ. — **ἃ ἄμφ' αὐτὸν εἶχε**, δηλ. τὰ περιττὰ ροῦχα, σκευή, ὄπλα. — **παρίσταμαί τινα** προσκαλῶ κάποιον νὰ παραστῇ. — **τὰ ἱερά** τὰ σπλάχνα τῶν σφαγίων. — **σὺ σαυτῶ**, ὑπονοεῖ τὸν ἀφιλοχρήματο χαρακτήρα τοῦ Ξενοφῶντα. — **μειλίχιος** γαλήνιος. — **οἴκοι**, δηλ. στὴν Ἀθήνα. — **ὄλοκαυτῶ** προσφέρω θυσία καίγοντας ὀλόκληρο τὸ σφάγιο. — **συνοίσειν**, μέλλ. τοῦ **συμφέρει**· **συμφέρει ἐπὶ τὸ βέλτιον** βγαίνει σὲ καλό.

§ 5 - 6. **Ὀφρύνιον** παραθαλάσσια πόλη τῆς Τρωάδας. — **πάτριος νόμος** πατροπαράδοτο ἔθιμο. — **καλλιερωῶ** ἔχω καλὰ σημάδια στὴ θυσία. — **Βίων καὶ Νουσικλείδης**, σταλμένοι ἀπὸ τὸν Θίβρανα. — **ξενουῶμαι τινι** φιλοξενουῶμαι ἀπὸ κάποιον. — **πεπρακέναι**, πρkm. τοῦ **πωλῶ**. — **λύομαι** ἀγοράζω ξανά.

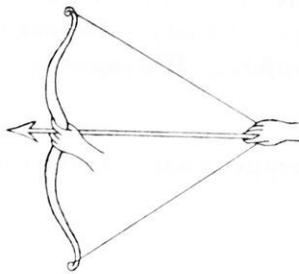
§ 7 - 8. **Ἴδη** ὄρος στὰ νότια τῆς Τρωάδας. — **Ἄντανδρος**

πόλη τῆς Τρωάδας. — Ἄδραμύττιον πόλη τῆς Μυσίας. — **Κυτώ-
νιον** οἱ σημερινές Κυδωνίες (τουρκ. Αἰβαλί). — **Καίικος** ποταμός
τῆς Μυσίας καὶ Λυδίας. — **καταλαμβάνω Πέργαμον** φτάνω στὴν
Πέργαμο.

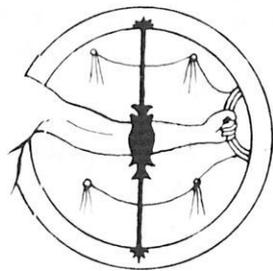
§ 24. **συμμείξας**, ἄορ. τοῦ **συμμείγνυμι** (τί τι) **συνενώνω**
κάτι μὲ κάτι.

Δόρυ

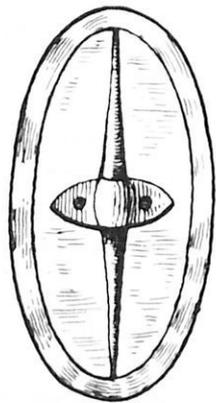
Τόξο

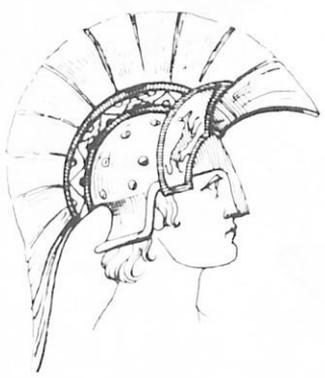
Λαπίδα στρογγυλή

Ἀκόντιο

Ἀσπίδα ὠσειδής

Κράνη

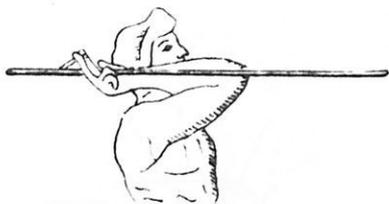
Θώρακας

Κνημίδα

Πελταστής

Ἀκοντιστή

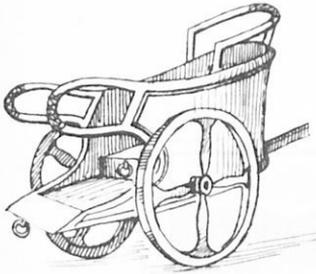
Σαενδοστής

Τοξότης

Ὑπαστής

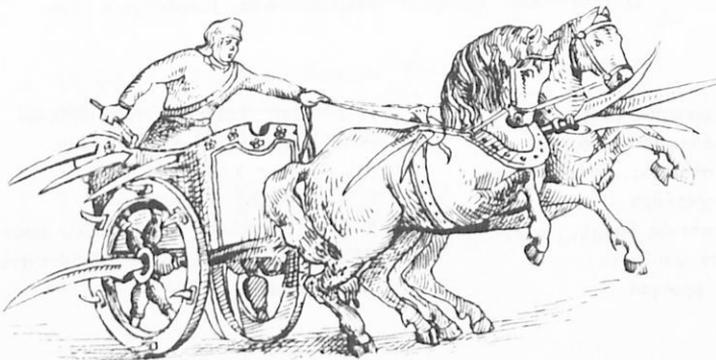
"Άρμα

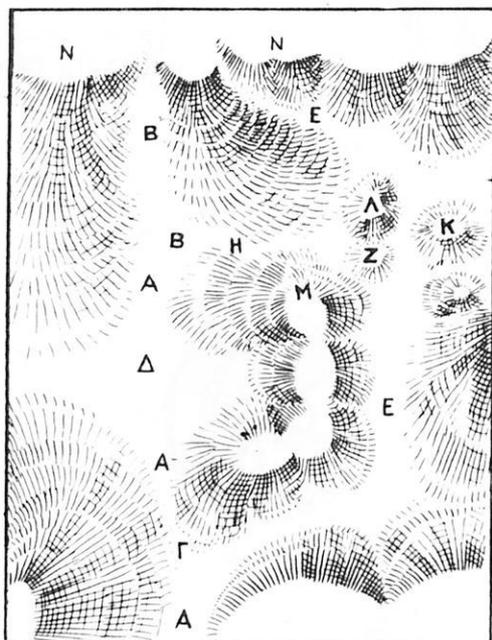
"Άμαξα

Δαρείκος

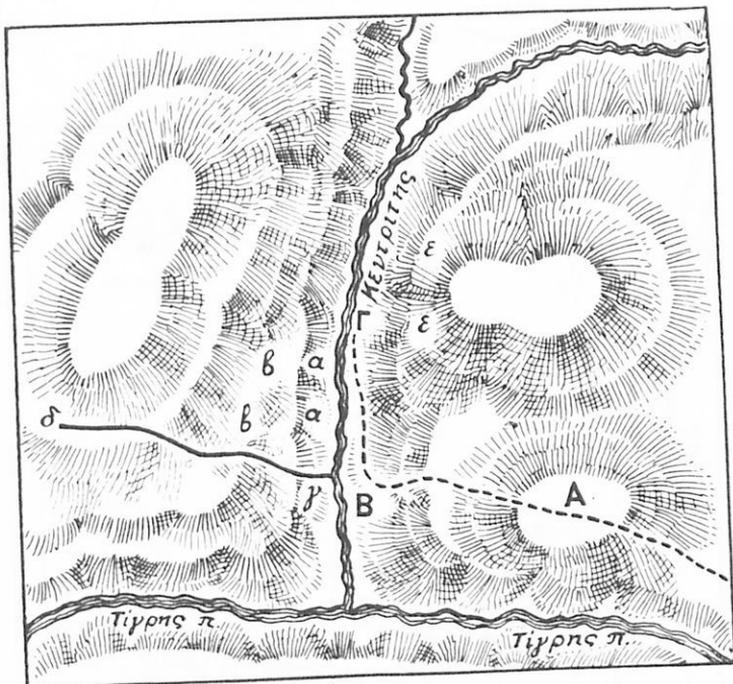
"Άρμα δρεπανηφόρο

Πορεία τῶν Ἑλλήνων ἀνέμους στὰ Καρδούχεια ἄρη

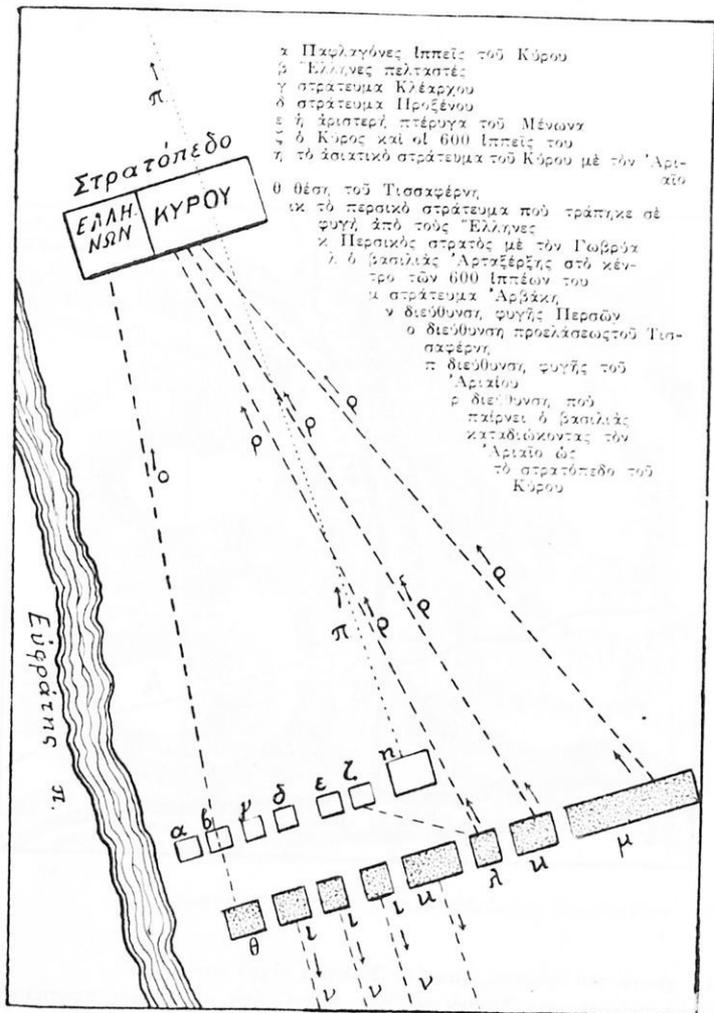
Α ὁ φανερός δρόμος
 Β ὁ ἀνηφορικός δρόμος
 Γ ὁ σταθμός, τὸ κατάλυμα
 Δ ἡ χαράδρα
 Ε ὁ στενὸς δρόμος (εὐκαλοπέραστος
 στὰ ὑποζύγια)
 Ζ οἱ φρουροί

Η ἐπίθεση ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν
 Θ οἱ ἐχθροὶ στὸ φανερὸ δρόμο
 Ι ὁ πρῶτος λόφος
 Κ ὁ δεύτερος λόφος
 Λ ὁ τρίτος λόφος, πάρα πολὺ ἀπότομος
 Μ ὁ ἀντικρινὸς λόφος (ἀπέναντι στὸν τρίτο)
 Ν ἡ πεδιάδα

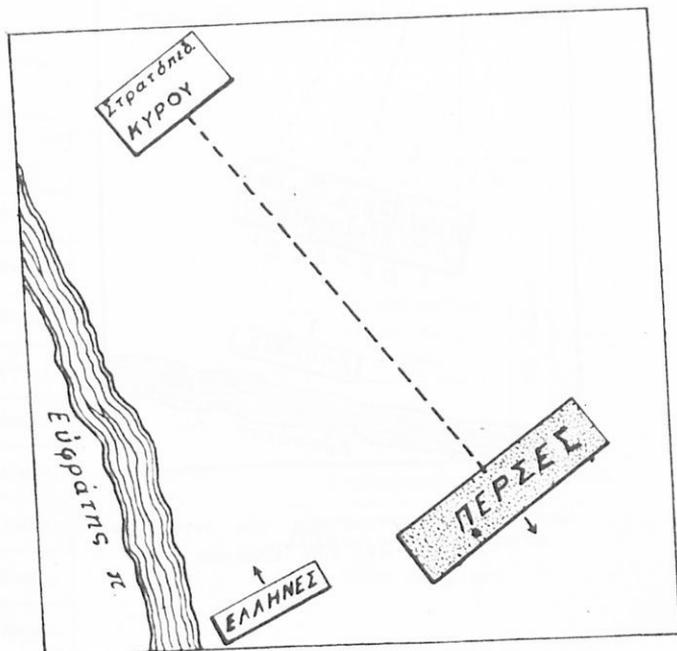
Διάβαση του Κεντρίτη ποταμού

- Α Τὰ χωριά τοῦ κάμπου, ὅπου οἱ Ἕλληνες εἶχαν καταλύσει.
 Β Θέση πού στρατοπέδευσαν οἱ Ἕλλ. ἔπειτ' ἀπὸ τῆ μάταιη προσπάθειά τους νὰ περάσουν τὸν Κεντρίτη. Ἀπέναντι βρισκόταν ὁ δρόμος γδ πού προχωροῦσε πρὸς τὰ ἑπάνω.
 Γ Τὸ πέρασμα τοῦ Κεντρίτη πού βρῆκαν οἱ δύο νέοι.
 αα Οἱ βάρβαροι ἵππεις στὴν ἀπέναντι ἔχθη.
 ββ Οἱ βάρβαροι πεζοὶ συνταχμένοι ἑπάνω ἀπὸ τοὺς ἵππεις.
 εε Οἱ Καρδοῦχοι.

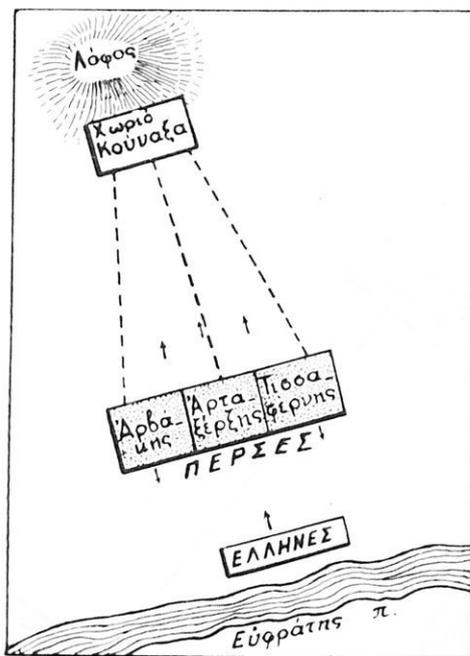
Ἡ μάχη στὰ Κυννασσά

Μόλις ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς (α - ε) ἔρχισε τὴν ἐπίθεση, ἀναγκάζει τοὺς Πέρσες, ποὺ βρισκόνταν ἀπέναντί του (1 - 4), νὰ τραποῦν σὲ φυγὴ καὶ τοὺς καταδιώκει πρὸς τὴ διεύθυνση, ἐνῶ συγχρόνως ὁ Τισσ. με μέρος τοῦ στρατοῦ του (θ) περᾶ ἔφιππος ἀνάμεσα στοὺς Ἕλληνες πελταστὲς (β) πρὸς τὴ διεύθυνση ο, γιὰ νὰ φτάσει στὸ ἑλληνικὸ στρατόπεδο. Στὸ μεταξύ ὄρμα ὁ Κύρος, (ζ) ἐναντίον τοῦ βασιλιᾶ Ἄρταξέρξη (λ), ἀλλὰ φονεύεται. Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ Κύρου ὁ Ἄριαϊὸς (η) καταδιώκεται ἀπὸ τοὺς στρατιώτες τοῦ βασιλιᾶ πρὸς τὴ διεύθυνση ρ καὶ φεύγει πρὸς τὴ διεύθυνση π, πέρα ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τοῦ Κύρου.

Συνέχεια τῆς μάχης. Μετακινήσεις τῶν στρατευμάτων

(1) βιασθὲς εἰσβάλλει στὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου καὶ τὸ λεηλατεῖ ἐνώνεται στὸ ἑλληνικὸ στρατόπεδον μετὰ τὸν Γισσαφέρην, ἀνασυντάσσει τὸ στρατὸ του καὶ γυρίζει ἀπὸ τὸν ἴδιον δρόμον, ἀπ' ὅπου εἶχε προελάσει ὡς τὸ στρατόπεδον τοῦ Κύρου. Οἱ νικητὲς Ἕλληνες σταμάτησαν στὸ μεταξύ τὴν καταδιώξίν τους καὶ κάνουν στρέψη, ὅταν εἶδαν τοὺς ἐχθροὺς νὰ προχωροῦν.

Μεταβολή στην παράταξη τῶν ἀντιπάλων.
Δεύτερη νίκη τῶν Ἑλλήνων

Οἱ Ἕλληνες, ὅταν εἶδαν πὼς ὁ βασιλιάς στὴν ἐπίθεσή του βάδιζε ἔξω ἀπὸ τὴν πτέρυγα τοῦ στρατοῦ τους, ἐπειδὴ φοβήθηκαν μήπως περικυκλωθοῦν, ἀναπτύσσουν τὴν παράταξή τους καὶ παίρνουν τέτοια θέση, ὥστε νὰ ἔχουν τὸν ποταμὸ Εὐφράτη ὄχι πιά στὰ πλάγια, ἀλλὰ πίσω τους. Ἡ μεταβολὴ αὐτὴ στὴν παράταξη τῶν Ἑλλ. ἀνγκάζει τὸ βασιλιά νὰ παρατάξει ἀπέναντι στοὺς Ἕλληνες τὸ στρατὸ του στὸ ἴδιο σχῆμα πού εἶχε στὴν ἀρχή, ὅταν ἔκανε τὴν ἐπίθεση. Ἀλλὰ οἱ Πέρσες φεύγουν πάλι καταδιωγμένοι ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ὡς κάποιο χωριὸ (τὰ Κούναξα) πού βρισκόταν στοὺς πρόποδες κάποιου λόφου.

1 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

2 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

3 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

4 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

κτλ.

Σχηματισμός λόχων κατά μέτωπο

1 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
2 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
3 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.
4 λόχος	1 ένωμ.
	2 ένωμ.
	3 ένωμ.
	4 ένωμ.

Πλαίσιο στό στρατό
των Μυρίων

κτλ.

Πορεία κατά παράταξη

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Είσαγωγή	Σελίς
1. 'Η ζωή τοῦ Ξενοφώντα	5-6
2. 'Η «Κύρου Ἀνάβασις» τοῦ Ξενοφώντα	6

Βιβλίον πρῶτον

1. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου ἐναντίον τοῦ Ἀρταξέρξη καὶ προετοιμασίαις γι' αὐτὴν (1, 1 - 11)...	9-11
2. Συγκέντρωση τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων στὶς Σάρδεις. Ἀναχώρηση τοῦ στρατεύματος ἀπὸ τῆς Σάρδεις καὶ πορεία του ἀνάμεσα στὴ Λυδία καὶ Φρυγία (2, 1 - 18)	11-15
Περίληψη τῶν κεφ. 2 (19 - 27), 3, 4, 5 (1 - 10) καὶ 7	15-17
3. Ἡ μάχη στὰ Κούναξα. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου (8, 1 - 27).....	17-21
Περίληψη τοῦ κεφ. 9	21-24
4. Συνέχεια τῆς μάχης. Δεύτερη νίκη τῶν Ἑλλήνων (10, 1 - 19)	21

Βιβλίον δεύτερον

5. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μὲ τὸν Ἀριαῖον καὶ τὸν Ἀρταξέρξη (1, 2 - 11)	25-28
Περίληψη τῶν κεφ. 1 (12 - 23) καὶ 2	28-29
6. Σπονδῆς μεταξὺ τοῦ βασιλεῦς καὶ τῶν Ἑλλήνων (3, 1 - 14, 17 - 23)	29-32
Περίληψη τῶν κεφ. 3 (24 - 29) καὶ 4	32-33
7. α'. Συνέντευξη Κλέαρχου καὶ Τισσαφέρην (5, 1 - 21, 24 - 26)	33-36

- β'. Πέντε στρατηγοὶ καὶ εἴκοσι λοχαγοὶ Ἕλληνες στὴ σκηνὴ τοῦ Τισσαφέρην. Σύλληψη καὶ θανάτωσή τους (5, 27 - 42) 37-39
 Περίληψη τοῦ κεφ. 6 39-40

Βιβλίο Τρίτο

8. α) Ἀθυμία τῶν Ἑλλήλων. Ἐνθάρρυνση τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα (2 - 25) .. 41-45
 Συνέλευση τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν ποὺ σώθηκαν. Ὁμιλία τοῦ Ξενοφῶντα καὶ ἐκλογή νέων στρατηγῶν (1, 32 - 47) 45-47
 Περίληψη τοῦ κεφ. 2 (1 - 6)..... 48
 9. Ὁμιλία τοῦ Ξενοφῶντα στὴ γενικὴ συγκέντρωση τοῦ στρατεύματος (2, 7 - 32) 48-53
 Περίληψη τῶν κεφ. 2 (33 - 39), 3, 4 καὶ 5 (1 - 18) 53-55

Βιβλίο τέταρτο

- Περίληψη τῶν κεφ. 1 (5-28), 2 (1-23), 3 (1-34) καὶ 4 (1 - 22) 56-59
 10. α'. Κακουχίες τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορεία τους ἀνάμεσα στὴν Ἀρμενία (5, 1 - 22)..... 60-63
 β'. Οἱ μετὰ τίς κακουχίες ἡμέρες ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων (5, 23 - 27) 63
 Περίληψη τῶν κεφ. 5 (28 - 36), 6 καὶ 7 (1 - 18).. 64
 11. Ἄφιξη τῶν Ἑλλήνων στὸ ὄρος Θήγη καὶ ἡ θεὰ τῆς θάλασσης (7, 19 - 27) 65-66
 Περίληψη τοῦ κεφ. 8 (1 - 21)..... 66
 12. Οἱ Ἕλληνες στὴν Τραπεζοῦντα (8, 22 - 28)..... 66-68

Βιβλίο Πέμπτο

- Περίληψη τῶν κεφ. 1 καὶ 2 69
 13. Οἱ Ἕλληνες στὴν Κερασοῦντα. Μοιρασιά τῶν χρημάτων ἀπὸ τὸ πούλημα τῶν λαφύρων. Τάματα στοὺς θεοὺς (3, 1 - 13) 70-71
 Περίληψη τῶν κεφ. 4 καὶ 5 (1 - 6)..... 72

14.	Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Σινοπέων
στὰ Κοτύωρα (5, 7 - 25)	72-75
	Περίληψη τῶν κεφ. 6 - 8	75

Βιβλίο ἕκτο

15.	Συνθήκες τῶν Ἑλλήνων μὲ τοὺς Παφλαγόνες. Οἱ
Ἕλληνες φτάνουν στὴ Σινώπη (1, 1 - 24).....	76-79
	Περίληψη τῶν κεφ. 1 (25 - 33) 2, 3, 4, 5 καὶ 6..	79-81

Βιβλίο ἕβδομο

16.	Οἱ Ἕλληνες στὸ Βυζάντιο (1, 2,- 32).....	82-86
	Περίληψη τῶν κεφ. 1 (33 - 41) καὶ 2.....	86-87
17.	Προσχώρηση τῶν Ἑλλήνων στὸν Σεύθη καὶ τὸ
δεῦπνο πὺ παρέθεσε (3, 1 - 33)	88-92
	Περίληψη τῶν κεφ. 3 (34 - 48), 4, 5, 6 καὶ 7.....	92-94
18.	Ἐπιστροφή στὴν Ἀσία. Παράδοση τοῦ στρατεύμα-
τος στὸν Θίβρωνα (8, 1 - 8, 24)	94-95
	Ἑρμηνευτικὲς σημειώσεις	97-139
	Πίνακες	140-149
	Περιεχόμενα	150-152